

Rozwój Aglomeracji Opolskiej wobec wyzwań polityki spójności w latach 2010–2017

Development of Opole Agglomeration in relation to the challenges of cohesion policy in 2010–2017

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Opolu, Opolski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Opole, Opolski Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

dr Danuta Michoń, dr Edyta Szafranek

Kierujący

Supervisor

Janina Kuźmicka

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Jolanta Bardoń, Izabela Wieszczyk

ISBN 978-83-895556-2-5

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<http://opole.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Fundusz Spójności

**Druk publikacji współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020**

Przedmowa

Wobec wyzwań polityki spójności akcentującej terytorialny wymiar polityk publicznych szczególnego znaczenia nabiera zarządzanie zintegrowane terytorialnie. Jednostkami terytorialnymi, w których jest ono realizowane są przede wszystkim miejskie obszary funkcjonalne, których wzrastająca rola warunkuje coraz większe zainteresowanie wynikami analiz badawczych identyfikujących stan i kierunek ich rozwoju.

Mając na uwadze zgłaszane potrzeby informacyjne, Urząd Statystyczny w Opolu podjął działania wspomagające i usprawniające procesy związane z programowaniem i monitorowaniem polityki rozwoju Aglomeracji Opolskiej opracowując publikację pt. „Rozwój Aglomeracji Opolskiej wobec wyzwań polityki spójności w latach 2010–2017”.

Niniejsze opracowanie prezentuje statystyczną charakterystykę Aglomeracji Opolskiej na tle województwa oraz innych miejskich obszarów funkcjonalnych w Polsce. W pierwszej części publikacji zaprezentowano stan i kierunki rozwoju Aglomeracji Opolskiej w oparciu o informacje dotyczące sytuacji demograficznej, infrastruktury społecznej i technicznej, gospodarki i rynku pracy oraz środowiska przyrodniczego.

Druga część przedstawia wyniki analizy porównawczej sytuacji społecznej i gospodarczej Aglomeracji Opolskiej na tle miejskich obszarów funkcjonalnych w kraju, natomiast w trzeciej części przeprowadzono pomiar i ocenę poziomu zrównoważonego rozwoju Aglomeracji Opolskiej. Opis analityczny został wzbogacony elementami graficznymi, obrazującymi przestrzenne zróżnicowanie wybranych zjawisk i wskaźników. W celu zilustrowania zmian w czasie wybrane dane zostały przedstawione w ujęciu dynamicznym, obejmującym lata 2010–2017.

Przekazując Państwu niniejszą publikację wyrażam nadzieję, że zawarte w niej informacje okażą się cennym źródłem wiedzy dla zainteresowanych rozwojem społecznym, gospodarczym i środowiskowym w Aglomeracji Opolskiej i staną się podstawą w podejmowaniu decyzji strategicznych i kreowaniu przyszłych kierunków rozwoju.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Opolu

Janina Kuźmicka

Opole, kwiecień 2019 r.

Preface

In view of cohesion policy challenges highlighting the territorial dimension of public policies, territorially integrated management is of particular importance. The territorial units in which it is implemented are mainly functional urban areas, the growing role of which is characterised by an increasing interest in the results of research analyses identifying the condition and direction of their development.

Having regard to the information needs reported, the Statistical Office in Opole has undertaken activities to support and streamline processes related to programming and monitoring of Opole Agglomeration development policy by compiling a publication entitled „Development of Opole Agglomeration in relation to the challenges of cohesion policy in 2010–2017“.

This study presents statistical characteristics of Opole Agglomeration in comparison with the voivodship and other functional urban areas in Poland. The first part of the publication sets out the condition and directions of development of Opole Agglomeration based on information concerning the demographic situation, social and technical infrastructure, economy and labour market as well as the natural environment.

The second part presents the results of a comparative analysis of the social and economic situation of Opole Agglomeration compared to functional urban areas in the country, while in the third part the measurement and assessment of the level of sustainable development of Opole Agglomeration was carried out. The analytical description has been enriched with graphic elements illustrating the spatial diversity of selected phenomena and indicators. In order to illustrate changes in time, selected data were depicted in dynamic terms, covering the period 2010–2017.

Presenting this publication I hope that the information contained therein will prove to be a valuable source of knowledge for readers interested in social, economic and environmental development in Opole Agglomeration and will become the basis for making strategic decisions and creating future directions of development.

Director
Of the Statistical Office in Opole

Janina Kuźmicka

Spis treści

Contents

	Strona Page
Przedmowa	3
<i>Preface</i>	4
Objaśnienia znaków umownych	13
<i>Symbols</i>	
Skróty	13
<i>Abbreviations</i>	
Synteza	14
<i>Executive summary</i>	17
Stan i kierunki rozwoju Aglomeracji Opolskiej	20
<i>Condition and directions of Opole Agglomeration development</i>	
1. Uwarunkowania demograficzne	20
<i>Demographic factors</i>	
1.1. Stan i struktura ludności	20
<i>Size and structure of population</i>	
1.2. Ruch naturalny ludności	25
<i>Vital statistics of population</i>	
1.3. Migracje ludności	26
<i>Migration of population</i>	
2. Infrastruktura społeczna	29
<i>Social infrastructure</i>	
2.1. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	29
<i>Health care and social welfare</i>	
2.2. Edukacja i wychowanie	32
<i>Education</i>	
2.3. Kultura. Turystyka. Sport	33
<i>Culture. Tourism. Sport</i>	
3. Gospodarka i rynek pracy	36
<i>Economy and labour market</i>	
3.1. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	36
<i>Entities of the national economy in the REGON register</i>	
3.2. Przemysł	41
<i>Industry</i>	
3.3. Finanse publiczne	42
<i>Public finance</i>	
3.4. Rynek pracy	49
<i>Labour market</i>	
4. Infrastruktura techniczna	54
<i>Technical infrastructure</i>	
4.1. Infrastruktura komunalna	54
<i>Municipal infrastructure</i>	
4.2. Ścieżki rowerowe	62
<i>Bicycle paths</i>	

	Strona Page
4.3. Zasoby mieszkaniowe <i>Dwelling stocks</i>	63
4.4. Mieszkania oddane do użytkowania <i>Dwellings completed</i>	66
5. Stan i ochrona środowiska <i>Environmental protection</i>	69
Poziom rozwoju społecznego i gospodarczego Aglomeracji Opolskiej na tle miejskich obszarów funkcjonalnych <i>The level of social and economic development of Opole Agglomeration in comparison with functional urban areas</i>	87
1. Cel, zakres i metodologia badania <i>Aim, scope and methodology of survey</i>	87
2. Wyniki badania <i>The survey results</i>	90
3. Podsumowanie <i>Summary</i>	101
Zrównoważony rozwój Aglomeracji Opolskiej na tle wybranych miejskich obszarów funkcjonalnych <i>Sustainable development of Opole Agglomeration in comparison with selected functional urban areas</i>	102
1. Cel, zakres i metodologia badania <i>Aim, scope and methodology of survey</i>	102
2. Wyniki badania <i>The survey results</i>	105
3. Podsumowanie <i>Summary</i>	113
Uwagi metodologiczne <i>Methodological notes</i>	114
	117

Spis tablic

List of tables

Tablica Table	Strona Page
1. Ludność <i>Population</i>	20
2. Przychodnie <i>Out-patient departments</i>	29
3. Miejsca w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej <i>Places in stationary social welfare facilities</i>	30
4. Kluby sportowe <i>Sports clubs</i>	34
5. Miejsca noclegowe w bazie noclegowej turystyki <i>Bed places in tourist accommodation establishments</i>	35
6. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON <i>Entities of the national economy in the REGON register</i>	36
7. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wyrejestrowane <i>Entities of the national economy newly registered and deleted</i>	40
8. Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) <i>Sold production of industry (current prices)</i>	41
9. Dochody budżetów gmin i miasta na prawach powiatu <i>Revenue of gminas and city with powiat status budgets</i>	42
10. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu <i>Expenditure of gminas and city with powiat status budgets</i>	45
11. Wynik budżetów gmin i miasta na prawach powiatu <i>Result of gminas and city with powiat status budgets</i>	48
12. Pracujący <i>Employed persons</i>	49
13. Bezrobotni zarejestrowani <i>Registered unemployed persons</i>	51
14. Bezrobotni zarejestrowani będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy <i>Registered unemployed persons with a specific situation on the labour market</i>	52
15. Wodociągi <i>Water supply system</i>	54
16. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ludności ogółem <i>Population using water supply system in % of total population</i>	55
17. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych <i>Water consumption from water supply system in households</i>	56
18. Kanalizacja <i>Sewage system</i>	57
19. Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną <i>Wastewater discharged by sewage network</i>	59
20. Sieć gazowa <i>Gas supply network</i>	60
21. Ludność korzystająca z sieci gazowej w % ludności ogółem <i>Population using gas supply system in % of total population</i>	61
22. Zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych <i>Consumption of gas from gas supply system in households</i>	62
23. Ścieżki rowerowe <i>Bicycle paths</i>	62

Tablica Table	Strona Page
24. Zasoby mieszkaniowe <i>Dwelling stocks</i>	63
25. Powierzchnia użytkowa mieszkań <i>Useful floor area of dwellings</i>	64
26. Mieszkania wyposażone w instalacje <i>Dwellings fitted with installations</i>	66
27. Mieszkania oddane do użytkowania <i>Dwellings completed</i>	66
28. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania <i>Average useful floor area of dwellings completed</i>	67
29. Emisja zanieczyszczeń gazowych <i>Emission of gas pollutants</i>	69
30. Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku <i>Mixed municipal waste collected during the year</i>	70
31. Odpady wytworzone (z wyłączeniem komunalnych) <i>Waste generated (excluding municipal waste)</i>	72
32. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi <i>Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground</i>	73
33. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności <i>Water consumption for needs of the national economy and population</i>	74
34. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w miastach <i>Consumption of electricity in households in urban areas</i>	75
35. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska <i>Outlays on fixed assets for environmental protection</i>	76
36. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska <i>Expenditure of gminas and city with powiat status budgets on municipal economy and environmental protection</i>	77
37. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na ochronę środowiska <i>Expenditure of gminas and city with powiat status budgets on environmental protection</i>	78
38. Nasadzenia terenów zieleni <i>Plantations of green areas</i>	85
39. Wybrane zmienne diagnostyczne według obszarów rozwoju społecznego i gospodarczego <i>Selected diagnostic variables by fields of social and economic development</i>	88
40. Grupy obszarów funkcjonalnych według syntetycznych mierników rozwoju społecznego i gospodarczego <i>Groups of functional areas according to synthetic measures of social and economic development</i>	100
41. Wybrane zmienne diagnostyczne według obszarów zrównoważonego rozwoju <i>Selected diagnostic variables by fields of sustainable development</i>	103

Spis wykresów

List of charts

Wykres Chart	Strona Page
1. Ludność według wybranych grup wieku <i>Population by selected age groups</i>	22
2. Indeks starości <i>Ageing ratio</i>	23
3. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku <i>Structure of population by economic age groups</i>	24
4. Współczynnik obciążenia demograficznego <i>Age dependency ratio</i>	24
5. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności <i>Marriages contracted per 1000 population</i>	25
6. Ruch naturalny na 1000 ludności <i>Vital statistic per 1000 population</i>	26
7. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności <i>Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population</i>	27
8. Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 <i>Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3</i>	30
9. Udział korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej <i>Share of beneficiaries of community social welfare</i>	31
10. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON według sekcji <i>Structure of entities of the national economy in the REGON register by sections</i>	38
11. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym <i>Entities of the national economy newly registered per 10 thous. working age population</i>	39
12. Struktura podmiotów gospodarki narodowej nowo zarejestrowanych według sekcji <i>Structure of entities of the national economy newly registered by sections</i>	40
13. Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 mieszkańca <i>Sold production of industry (current prices) per capita</i>	41
14. Dochody budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na 1 mieszkańca <i>Revenue of gminas and city with powiat status budgets per capita</i>	42
15. Dochody budżetów gmin i miasta na prawach powiatu według rodzajów <i>Revenue of gminas and city with powiat status budgets by type</i>	43
16. Środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych pozyskane przez gminy i miasto na prawach powiatu <i>European Union funds for the financing of EU programmes and projects raised by gminas and city with powiat status</i>	44
17. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na 1 mieszkańca <i>Expenditure of gminas and city with powiat status budgets per capita</i>	45
18. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu według rodzajów <i>Expenditure of gminas and city with powiat status budgets by type</i>	46
19. Wydatki na obsługę długu publicznego na 1000 zł dochodów budżetów gmin i miasta na prawach powiatu <i>Expenditure on public debt servicing per 1,000 zł of revenue of gminas and city with powiat status budgets</i>	47
20. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu według działów <i>Expenditure of gminas and city with powiat status budgets by divisions</i>	48

Wykres Chart	Strona Page
21. Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym <i>Employed persons per 1000 working age population</i>	49
22. Bezrobotni zarejestrowani na 100 osób w wieku produkcyjnym <i>Registered unemployed persons per 100 persons of working age</i>	51
23. Gęstość sieci wodociągowej na 100 km ² <i>Density of water supply network per 100 km²</i>	55
24. Gęstość sieci kanalizacyjnej na 100 km ² <i>Density of sewage network per 100 km²</i>	58
25. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ludności ogółem <i>Population using sewage system in % of total population</i>	58
26. Gęstość sieci gazowej rozdzielczej na 100 km ² <i>Density of distribution gas supply network per 100 km²</i>	61
27. Ścieżki rowerowe na 10 tys. km ² <i>Bicycle paths per 10 thous. km²</i>	63
28. Mieszkania na 1000 ludności <i>Dwellings per 1000 population</i>	64
29. Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności <i>Dwellings completed per 10 thous. population</i>	67
30. Emisja dwutlenku węgla na 1 km ² <i>Emission of carbon dioxide per 1 km²</i>	70
31. Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca <i>Mixed municipal waste collected during the year per capita</i>	71
32. Odpady wytworzone (z wyłączeniem komunalnych) na 1 km ² <i>Waste generated (excluding municipal waste) per 1 km²</i>	72
33. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi na 1 mieszkańca <i>Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground per capita</i>	73
34. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 mieszkańca <i>Water consumption for needs of the national economy and population per capita</i>	74
35. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca <i>Consumption of electricity in households in urban areas per capita</i>	75
36. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska na 1 mieszkańca <i>Outlays on fixed assets for environmental protection per capita</i>	76
37. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska na 1 mieszkańca <i>Expenditure of gminas and city with powiat status budgets on municipal economy and environmental protection per capita</i>	77
38. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na 1 mieszkańca <i>Expenditure of gminas and city with powiat status budgets per capita</i>	79
39. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków komunalnych w % ludności ogółem ... <i>Population connected to municipal wastewater treatment plants in % of total population</i>	80
40. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych w 2017 r <i>Area of special nature value under legal protection in 2017</i>	81
41. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych według gmin w 2017 r. <i>Area of special nature value under legal protection by gminas in 2017</i>	82
42. Powierzchnia objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w % powierzchni ogółem <i>Area covered by the existing local land development plans in % of the total area</i>	83
43. Powierzchnia objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w % powierzchni ogółem według gmin w 2017 r. <i>Area covered by the existing local land development plans in % of the total area by gminas in 2017</i>	84

Wykres <i>Chart</i>	Strona <i>Page</i>
44. Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej w 2017 r. <i>Generally accessible green areas and green areas of housing estates in 2017</i>	85
45. Uwarunkowania demograficzne w Aglomeracji Opolskiej na tle obszarów funkcjonalnych <i>Demographic factors in Opole Agglomeration compared to functional areas</i>	90
46. Uwarunkowania demograficzne według miary rozwoju Hellwiga <i>Demographic factors according to Hellwig's development measure</i>	91
47. Poziom usług społecznych w Aglomeracji Opolskiej na tle obszarów funkcjonalnych <i>Level of social services in Opole Agglomeration compared to functional areas</i>	92
48. Usługi społeczne według miary rozwoju Hellwiga <i>Social services according to Hellwig's development measure</i>	93
49. Poziom warunków zamieszkiwania w Aglomeracji Opolskiej na tle obszarów funkcjonalnych <i>Level of inhabiting conditions in Opole Agglomeration compared to functional areas</i>	94
50. Warunki zamieszkiwania według miary rozwoju Hellwiga <i>Inhabiting conditions according to Hellwig's development measure</i>	95
51. Poziom gospodarki i rynku pracy w Aglomeracji Opolskiej na tle obszarów funkcjonalnych <i>Level of economy and labour market in Opole Agglomeration compared to functional areas</i>	96
52. Gospodarka i rynek pracy według miary rozwoju Hellwiga <i>Economy and labour market according to Hellwig's development measure</i>	97
53. Poziom rozwoju społecznego i gospodarczego w Aglomeracji Opolskiej na tle obszarów funkcjonalnych <i>Level of social and economic development in Opole Agglomeration compared to functional areas</i>	98
54. Wartości miary rozwoju Hellwiga w ujęciu całościowym <i>Values of Hellwig's development measure in a holistic approach</i>	99
55. Wskaźniki syntetyczne w Aglomeracji Opolskiej w obszarze społecznym i gospodarczym <i>Synthetic indicators in Opole Agglomeration in social and economic field</i>	105
56. Wskaźniki syntetyczne w Aglomeracji Opolskiej w obszarze środowiskowym i instytucjonalnym <i>Synthetic indicators in Opole Agglomeration in environmental and institutional field</i>	106
57. Wskaźniki syntetyczne w Aglomeracji Opolskiej <i>Synthetic indicators in Opole Agglomeration</i>	107
58. Wskaźnik zrównoważonego rozwoju w Aglomeracji Opolskiej <i>Sustainable development indicator in Opole Agglomeration</i>	108
59. Wskaźniki syntetyczne w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym <i>Synthetic indicators in Białystok Functional Area</i>	109
60. Wskaźnik zrównoważonego rozwoju w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym <i>Sustainable development indicator in Białystok Functional Area</i>	109
61. Wskaźniki syntetyczne w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym <i>Synthetic indicators in Rzeszów Functional Area</i>	110
62. Wskaźnik zrównoważonego rozwoju w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym <i>Sustainable development indicator in Rzeszów Functional Area</i>	110
63. Wskaźniki syntetyczne w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Olsztyna <i>Synthetic indicators in Functional Urban Area of Olsztyn</i>	111
64. Wskaźnik zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Olsztyna <i>Sustainable development indicator in Functional Urban Area of Olsztyn</i>	111
65. Średnie wskaźniki syntetyczne w latach 2010–2017 <i>Average synthetic indicators in 2010–2017</i>	112
66. Wskaźnik zrównoważonego rozwoju <i>Sustainable development indicator</i>	113

Spis map

List of maps

Mapa Map	Strona Page
1. Gęstość zaludnienia <i>Population density</i>	21
2. Współczynnik feminizacji <i>Femininity ratio</i>	21
3. Miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat <i>Places in pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6</i>	32
4. Biblioteki publiczne na 1000 ludności <i>Public libraries per 1000 population</i>	33
5. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym <i>Entities of the national economy in the REGON register per 10 thous. working age population</i>	37
6. Dochody własne budżetów gmin i miasta na prawach powiatu <i>Own revenue of gminas and city with powiat status budgets</i>	44
7. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin i miasta na prawach powiatu <i>Investment expenditure of gminas and city with powiat status budgets</i>	46
8. Pracujący <i>Employed persons</i>	50
9. Bezrobotni zarejestrowani <i>Registered unemployed persons</i>	52
10. Gęstość sieci wodociągowej i ludność korzystająca z sieci wodociągowej <i>Density of water supply network and population using water supply system</i>	56
11. Gęstość sieci kanalizacyjnej i ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej <i>Density of sewage network and population using the sewage system</i>	59
12. Mieszkania i ich przeciętna powierzchnia użytkowa <i>Dwellings and their average useful floor area</i>	65
13. Mieszkania oddane do użytkowania i ich przeciętna powierzchnia użytkowa <i>Dwellings completed and their average useful floor area</i>	68
14. Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku <i>Mixed municipal waste collected during the year</i>	71
15. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska <i>Expenditure of gminas and city with powiat status budgets on municipal economy and environmental protection</i>	78
16. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków komunalnych <i>Population connected to municipal wastewater treatment plants</i>	80
17. Lesistość w 2017 r. <i>Forest cover in 2017</i>	86

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>	
Kreska	(-)	zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Kropka	(.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak	Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach metodologicznych do publikacji, na str. 116. <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the methodological notes to the publication, on page 119.</i>
„W tym” “Of which”		oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>
Comma	(,)	used in figures represents the decimal point.

Skróty

Abbreviations

Skrót <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>	Skrót <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>	nr (Nr) <i>No.</i>	numer <i>number</i>
mln	million <i>million</i>	poz.	pozycja
zł <i>zl</i>	złoty <i>zloty</i>	p. proc. <i>pp</i>	punkt procentowy <i>percentage point</i>
szt. <i>pcs</i>	sztuka <i>piece</i>	Dz. U.	Dziennik Ustaw
kg	kilogram <i>kilogram</i>	i in.	i inne
km	kilometr <i>kilometre</i>	itp. <i>etc.</i>	i tym podobne <i>and the like</i>
m ²	metr kwadratowy <i>square metre</i>	m.in. <i>i.a.</i>	między innymi <i>among others</i>
ha	hektar <i>hectare</i>	tj. <i>i.e.</i>	to jest <i>that is</i>
km ²	kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>	m.	miasto na prawach powiatu <i>city with powiat status</i>
m ³	metr sześcienny <i>cubic metre</i>	PKD	Polska Klasyfikacja Działalności <i>Polish Classification of Activities</i>
dam ³	dekametr sześcienny <i>cubic decametre</i>	MOF	miejski obszar funkcjonalny <i>functional urban area</i>
kWh	kilowatogodzina <i>kilowatt-hour</i>	OF	obszar funkcjonalny <i>functional area</i>
MWh	megawatogodzina <i>megawatt-hour</i>	OM	obszar metropolitalny <i>metropolitan area</i>
GWh	gigawatogodzina <i>gigawatt-hour</i>	UE	Unia Europejska <i>European Union</i>
r.	rok	ZR	zrównoważony rozwój <i>sustainable development</i>

Synteza

Rozwój Aglomeracji Opolskiej wobec wyzwań polityki spójności zdiagnozowano w latach 2010–2017 w następujących komponentach:

- **uwarunkowania demograficzne** – w analizowanym okresie odnotowano niekorzystny proces ubytku ludności, choć był on wolniejszy niż przeciętnie w województwie. Jego konsekwencją jest postępujący proces starzenia się ludności Aglomeracji Opolskiej. Mimo odnotowanego w 2017 r. wzrostu liczebności grupy wieku 0–14 lat niekorzystnie kształtuje się struktura ludności według wieku. Indeks starości określający relację liczebną osób w grupie wieku 65 lat i więcej do grupy wieku 0–14 lat wzrósł i był wyższy niż przeciętnie w województwie. Starzenie się społeczeństwa znalazło również odbicie w niekorzystnej strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. Analiza struktury wieku wskazała, że największy przyrost dotyczył odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym, natomiast spadek zaobserwowano w grupie wieku przedprodukcyjnego. W całym okresie wzrosła wartość wskaźnika obciążenia demograficznego, ale kształtowała się na podobnym poziomie jak w województwie. Na stan oraz strukturę ludności wpływał ruch naturalny i migracyjny. W sferze ruchu naturalnego korzystnym zjawiskiem był wzrost współczynnika urodzeń. W porównaniu z 2010 r. wzrosła liczba urodzeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców i była wyższa niż w województwie. W tym czasie odnotowano również wzrost liczby zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności i był on wyższy niż stopa urodzeń. Konsekwencją tych relacji był ubytek ludności, który wyrażony został ujemną wartością wskaźnika przyrostu naturalnego. Korzystne procesy zaobserwowano w zakresie ruchu migracyjnego ludności na pobyt stały. Był on przede wszystkim generowany w wewnętrznym ruchu migracyjnym, ponieważ od 2010 r. corocznie odnotowano większy napływ niż odpływ migracyjny. W przypadku zagranicznego ruchu migracyjnego zaobserwowano ujemny bilans. Na uwagę zasługuje jednak fakt, że liczba emigrantów ulegała zmniejszeniu, a saldo migracji zagranicznych, pomimo, że było ujemne to jednak jego skala systematycznie zmniejszała się.
- **infrastruktura społeczna** – w analizowanym okresie obserwowano korzystne procesy w sferze ochrony zdrowia i pomocy społecznej. W 2017 r. w porównaniu z 2010 r. wzrosła liczba przychodni, a także liczba miejsc w placówkach pomocy społecznej oraz opieki nad dziećmi do lat 3. W przypadku dostępności miejsc w placówkach opieki nad dziećmi najmłodszymi (0–2 lata) zaznaczyła się polaryzacja przestrzenna wynikająca z ich skoncentrowania głównie w m. Opolu. W zakresie pomocy społecznej zmniejszył się odsetek osób korzystających ze świadczeń, co może wskazywać na lepszą sytuację ekonomiczną gospodarstw domowych. Pozytywne tendencje obserwowane są również w sferze edukacji i wychowania. Zaobserwowano wzrost odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym przy jednoczesnym wzroście liczby miejsc w placówkach przedszkolnych. W 2017 r. w porównaniu z 2010 r. liczba miejsc w przedszkolach była wyższa w Aglomeracji Opolskiej niż przeciętnie w województwie i wzrastała z większą dynamiką. Również progresywne tendencje zmian miały miejsce w sferze kultury, sportu i turystyki. Mimo spadku liczby bibliotek wzrosła ich liczba w przeliczeniu do 1000 mieszkańców, co dowodzi poprawy dostępności do instytucji rozwijających czytelnictwo. W latach 2011–2017 znacznie wzrosła liczba instytucji kulturalno-oświatowych, takich jak domy i ośrodki kultury, kluby oraz świetlice gminne. Mimo, że w obszarze Aglomeracji Opolskiej wskaźnik był niższy niż przeciętnie w województwie, to jednak zaobserwowano jego szybszy przyrost. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców przeciętnie w Aglomeracji występowało również mniej klubów sportowych niż w województwie, ale ich liczba stale wzrastała. W zakresie infrastruktury społecznej analizowana była także liczba miejsc w obiektach turystycznych. Zarówno w mierze ogólnej, jak i w relacji do liczby ludności również odnotowano wzrost liczby miejsc noclegowych. Trend ten dotyczył zarówno Aglomeracji Opolskiej, jak i województwa opolskiego. Analiza sytuacji w zakresie infrastruktury społecznej wskazuje na jej rozwój, a także koncentrację w m. Opolu.
- **gospodarka i rynek pracy** – w analizowanym okresie obserwowano wzrost przedsiębiorczości, określonej relacją podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym. W porównaniu z 2010 r. istotnie zwiększyła się liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz spółek handlowych, przy niewielkim spadku liczby osób fizycznych prowadzących

działalność gospodarczą. Uwzględniając rodzaj prowadzonej działalności największy względny wzrost liczby podmiotów obserwowano w sekcjach: administrowanie i działalność wspierająca, edukacja, informacja i komunikacja oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Mniejszą liczbę podmiotów notowano natomiast m.in. w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych. Produkcja sprzedana przemysłu przypadająca na 1 mieszkańca wykazywała tendencję rosnącą, kształtując się na wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie. Dochody ogółem budżetów gmin i miasta na prawach powiatu w Aglomeracji Opolskiej rosły szybciej niż w województwie, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca osiągnęły wyższy poziom niż przeciętnie w województwie. W strukturze dochodów wzrósł udział dotacji ogółem, a obniżył się udział subwencji ogólnej z budżetu państwa. Największy odsetek wydatków w budżetach gmin i miasta na prawach powiatu stanowiły wydatki na oświatę i wychowanie. Od 2013 r. notowano systematyczny spadek wydatków na obsługę długu publicznego w przeliczeniu na 1000 zł dochodów budżetów gmin i miasta na prawach powiatu. Analiza wyniku budżetów gmin i miasta na prawach powiatu wykazała, że w ostatnich trzech latach budżety zamknęły się zbiorczo nadwyżką. Największą przewagę wydatków nad dochodami notowano w 2010 r.

Na rynku pracy obserwowano szybszy niż w województwie wzrost liczby pracujących, a wskaźnik wyrażony relacją liczby pracujących na 1000 ludności kształtował się na wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie. W odniesieniu do 2010 r. istotny spadek, podobnie jak w województwie, notowano wśród bezrobotnych zarejestrowanych. W strukturze bezrobotnych zwiększył się odsetek długotrwale bezrobotnych i bezrobotnych powyżej 50 roku życia, przy spadku odsetka bezrobotnych do 25 roku życia.

- **infrastruktura techniczna** – w analizowanym okresie notowano inwestycje w infrastrukturę komunalną, w wyniku których wzrosła długość sieci rozdzielczej wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej. Gęstość poszczególnych sieci i odsetek ludności z nich korzystających kształtowały się na wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie. Wraz ze wzrostem długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wzrosło zużycie wody z wodociągów i ilość odprowadzonych ścieków siecią kanalizacyjną. Do użytku oddano kolejne kilometry ścieżek rowerowych, co wpłynęło na wzrost ich gęstości. W odniesieniu do 2010 r. szybszy wzrost liczby mieszkań notowano w Aglomeracji Opolskiej niż w województwie. Poprawie uległo wyposażenie mieszkań w podstawowe instalacje, tj. wodociąg, łazienkę i centralne ogrzewanie. Wskaźnik zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, określony liczbą mieszkań oddanych do użytkowania na 10 tys. ludności kształtował się na wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie.
- **stan i ochrona środowiska** – w analizowanym okresie obserwowano pozytywne i negatywne tendencje. Wraz ze spadkiem zebranych odpadów komunalnych w Aglomeracji Opolskiej zmniejszył się także jej udział w odpadach zebranych w województwie. Zmniejszeniu uległa ilość ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia odprowadzonych do wód lub do ziemi oraz zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności. Tendencję spadkową wykazało zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w miastach. Odsetek ludności korzystającej z komunalnych oczyszczalni ścieków kształtował się na wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie. W porównaniu z 2010 r. istotnie wzrosły wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu oraz na gospodarkę odpadami. Wyższy odsetek powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego notowano w Aglomeracji Opolskiej niż przeciętnie w województwie. Niekorzystne wyniki obserwowano w zakresie emisji zanieczyszczeń powietrza (emisja dwutlenku węgla na 1 km² ponad 3-krotnie przekraczała przeciętny poziom w województwie). W odniesieniu do 2010 r., podobnie jak w województwie, blisko 2-krotnie wzrosły odpady wytworzone. Wielkość odpadów wytworzonych na terenie Aglomeracji Opolskiej w przeliczeniu na 1 km² była wyraźnie wyższa niż przeciętnie w województwie. Głębszy spadek nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska notowano w Aglomeracji niż w województwie. W budżetach gmin i miasta na prawach powiatu mniej wydatkowano na gospodarkę ściekową i ochronę wód.

Ocena sytuacji Aglomeracji Opolskiej na tle miejskich obszarów funkcjonalnych przeprowadzona została w zakresie:

- **poziomu rozwoju społecznego i gospodarczego** – analiza z zastosowaniem taksonomicznej metody odległości od wzorca Hellwiga wskazała, że Aglomeracja Opolska w stosunku do pozostałych obszarów funkcjonalnych w Polsce charakteryzuje się niskim poziomem rozwoju społecznego i gospodarczego. Należy zauważyć, że podobnym poziomem cechuje się większość badanych obszarów funkcjonalnych. W latach 2010–2017 zaobserwowano jednak w Aglomeracji Opolskiej poprawę poziomu rozwoju społecznego i gospodarczego. Najkorzystniej kształtowała się dostępność do usług społecznych, a przeciętnie pod względem poziomu rozwoju gospodarki i rynku pracy. Najniższy poziom rozwoju Aglomeracji Opolskiej był odnotowany w zakresie uwarunkowań demograficznych
- **poziomu zrównoważonego rozwoju** – wyniki badania wykazały, że w latach 2010–2017 wskaźnik zrównoważonego rozwoju w Aglomeracji Opolskiej wykazywał tendencję rosnącą. Najmniej korzystną sytuację (najniższy poziom rozwoju) notowano w 2012 r., na co wpływ miały wyniki głównie w sferze gospodarczej. W kolejnych latach sytuacja ulegała stałej poprawie i w 2017 r. zrównoważony rozwój osiągnął najwyższy poziom. Zestawienie wskaźników zrównoważonego rozwoju dla wszystkich badanych miejskich obszarów funkcjonalnych potwierdziło dużą zbieżność poziomu i tendencji rozwoju.

Executive summary

The development of Opole Agglomeration in relation to the challenges of cohesion policy was diagnosed in 2010–2017 with the following components:

- **demographic factors** – in the analysed period an unfavourable process of population decline was noted, although it was slower than the average in the voivodship. Its consequence is the progressive ageing process of the population of Opole Agglomeration. Despite the increase in the size of the age group 0–14 registered in 2017, the population structure by age was negatively affected. The ageing ratio, defining the numerical relations between people aged 65 and over and the age group 0–14, increased and was higher than the average in the voivodship. The population ageing was also reflected in the disadvantageous population structure by economic age groups. An analysis of the age structure indicated that the largest increase concerned the percentage of the post-working age population, while the decrease was observed in the pre-working age group. The age dependency ratio increased over the whole period, but was at a similar level as in the voivodship. The vital statistics and migration influenced the size and structure of the population. In the sphere of vital statistics, the increase in the birth rate was a favourable phenomenon. In comparison with 2010 the number of births per 1000 population increased and was higher than in the voivodship. At that time, there was also an increase in the number of deaths per 1000 inhabitants and was higher than the birth rate. The consequence of these relationships was the population decrease, which was expressed as a negative value of the natural increase. Favourable processes were observed with regard to the migration of the population. It was primarily generated in the internal migration, because from 2010 every year there was a greater inflow than migration outflow. In the case of international migration, a negative balance was observed. It is noteworthy, however, that the number of emigrants decreased, and the net international migration, albeit negative, was systematically declining.
- **social infrastructure** – advantageous processes in the field of health care and social welfare were observed in the analysed period. In 2017, compared to 2010, the number of out-patient departments increased, as well as the number of places in social welfare facilities and childcare for children up to the age of 3. In the case of availability of places in childcare facilities for the youngest children (0–2 years), spatial polarization resulting from their concentration mainly in the city of Opole was observed. In the field of social welfare, the percentage of recipients of benefits decreased, which may indicate a better economic situation of households. Positive trends have been also observed in the sphere of education. An increase in the percentage of children in pre-primary education was observed, with the simultaneous increase in the number of places in pre-primary education establishments. In 2017, in comparison with 2010, the number of places in nursery schools was higher in Opole Agglomeration than the average in the voivodship and increased with greater dynamics. Progressive trends of change also took place in the sphere of culture, sport and tourism. Despite the decrease in the number of libraries, their number increased with reference to 1000 inhabitants, which shows an improvement of accessibility to the institutions encouraging readers to develop their interests in reading. In 2011–2017, the number of cultural and educational institutions, such as cultural centres and establishments, clubs and community centres, increased significantly. Although within Opole Agglomeration the index was lower than the average in the voivodship, nevertheless, its faster growth was noted. Calculated per 1000 inhabitants, there were also less sports clubs in the Agglomeration than in the voivodship, but their number was constantly increasing. In terms of social infrastructure, the number of places in tourist accommodation establishments was also examined. Both in general and in relation to the population, an increase in the number of bed places was also recorded. This trend concerned both Opole Agglomeration and Opolskie Voivodship. Analysis of the situation in the field of social infrastructure indicates its development as well as the concentration in the city of Opole.
- **economy and labour market** – in the analysed period an increase in entrepreneurship was observed, determined by the relation of national economy entities to 10 thousand working age population. Compared to 2010, the number of foundations, associations and social organisations as well as commercial companies increased significantly, with a slight decrease in the number of natural persons

conducting economic activity. Having regard to the type of activity carried out, the largest relative increase in the number of entities was observed in the following sections: administrative and support service activities, education, information and communication as well as human health and social work activities. Fewer entities were listed, inter alia, in agriculture, forestry, and fishing as well as in trade; repair of motor vehicles. Sold production of industry per capita showed a growing trend, running at a higher level than the average in the voivodship. Total budget revenue of gminas and the city with powiat status in Opole Agglomeration grew faster than in the voivodship, and per capita reached a higher level than the average in the voivodship. The share of total grants in the structure of revenue increased, while the share of general subvention from the state budget decreased. The expenditure on education constituted the largest share in expenditure of budgets of gminas and the city with powiat status. Since 2013 there has been a steady decline in expenditure on public debt servicing per 1000 PLN of budget revenue of gminas and the city with powiat status. Analysis of the result of budgets of gminas and the city with powiat status has shown that in the last three years budgets overall ended with a surplus. The highest expenditure advantage over revenues was recorded in 2010.

On the labour market, an increase in the number of employed persons was faster than in the voivodship, and the index expressed by ratio of the number of employed persons per 1000 population was at a higher level than the average in the voivodship. In relation to 2010, a significant decrease, similarly as in the voivodship, was recorded among registered unemployed persons. In the structure of the unemployed, the percentage of the long-term unemployed and the unemployed above 50 years of age increased with the unemployment falling to 25 years old.

- **technical infrastructure** – investments in municipal infrastructure have been recorded during the period under review, as a result of which the length of the distribution network of water supply, sewage and gas supply increased. The density of particular networks and the percentage of population connected to them was at a higher level than the average in the voivodship. With the increase in the length of the water supply and the sewage network, the use of water from water supply systems and the amount of sewage discharged by the sewage system increased. Successive kilometers of bicycle paths were put into use, which increased their density. With reference to 2010, a faster growth in the number of dwellings was recorded in the Opole Agglomeration than in the voivodship. The fitting of dwellings with basic installations, i.e. water supply, bathroom and central heating was improved. The ratio of housing needs, determined by the number of dwellings completed per 10 thousand population was at a higher level than the average in the voivodship.
- **condition and protection of the environment** – positive and negative tendencies were observed in the period under review. Together with the drop in collected municipal waste in Opole Agglomeration, its share in waste collected in the voivodship also decreased. The amount of industrial and municipal wastewater requiring treatment, discharged into waters or into the ground was reduced as well as water consumption for needs of the national economy and population. The consumption of electricity in households in urban areas showed downward trend. The percentage of population connected to municipal wastewater treatment plants reached a higher level than the average in the voivodship. In comparison with 2010, the budget expenditure of gminas and the city with powiat status on air and climate protection as well as on waste management significantly increased. A higher proportion of the area covered by the existing development planning was recorded in Opole Agglomeration than on average in the voivodship. Unfavourable results were reported in the scope of emission of air pollutants (carbon dioxide emission per 1 km² exceeded more than 3 times the average level in the voivodship). In relation to 2010, as in the voivodship, generated waste increased almost twice. The volume of waste generated in Opole Agglomeration per 1 km² was clearly higher than the average in the voivodship. A deeper drop in outlays on fixed assets for environmental protection was recorded in the Agglomeration than in the voivodship. In the budgets of gminas and the city with powiat status, less was spent on wastewater management and protection of waters.

The assessment of the situation of Opole Agglomeration in relation to functional urban areas was carried out in the scope of:

- **the level of social and economic development** – the analysis applying the distance taxonomic method from the Hellwig's standard indicated that Opole Agglomeration in relation to other functional areas in Poland is characterised by a low level of social and economic development. It should be noted that the majority of the functional areas studied are at a similar level. In the period 2010–2017, however, an improvement in the level of the social and economic development was observed in Opole Agglomeration. The most favourable was the availability of social services, and on average the situation in terms of the development level of the economy and the labour market. The lowest level of development of Opole Agglomeration was recorded in the field of demographic factors.
- **the level of sustainable development** – the results of the study showed that in 2010–2017 the sustainable development indicator in Opole Agglomeration was growing. The least favourable situation (the lowest level of development) was recorded in 2012, which was mainly due to the results in the economic sphere. In the following years, the situation was constantly improving and in 2017 the sustainable development reached the highest level. The compilation of sustainable development indicators for all surveyed urban functional areas has confirmed a high convergence of levels and trends of development.

Stan i kierunki rozwoju Aglomeracji Opolskiej

Condition and directions of Opole Agglomeration development

1. Uwarunkowania demograficzne

1. Demographic factors

1.1. Stan i struktura ludności

1.1. Size and structure of population

Aglomeracja Opolska w 2017 r. liczyła 334,5 tys. osób i było to mniej o 1,8% niż w 2010 r. Mimo spadku liczby ludności udział populacji Aglomeracji Opolskiej wśród liczby ludności województwa wzrósł z poziomu 33,5% w 2010 r. do 33,8% w 2017 r. Wynika to z faktu wolniejszego ubytku liczby ludności w Aglomeracji niż w województwie.

Tablica 1. Ludność stan w dniu 31 XII

Table 1. Population as of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem <i>Total</i>	340700	340330	339269	337398	336424	335290	334874	334461
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	33,5	33,6	33,6	33,6	33,6	33,7	33,7	33,8

Gminą o największym zaludnieniu w Aglomeracji Opolskiej było m. Opole, którego populacja w 2017 r. liczyła 128,1 tys. osób. Było to więcej o 4,5% w stosunku do 2010 r. Najmniej zaludnioną gminą w 2017 r. była gmina Tułowice, w której liczba ludności wyniosła 5,2 tys. osób (spadek o 1,0% w relacji do 2010 r.)

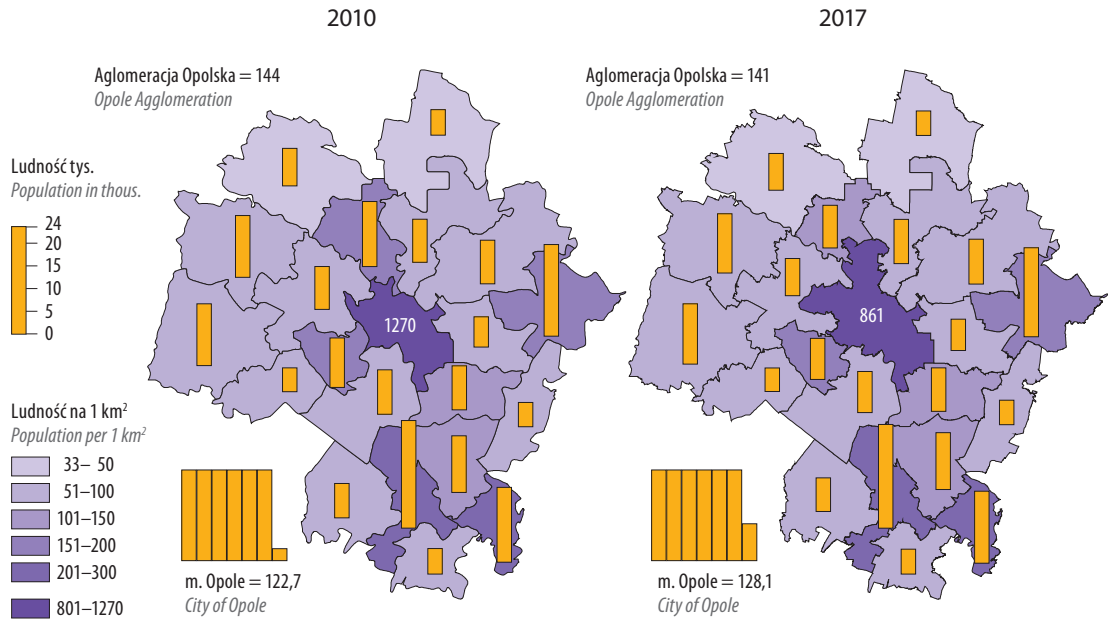
Spadek zaludnienia wyraża się także zmniejszającą się gęstością zaludnienia. Średnia gęstość zaludnienia w Aglomeracji Opolskiej w 2017 r. wyniosła 141 osób (wobec 144 – w 2010 r.) Jednocześnie była ona zdecydowanie wyższa niż przeciętna gęstość zaludnienia w województwie (105 osób w 2017 r.).

Zauważa się również znaczące zróżnicowanie gęstości zaludnienia gmin wchodzących w zasięg Aglomeracji Opolskiej. W latach 2010–2017 najwyższą gęstością wyróżniało się m. Opole (1270 osób w 2010 r. i 861 – w 2017 r.). Do gmin o relatywnie wysokiej gęstości zaludnienia w 2017 r. należały także Zdieszowice (277), Krapkowice (235) i Komprachcice (179). Najmniej zaludnione były gminy: Murów (34), Popielów (46), Turawa (58).

Struktura ludności według płci w Aglomeracji Opolskiej nie ulegała istotnym zmianom. W ogólnej liczbie ludności przeważały kobiety, których udział w badanych latach oscylował na poziomie 52,1%. W województwie odsetek kobiet kształtował się na niższym poziomie, tj. 51,6%.

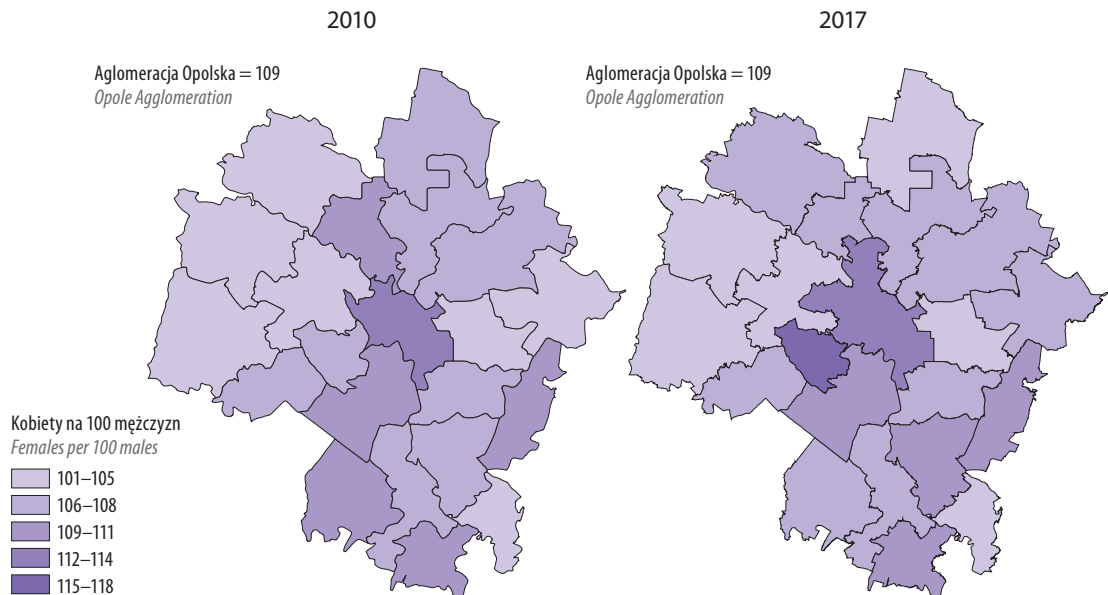
Mapa 1. Gęstość zaludnienia

Map 1. Population density

Mapa 2. Współczynnik feminizacji

Map 2. Femininity ratio

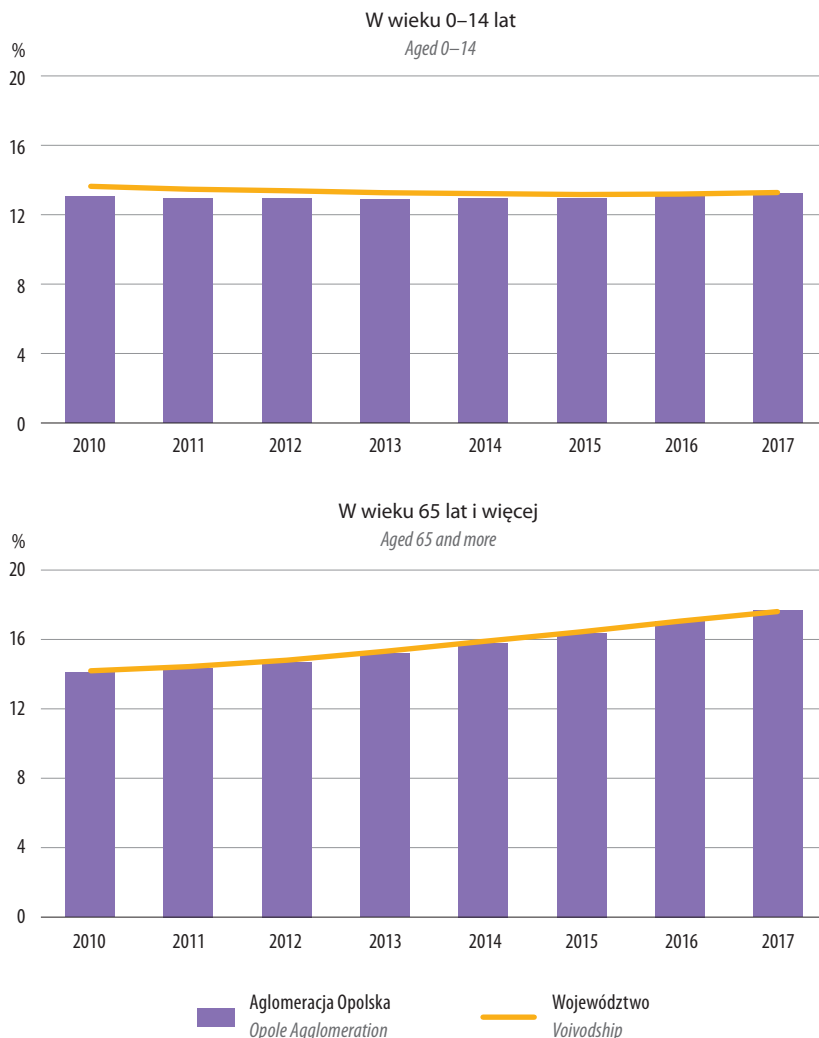
Większa liczba kobiet niż mężczyzn uwidacznia się również we wskaźniku feminizacji. W Aglomeracji Opolskiej w 2017 r. na 100 mężczyzn przypadło 109 kobiet. W całym okresie poziom wskaźnika nie ulegał większym zmianom. Wskaźnik feminizacji w 2017 r. był wyższy niż przeciętnie w województwie, gdzie osiągnął wartość 107.

Większy stopień zróżnicowania w zakresie wskaźnika feminizacji obserwowano w układzie gminnym Aglomeracji Opolskiej. Najwyższą wartością wskaźnika wyróżniało się m. Opole (od 114 w 2010 r. do 112 w 2017 r.). Najniższy poziom feminizacji występował natomiast w gminach: Niemodlin (od 102 w 2010 r. do 103 w 2017 r.) oraz Zdzeszowice (odpowiednio: od 101 do 103).

W strukturze ludności według wieku obserwuje się zmiany, które wskazują na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Niekorzystnie kształtują się relacje między liczebnością dzieci do 14 lat a ludnością w wieku 65 lat i więcej. W latach 2010–2017 udział grupy wieku 0–14 lat w ludności ogółem wyniósł od 13,1% do 13,2%, natomiast w wieku 65 lat i więcej – od 14,1% do 17,7%.

Wykres 1. Ludność według wybranych grup wieku stan w dniu 31 XII

Chart 1. Population by selected age groups as of 31 XII

Mimo, iż w 2017 r. względem 2010 r. odnotowano w Aglomeracji Opolskiej nieznaczny wzrost udziału o 1,7 p. proc. dzieci do lat 14 to jednak liczebność tej grupy wieku zmniejszyła się. W 2017 r. populacja osób w wieku 0–14 lat wynosiła 44,3 tys. i była mniejsza o 0,5% niż w 2010 r. Wzrost liczby osób w tej grupie wieku obserwowano od 2014 r.

Systematycznie wzrastała także liczba osób w wieku powyżej 65 lat, z poziomu 48,1 tys. osób w 2010 r. do 59,1 tys. osób w 2017 r. tj. o 23,0%. Wyraźnie szybsze tempo wzrostu liczebności starszej grupy wieku wpłynęło na wzrost wartości indeksu starości.

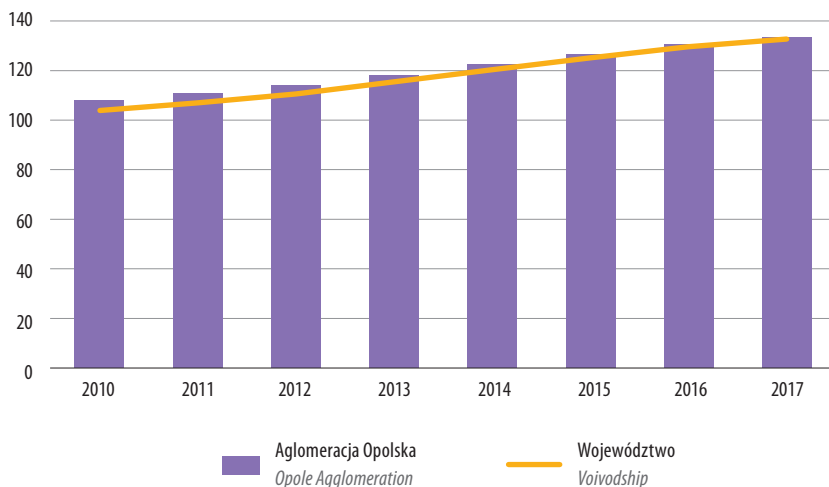
Miernik ten wskazuje stosunek liczby osób w wieku 65 i więcej lat (dziadków) do liczby osób w wieku 0–14 lat (wnuków). W Aglomeracji Opolskiej indeks starości w 2017 r. wyniósł 133 wobec 108 w 2010 r. Podobną tendencję odnotowano w województwie opolskim (wzrost ze 104 w 2010 r. do 133 w 2017 r.). Niemal we wszystkich latach badanego okresu społeczeństwo Aglomeracji Opolskiej było starsze niż przeciętnie w województwie.

W przekroju terytorialnym Aglomeracji odnotowano znaczne zróżnicowanie wartości indeksu starości. W 2017 r. najkorzystniejsza sytuacja występowała w gminach: Izbicko (107), Lewin Brzeski i Dobrzeń Wielki (po 108) oraz Niemodlin (109).

Najmniej korzystne relacje między liczbą dziadków, a liczbą wnuków były w gminach: Murów (158), Krapkowie oraz m. Opole (po 148), Popielów (141) i Ozimek (139). W okresie 2010–2017 tylko w przypadku trzech gmin: Izbicko, Gogolin i Strzeleczy odnotowano zmniejszenie indeksu starości. W pozostałych gminach indeks starości wzrósł, a w największym stopniu w gminach: Krapkowie (o 44), Zdzeszowice (o 39) i Tułowice (o 38).

Wykres 2. Indeks starości

Chart 2. Ageing ratio

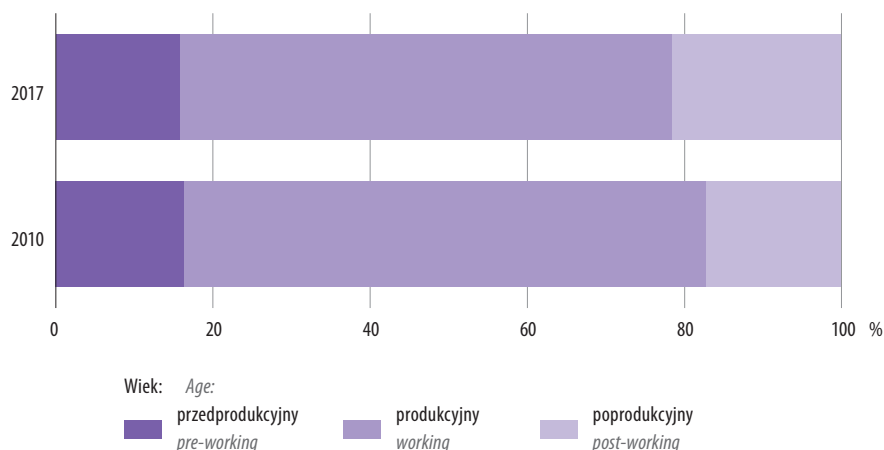

Proces starzenia się społeczeństwa niekorzystnie wpływa na stan i strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku. W 2017 r. populacja mieszkańców Aglomeracji Opolskiej w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat) wyniosła 52,9 tys. osób (15,8%), produkcyjnym 209,7 tys. osób (62,7%) i poprodukcyjnym 71,9 tys. osób (21,5%).

W okresie 2010–2017 zmniejszyła się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym o 4,7%, a także w wieku produkcyjnym o 7,5%, natomiast wzrosła o 22,9% liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 3. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku stan w dniu 31 XII

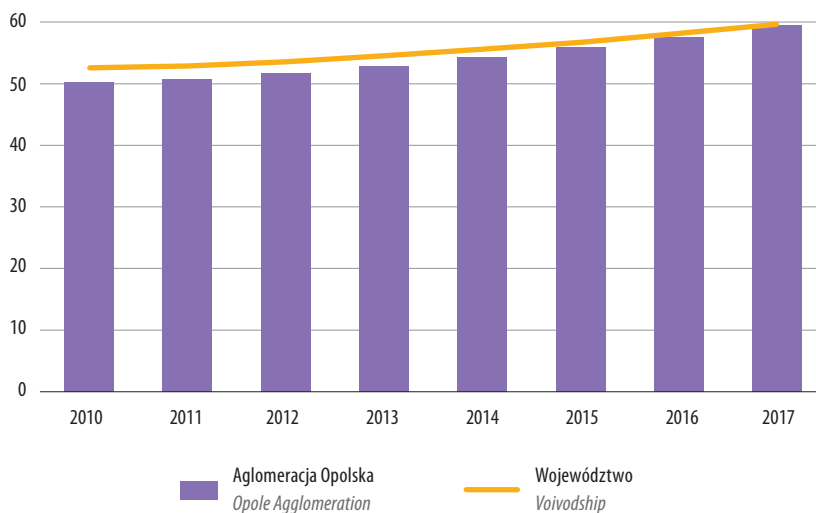
Chart 3. Structure of population by economic age groups as of 31 XII

Zmiany w ekonomicznych grupach wieku znalazły odzwierciedlenie w wartości współczynnika obciążenia demograficznego. W 2017 r. wyniósł on 59,5 i był wyższy o 9,2 pkt od odnotowanego w 2010 r. W całym okresie wartość wskaźnika systematycznie wzrastała zmniejszając różnicę w stosunku do poziomu notowanego w województwie opolskim. W przekroju terytorialnym Aglomeracji Opolskiej widoczne jest znaczne zróżnicowanie obciążenia demograficznego. Gminami, w których w 2017 r. przypadła najmniejszy udział osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym były: Tarnów Opolski (51,6), Dobrzeń Wielki oraz Strzeleccki (po 52,5) i Dąbrowa (53,1), natomiast największy wystąpił w m. Opolu (66,0), Tułowicach (64,0) i Krapkowicach (60,7). Niemal we wszystkich gminach (poza gminą Strzeleccki) wartość wskaźnika obciążenia demograficznego wzrosła względem 2010 r., a największa skala wzrostu wystąpiła w Tułowicach (o 19,4 pkt) i Opolu (o 15,6 pkt).

Wykres 4. Współczynnik obciążenia demograficznego

Chart 4. Age dependency ratio

1.2. Ruch naturalny ludności

1.2. Vital statistics of population

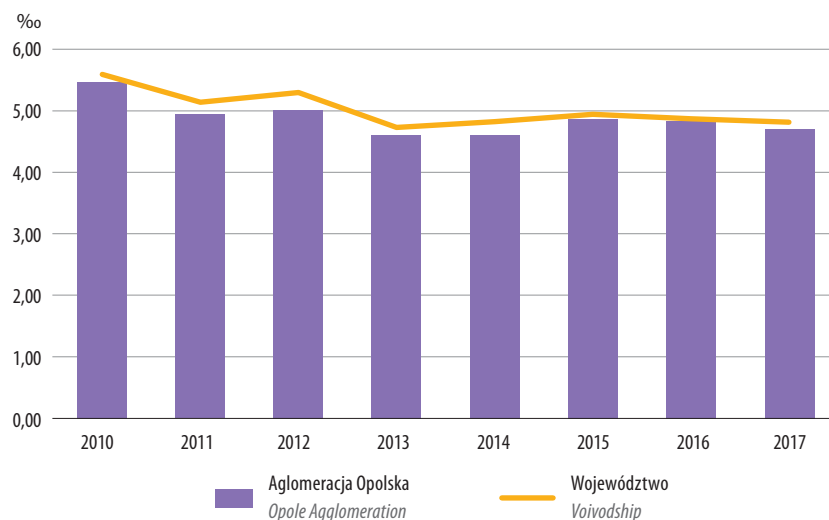
W 2017 r. w Aglomeracji Opolskiej zawartych zostało 1,6 tys. małżeństw, co stanowiło 33,1% ogółu małżeństw zawartych w województwie opolskim. Od 2010 r. odnotowano spadek liczby zawieranych związków małżeńskich o 15,5%. Tylko w gminach: Strzeleczy, Walce, Chrzęstowice, Łubniany, Murów, Prószków i Turawa w badanych latach wzrosła ich liczba.

Obniżył się również współczynnik małżeństw określający liczbę małżeństw przypadających na 1000 ludności. W 2017 r. w Aglomeracji Opolskiej wynosił on 4,71‰ wobec 5,47‰ w 2010 r. Był to poziom niższy niż przeciętnie w województwie, gdzie w 2017 r. współczynnik ten wynosił 4,80‰ i odpowiednio w 2010 r. – 5,59‰.

W ujęciu przestrzennym Aglomeracji Opolskiej odnotowano duże zróżnicowanie współczynnika zawartych małżeństw. W 2017 r. najniższe wartości odnotowano w gminach: Zdieszowice (3,53‰), Komprachcice (3,73‰) i Izbicko (3,88‰), natomiast najwyższe w gminach: Strzeleczy (6,33‰), Turawa (5,70‰) oraz Dobrzeń Wielki (5,58‰).

Wykres 5. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności

Chart 5. Marriages contracted per 1000 population

Największy wpływ na kształtowanie liczby ludności ma stopa urodzeń i stopa zgonów. W Aglomeracji Opolskiej stopa urodzeń w latach 2010–2017 zwiększyła się z 8,74‰ do 9,66‰ i w 2017 r. była wyższa niż przeciętnie w województwie, gdzie wynosiła 9,16‰.

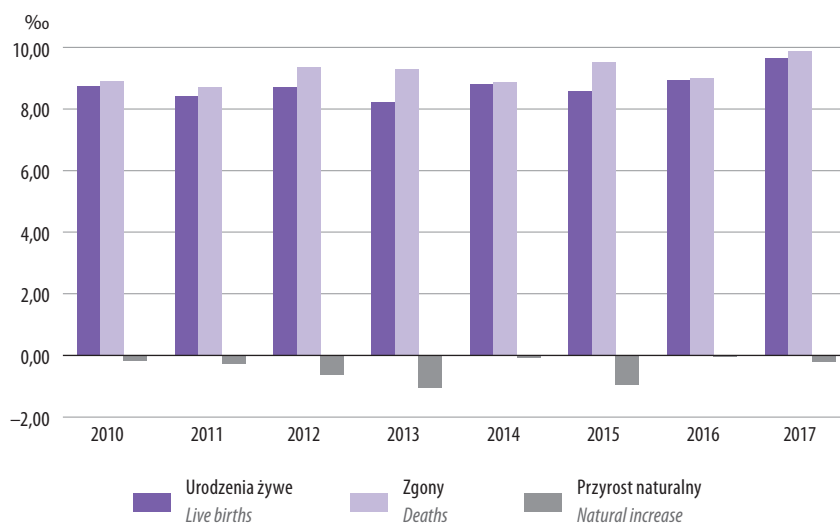
W obszarze Aglomeracji Opolskiej najwyższą wartość współczynnika urodzeń w 2017 r. odnotowano w gminie Dobrzeń Wielki (11,05‰). Z kolei najniższa wartość stopy urodzeń wystąpiła w gminie Tarnów Opolski (7,63‰).

Równocześnie w Aglomeracji Opolskiej wzrosła stopa zgonów, z poziomu 8,91‰ w 2010 r. do 9,87‰ w 2017 r. Jednakże dynamika wzrostu była niższa niż przeciętnie w województwie, gdzie w 2010 r. współczynnik zgonów wynosił 9,70‰, a w 2017 r. – 10,98‰.

Podobnie jak w przypadku stopy urodzeń, tak też stopa zgonów była silnie zróżnicowana w układzie gminnym. Najwyższym współczynnikiem umieralności w 2017 r. charakteryzowały się gminy: Murów (13,80‰), Lewin Brzeski (11,98‰), Strzeleczy (11,45‰) i Niemodlin (11,32‰). Natomiast najniższa stopa zgonów wystąpiła w gminach: Łubniany (7,51‰) i Dąbrowa (7,56‰), a także w Komprachcice (8,23‰) i Dobrzeń Wielki (8,42‰).

Wykres 6. Ruch naturalny na 1000 ludności

Chart 6. Vital statistics per 1000 population

W całym badanym okresie wzrost stopy zgonów był wyższy niż stopy urodzeń, co spowodowało ubytek liczby ludności. Jego wyrazem jest ujemna wartość wskaźnika przyrostu naturalnego. Różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w Aglomeracji Opolskiej w 2017 r. ukształtowała się na poziomie minus 70 osób, co stanowiło minus 0,21‰. Był to jednak poziom niższy niż przeciętnie w województwie, w którym współczynnik przyrostu naturalnego w 2017 r. wynosił minus 1,81‰. W całym badanym okresie przyrost naturalny zmniejszył się w Aglomeracji Opolskiej z poziomu minus 0,17‰ do minus 0,21‰, natomiast w województwie opolskim odpowiednio z poziomu minus 0,71‰ do minus 1,81‰.

W przekroju terytorialnym Aglomeracji Opolskiej największy spadek przyrostu naturalnego na 1000 ludności wystąpił w gminach: Lewin Brzeski (o 4,20 pkt), Zdieszowice (o 4,07 pkt) i Murów (o 3,20 pkt), natomiast największy wzrost odnotowano w gminach: Dąbrowa (o 6,94 pkt), Dobrzeń Wielki (o 3,47 pkt) i Strzeleczyki (o 4,20 pkt).

W 2017 r. najwyższy przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wystąpił w gminach: Dąbrowa (2,80) i Dobrzeń Wielki (2,63). Przewagę urodzeń nad zgonami odnotowano również w gminach: Tułowice, Komprachcice, m. Opole, Chrzęstowice, Popielów i Łubniany. Pozostałe gminy Aglomeracji Opolskiej charakteryzowały się ujemną wartością przyrostu naturalnego, natomiast najniższa odnotowana została w gminie Murów (minus 5,89‰) i Lewin Brzeski (minus 4,20‰).

1.3. Migracje ludności*1.3. Migration of population*

Procesem, który w dużym stopniu wpływa na uwarunkowania rozwoju demograficznego jest ruch migracyjny. Składają się na niego migracje na pobyt stały w ruchu wewnętrznym oraz migracje zagraniczne. W 2017 r. w Aglomeracji Opolskiej odnotowano dodatni bilans migracyjny w ruchu wewnętrznym ludności, wynoszący 199 osób, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dało 0,59, ale ujemny w ruchu zagranicznym, wynoszący odpowiednio 163 osoby, tj. minus 0,49.

W ramach wewnętrznego ruchu migracyjnego na pobyt stały w latach 2010–2017 corocznie odnotowywano dodatni bilans migracyjny, ale ulegał on zmniejszeniu. W 2010 r. wynosił 379 osób i był wyższy o 180 osób od zarejestrowanego w 2017 r.

Pod względem zróżnicowania między gminami najwyższy bilans migracyjny w 2017 r. w relacji do 2010 r. wystąpił w m. Opolu (126 osób), natomiast najniższy w gminie Dobrzeń Wielki (minus 171 osób). W 2017 r. w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Aglomeracji Opolskiej najwyższe saldo migracji wewnętrznych wystąpiło w gminach: Chrzęstowice (10,42), Łubniany (8,02), Turawa (6,01) i Gogolin (5,74). W dziesięciu gminach saldo było ujemne, a największa jego skala miała miejsce w gminach: Tułowice (minus 4,40‰) i Murów (minus 3,50‰).

Wśród gmin tworzących Aglomerację Opolską tylko w ośmiu odnotowano wzrost salda migracji wewnętrznych na pobyt stały na 1000 mieszkańców po 2010 r. Należały do nich: Zdzieszowice (o 3,38 pkt), Gogolin (o 3,26 pkt), Niemodlin (o 3,06 pkt), Turawa (o 2,69 pkt), Chrzęstowice (o 2,14 pkt), Tułowice (o 1,09 pkt), m. Opole (o 1,01 pkt), Krapkowice (o 0,72 pkt).

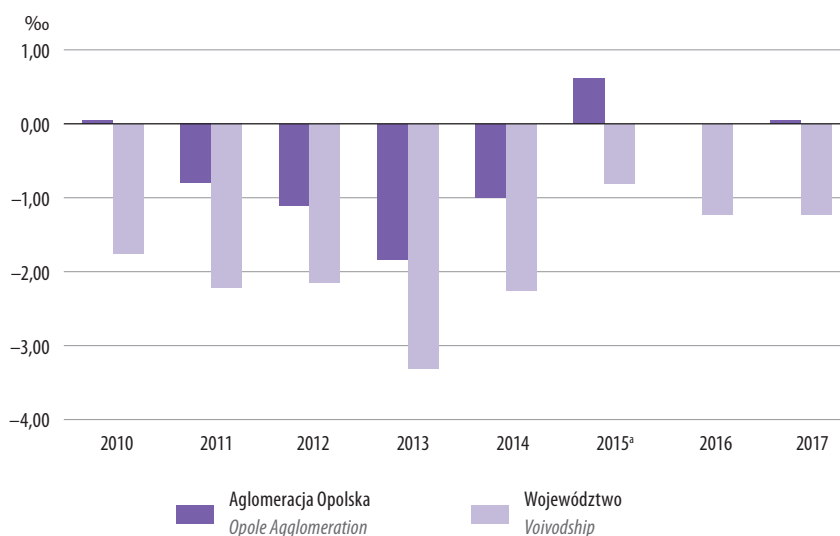
Migracje zagraniczne na pobyt stały kształtują się niekorzystnie na terenie Aglomeracji Opolskiej, choć w okresie 2010–2017 zaobserwowano trend progresywny. Saldo migracji z poziomu minus 361 osób zmniejszyło się o 198 osób. Najkorzystniejsza sytuacja pod tym względem wystąpiła w m. Opolu, gdzie w 2017 r. bilans zagranicznego ruchu migracyjnego wyniósł 45 osób i był wyższy o 108 osób od zanotowanego w 2010 r.

Do grupy gmin, które w 2017 r. także charakteryzowały się dodatnim bilansem migracyjnym należały: Izbicko, Prószków, Tarnów Opolski, Tułowice, Turawa, Dąbrowa i Zdzieszowice. W przypadku tych jednostek saldo migracji zagranicznych osiągało wartość z przedziału 1–7 osób.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców także przeciętnie w Aglomeracji Opolskiej odnotowano wzrost salda migracji, z minus 1,06 w 2010 r. do minus 0,49 w 2017 r. Tylko w sześciu gminach wystąpił w badanym okresie spadek salda migracji zagranicznych. Były to kolejno gminy: Walce, Dobrzeń Wielki, Łubniany, Murów, Komprachcice i Krapkowice. W 2017 r. najwyższym saldem migracji zagranicznych wyróżniły się gminy: Izbicko (0,74‰) oraz Prószków (0,66‰), natomiast najniższym Dobrzeń Wielki (minus 4,42‰), Łubniany (minus 3,91‰) i Walce (minus 3,81‰).

Wykres 7. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności

Chart 7. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population

a Dotyczy migracji wewnętrznych.

a Concerns internal migration.

Saldo migracji ogółem na pobyt stały (ujmujące migracje wewnętrzne i zagraniczne) w Aglomeracji Opolskiej w latach 2010–2017 kształtowało się korzystnie. Wzrosło z 0,05‰ do 0,11‰ i było znacząco wyższe od przeciętnego w województwie opolskim (odpowiednio w 2010 r. wynosiło minus 1,76‰, a w 2017 r. minus 1,23‰).

W przekroju terytorialnym jednak w większości gmin (13) bilans migracyjny w badanym okresie był ujemny, a największa jego skala wystąpiła w gminie Dobrzeń Wielki i Walce. Najwyższy wzrost wartości salda migracji w tym okresie odnotowano w gminach: Gogolin, Turawa i Zdzeszowice. W 2017 r. najwyższe saldo migracji wystąpiło w gminach: Chrząstowice (9,84‰), Turawa (6,31‰), Gogolin (4,79‰), natomiast najniższe w gminach: Murów (minus 5,89‰), Walce (minus 5,07‰) i Krapkowic (minus 4,45‰).

2. Infrastruktura społeczna

2. Social infrastructure

2.1. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

2.1. Health care and social welfare

Jedną z kategorii oceny ochrony zdrowia jest dostępność przychodni¹. W Aglomeracji Opolskiej w 2017 r. odnotowano 209 placówek, tj. więcej o 18,8% w relacji do 2010 r. Najwięcej przychodni zlokalizowanych było w m. Opolu (110) oraz w gminach: Krapkowice (14) i Dobrzeń Wielki (11). Łącznie w tych gminach stwierdzono 64,6% ogółu przychodni Aglomeracji Opolskiej, odpowiednio było to: 52,6%, 6,7% i 5,3%.

Największy względny przyrost liczby (o 83,3%) przychodni zdrowia wystąpił w gminie Dobrzeń Wielki. Natomiast spadek liczby przychodni odnotowano w dwóch gminach: Gogolin i Prószków. Podobnie kształtował się poziom dostępności przychodni w odniesieniu do liczby osób zamieszkujących Aglomerację Opolską. Liczba przychodni w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wzrosła z 0,52 w 2010 r. do 0,62 w 2017 r. Wartości te wskazywały na lepszą dostępność przychodni w Aglomeracji niż przeciętnie w województwie, gdzie w analogicznych latach odnotowano 0,43 i 0,55 przychodni na 1000 ludności. W przekroju terytorialnym w 2017 r. najwięcej przychodni na 1000 mieszkańców było w gminach: Dobrzeń Wielki (1,17), m. Opole (0,86), Strzeleczy (0,81), Chrząstowice (0,72), z kolei najmniej przypadało w gminach: Izbicko i Walce (po 0,18) oraz Murów i Tułowice (po 0,19).

Tablica 2. Przychodnie stan w dniu 31 XII

Table 2. Out-patient departments as of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem <i>Total</i>	176	187	190	194	203	207	211	209
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	40,6	37,3	36,7	37,3	38,2	38,5	38,9	38,3

Osoby wymagające wsparcia mogły przebywać na terenie Aglomeracji Opolskiej w placówkach pomocy społecznej. Na koniec 2017 r. we wszystkich typach placówek w całym badanym obszarze było 870 miejsc, z czego 45,1% w m. Opolu oraz w gminach: Prószków – 22,4%, Dobrzeń Wielki – 20,1%, a pozostała liczba miejsc stanowiąca 12,4% ich ogółu występowała w gminach: Gogolin, Krapkowice, Ozimek, Chrząstowice i Niemodlin. Placówki pomocy społecznej dysponujące miejscami stałego pobytu rozmieszczone były przede wszystkim w miastach gmin miejsko-wiejskich Aglomeracji i w dwóch gminach wiejskich (Chrząstowice i Dobrzeń Wielki). W latach 2010–2017 odnotowano w wymienionych gminach łącznie wzrost liczby miejsc o 165, co stanowi 23,4%. Był to większy przyrost niż w województwie opolskim, gdzie od 2010 r. do 2017 r. liczba miejsc zwiększyła się o 18,1%.

Wśród gmin Aglomeracji Opolskiej największy przyrost liczby miejsc pobytu w 2017 r. w relacji do 2010 r. odnotowano w gminie Dobrzeń Wielki (o 120, tj. o 218,2%), a relatywnie wysokim wzrostem także cechowało się m. Opole (o 29, tj. o 8,0%). Nieznaczny ubytek liczby miejsc wystąpił w gminach: Prószków (o 8, tj. o 3,9%) i Ozimek (o 3, tj. o 16,7%).

¹ Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej i spraw wewnętrznych i administracji oraz do 2011 r. – Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

Tablica 3. Miejsca w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej stan w dniu 31 XII

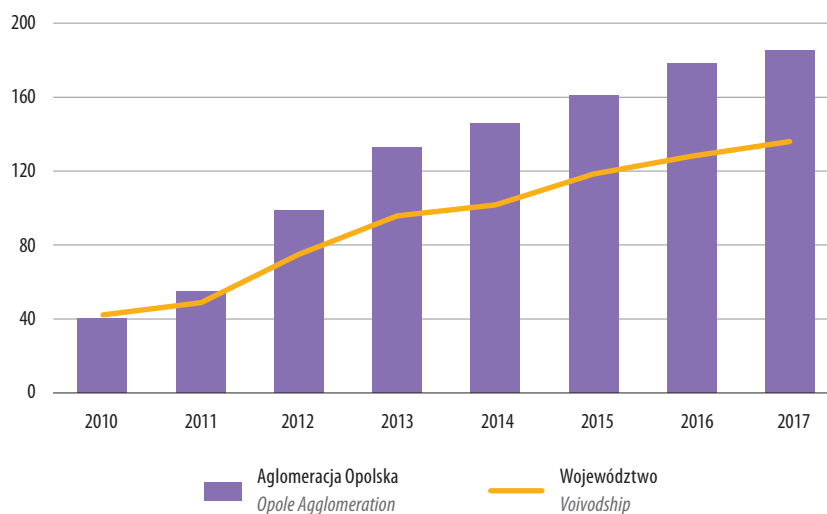
Table 3. Places in stationary social welfare facilities as of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem <i>Total</i>	705	804	808	851	889	843	862	870
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	19,9	21,4	21,3	22,4	23,1	21,5	22,0	20,8

Najmłodsze dzieci, w wieku do 3 lat, objęte mogą być opieką organizowaną w formie żłobka, oddziału żłobkowego oraz klubu dziecięcego². W 2017 r. na terenie Aglomeracji Opolskiej placówki tego typu zapewniały 1702 miejsca. Było to więcej o 1322 miejsca niż w 2010 r. W badanych latach odnotowano systematyczny wzrost liczby miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3.

Wykres 8. Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3

Chart 8. Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3

W Aglomeracji Opolskiej w 2017 r. skupionych było 48,2% ogółu miejsc pobytu dzieci do lat 3 województwa opolskiego, natomiast największa część liczby miejsc Aglomeracji występowała w m. Opolu (72,4%). Wskazuje to na dużą koncentrację instytucji opieki nad najmłodszymi dziećmi w mieście wojewódzkim. W przeliczeniu na liczbę dzieci w wieku do lat 3 zdecydowanie najwięcej miejsc zapewnionych było w m. Opolu.

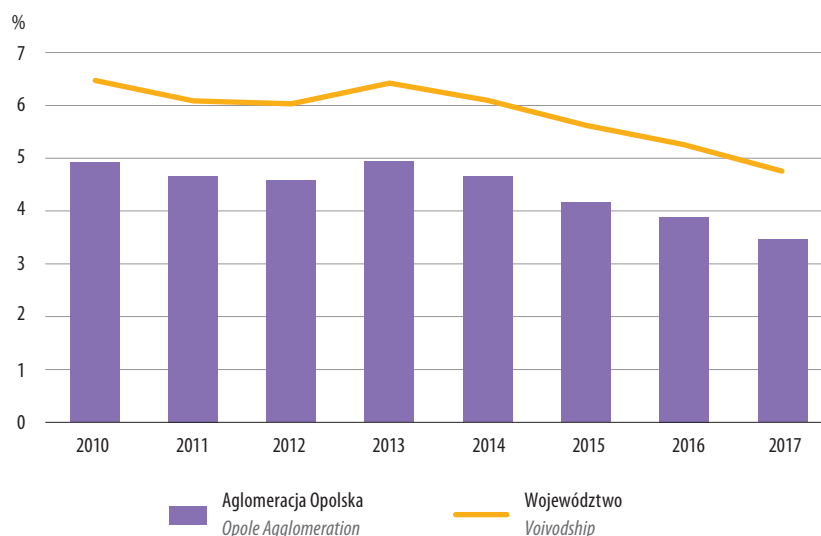
Przeciętnie w województwie liczba miejsc pobytu na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w placówkach opieki wyniosła w 2010 r. – 41,95, natomiast w 2017 r. – 136,28. W przypadku Aglomeracji wartość tego wskaźnika w analogicznych latach wyniosła 40,47 i 185,22. Zatem dostępność miejsc opieki nad najmłodszymi dziećmi w większym stopniu się poprawiła w Aglomeracji niż w województwie. W 2017 r. liczba miejsc opieki występująca w m. Opolu przypadająca na 1000 dzieci w wieku do lat 3 zamieszkujących m. Opole wyniosła 320,33. Poza m. Opole w 2017 r. miejsca opieki występowały także w 11 gminach Aglomeracji. Wysoką wartość wskaźnika liczby miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku do lat 3 odnotowano jeszcze w gminach: Dobrzeń Wielki (216,31), Krapkowice (190,39), Ozimek (175,26) i Zdzeszowice (163,04).

² Od 2012 r.

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Przyznawana jest dla osób w jednoosobowych i wieloosobowych gospodarstwach domowych oraz dla osób bezdomnych. W Aglomeracji Opolskiej w 2017 r. liczba takich osób zmniejszyła się w stosunku do 2010 r. o 30,9% i wyniosła 11,6 tys. osób. W 2010 r. mieszkańcy Aglomeracji Opolskiej korzystający z tego rodzaju świadczeń stanowili 25,4% ogółu ludności województwa opolskiego korzystającej z tych świadczeń, a w 2017 r. ich udział wynosił 24,6%. Oznacza to, że przeciętnie w Aglomeracji szybciej zmniejszyła się liczba osób korzystających ze wsparcia środowiskowej pomocy społecznej niż w województwie.

Wykres 9. Udział korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej

Chart 9. Share of beneficiaries of community social welfare

W przekroju terytorialnym Aglomeracji Opolskiej w latach 2010–2017 tylko w trzech gminach wzrosła liczba korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Należały do nich: Dąbrowa (o 22,9%), Prószków (o 1,6%) i m. Opole (o 1,5%). Analizując odsetek osób korzystających z tych świadczeń także dostrzega się spadek wartości. W przypadku Aglomeracji Opolskiej zmniejszył się z poziomu 4,9% w 2010 r. do 3,5% w 2017 r., a w województwie odpowiednio z 6,5% do 4,7%. W całym rozpatrywanym okresie w Aglomeracji odnotowano mniejszy odsetek osób korzystających ze wsparcia środowiskowej pomocy społecznej niż przeciętnie w województwie. Wśród gmin Aglomeracji w 2017 r. największym udziałem mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wyróżniały się: Niemodlin (8,1%), Lewin Brzeski (6,6%) oraz Krapkowice (6,2%), natomiast najmniejszym m. Opole (2,1%), Dąbrowa (2,2%) i Ozimek (2,7%). Największy spadek udziału tych osób odnotowano w gminach: Lewin Brzeski (o 6,9 p. proc.) i Popielów (o 4,4 p. proc.).

2.2. Edukacja i wychowanie

2.2. Education

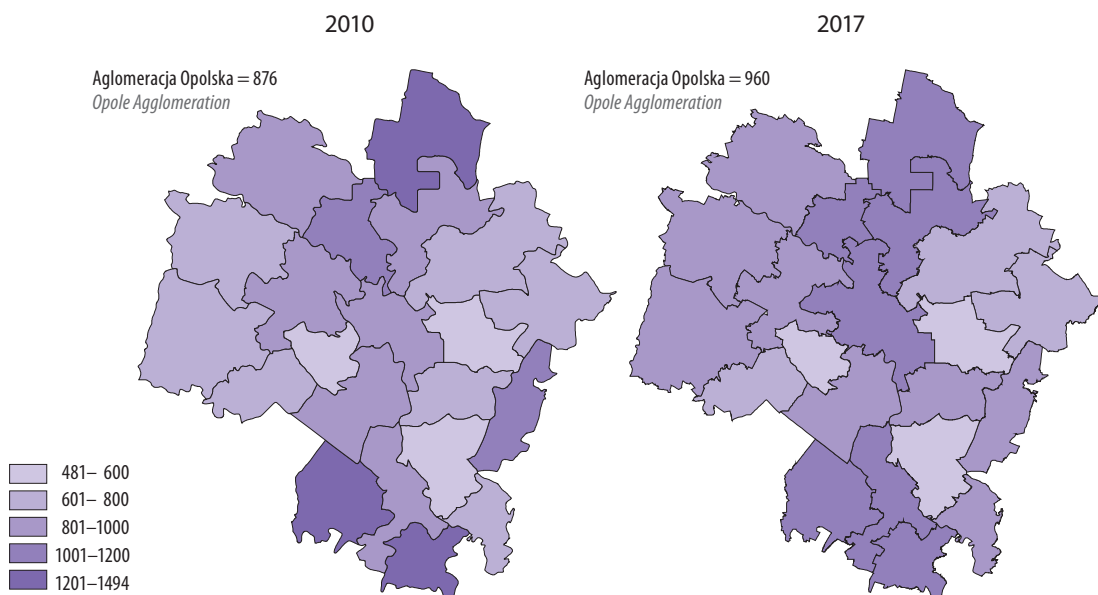
W okresie 2010–2017 w Aglomeracji Opolskiej wzrosła liczba dzieci w wieku przedszkolnym o 4,0% do poziomu 11,8 tys. dzieci w 2017 r. Zwiększył się również udział dzieci w wieku przedszkolnym zamieszkujących Aglomerację Opolską wśród ogółu dzieci tej grupy wieku w województwie opolskim z 32,5% w 2010 r. do 34,1% w 2017 r. Równocześnie odnotowano wzrost odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W 2010 r. przeciętnie w Aglomeracji wyniósł on 82,0%, natomiast w 2017 r. osiągnął wartość 93,7%. W całym okresie był wyższy niż w województwie opolskim, gdzie w analogicznych latach wynosił odpowiednio: 78,8% oraz 90,0%.

W ujęciu gminnym w 2017 r. najwyższym odsetkiem dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym charakteryzowały się gminy: Krapkowice (101,6%), m. Opole (101,5%) oraz Dobrzeń Wielki (100,3%). Na podstawie wartości tego udziału, można stwierdzić, że w każdej z tych jednostek wychowaniem przedszkolnym objęte były także dzieci spoza danej gminy. Najmniejszy udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2017 r. odnotowano w gminach: Komprachcice (74,0%), Turawa (79,7%) oraz Izbicko (79,9%).

W okresie 2010–2017 odnotowano wzrost liczby miejsc w przedszkolach na terenie Aglomeracji Opolskiej. W 2010 r. było ich 9,9 tys., a w 2017 r. 11,3 tys., tj. więcej o 14,0%. Sytuacja ta wskazuje na poprawę poziomu dostępności miejsc wychowania przedszkolnego. Jednak przeciętnie w Aglomeracji Opolskiej w całym badanym okresie na 1000 dzieci w grupie wieku 3–6 lat przypadało od 876 do 960 miejsc, czyli nie dla każdego dziecka było zapewnione miejsce w placówce wychowania przedszkolnego. Wskaźnik ten był wyższy od przeciętnego w województwie opolskim, gdzie w 2010 r. wyniósł 811, a w 2017 r. 914 miejsca na 1000 dzieci w wieku przedszkolnym.

Mapa 3. Miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat

Map 3. Places in pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6

W przekroju terytorialnym Aglomeracji Opolskiej w 2017 r. nadwyżką liczby miejsc w stosunku do liczby dzieci w grupie wieku 3–6 lat wyróżniały się gminy: Łubniany (1199 miejsc na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat), Walce (1197), Strzeleczyki (1132), Dobrzeń Wielki (1124), Krapkowice (1090), m. Opole (1078) i Murów (1074). Najniższy stopień dostępności miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego występował natomiast w gminach: Gogolin (481 miejsca na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat), Komprachcice (543) i Chrzęstowice (555).

2.3. Kultura. Turystyka. Sport

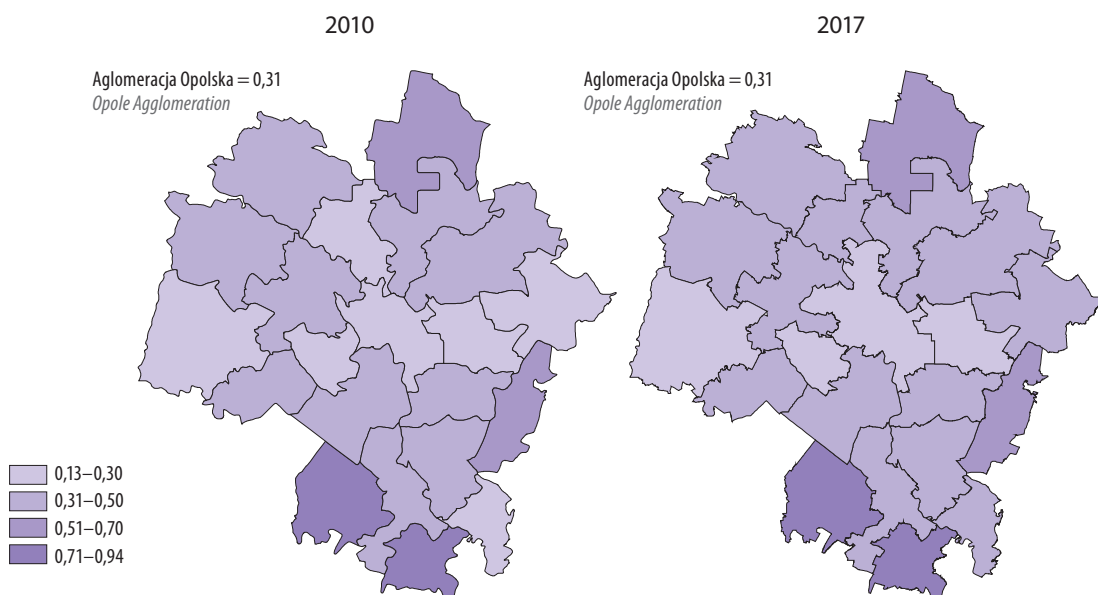
2.3. Culture. Tourism. Sport

Biblioteki publiczne są jednostkami kultury mającymi na celu rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelnicych ludności. W okresie 2010–2017 w Aglomeracji Opolskiej spadła liczba placówek bibliotecznych ze 106 do 103. Podobna tendencja miała miejsce w województwie opolskim, gdzie liczba bibliotek zmniejszyła się z 318 do 311. Jednakże w przeliczeniu na 1000 mieszkańców liczba bibliotek zarówno w Aglomeracji, jak i województwie nie uległa zmianie i w latach 2010–2017 osiągała taki sam, stały poziom równy 0,31.

W przekroju terytorialnym Aglomeracji Opolskiej zaznacza się zróżnicowanie dostępu do bibliotek publicznych. W 2017 r. największa ich liczba w przeliczeniu na 1000 mieszkańców występowała w gminach: Strzeleczyki (0,94), Walce (0,73), Murów (0,56) i Izbicko (0,55), natomiast najmniejsza w m. Opolu (0,13) oraz w gminach: Komprachcice (0,22) i Chrzęstowice (0,29).

Mapa 4. Biblioteki publiczne na 1000 ludności

Map 4. Public libraries per 1000 population

Wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną pełnią powszechnie dostępne instytucje kultury, jakimi są centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice. Zadaniem tych instytucji jest rozwijanie edukacji kulturalnej, zainteresowania wiedzą i sztuką, a przede wszystkim zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych każdego mieszkańca. Są to podstawowe instytucje kulturalno-oświatowe funkcjonujące na poziomie lokalnym. Liczba tych placówek w Aglomeracji Opolskiej w latach 2011–2017

znacząco wzrosła, z poziomu 48 do 57, tj. o 18,8%. Był to wyższy przyrost niż odnotowany przeciętnie w województwie opolskim (o 0,5%). Dostępność do tego typu instytucji kulturalno-oświatowych wyrażona jest ich liczbą w odniesieniu do 1000 ludności. Pod tym względem w Aglomeracji Opolskiej również odnotowano poprawę sytuacji, gdyż w 2011 r. wskaźnik ten wyniósł 0,14, a w 2017 r. 0,17. W analogicznych latach w województwie opolskim liczba centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic na 1000 ludności wyniosła odpowiednio 0,21 i 0,22. Choć w obszarze Aglomeracji Opolskiej wskaźnik był niższy, to jednak zaobserwowano większą dynamikę jego przyrostu. W przekroju terytorialnym w 2017 r. największą liczbę centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic na 1000 mieszkańców odnotowano w gminach: Strzeleczy (1,35), Dąbrowa (0,85), Tarnów Opolski (0,83) i Gogolin (0,72). Równocześnie, niekorzystna sytuacja występowała w czterech gminach: Chrzastowice, Murów, Turawa i Izbicko, w których nie występowała żadna z tej grupy instytucji.

Podstawową instytucją wspierającą realizację zadań z zakresu kultury fizycznej są kluby sportowe. W okresie 2010–2016 w Aglomeracji Opolskiej ich liczba wzrosła ze 111 do 180, tj. o 62,2%. W analogicznym okresie odnotowano również wzrost liczby klubów sportowych w województwie opolskim, z 382 do 553, tj. o 44,8%. Liczba klubów sportowych skoncentrowanych w Aglomeracji Opolskiej stanowiła 32,5% ogółu klubów województwa opolskiego.

Tablica 4. Kluby sportowe stan w dniu 31 XII

Table 4. Sports clubs as of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	2010	2012	2014	2016
Ogółem <i>Total</i>	111	159	154	180
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	29,1	31,0	31,7	32,5

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców przeciętnie w Aglomeracji występowało jednak mniej klubów sportowych niż w województwie. W 2010 r. na 1000 mieszkańców w Aglomeracji przypadało 0,33 klubu sportowego (w województwie 0,38), a w 2016 r. 0,54 (w województwie 0,56). W 2016 r. niemal w każdej gminie Aglomeracji Opolskiej wzrosła liczba klubów na 1000 mieszkańców (największy przyrost odnotowano w gminie Murów – o 0,74), a tylko w trzech gminach odnotowano spadek, tj. Chrzastowice i Komprachcice (po 0,01) oraz Niemodlin (o 0,14). Najlepszą dostępnością do klubów sportowych w 2016 r. wyróżniły się gminy z największą liczbą klubów na 1000 mieszkańców, w tym przede wszystkim Tułowice (0,95), Turawa i Murów (po 0,92), a także Popielów (0,86), Zdzieszowice (0,82) i Strzeleczy (0,81). Najmniej klubów sportowych w relacji do 1000 mieszkańców było natomiast w gminach: Chrzastowice (0,29), Ozimek (0,30) i Niemodlin (0,37).

Do infrastruktury społecznej zaliczane są również obiekty turystyczne³. Ich rozmieszczenie, a zatem liczba miejsc noclegowych zależy w największym stopniu od walorów turystycznych danego obszaru. W Aglomeracji Opolskiej w latach 2010–2017 odnotowano wzrost liczby miejsc noclegowych z poziomu 2,2 tys. do 2,9 tys., tj. o 29,8%. Dynamika przyrostu liczby miejsc noclegowych była wyższa niż przeciętnie w województwie opolskim, gdzie w analogicznym okresie ich liczba wzrosła o 28,4%. W Aglomeracji Opolskiej w 2017 r. skoncentrowanych było 29,3% ogółu miejsc województwa opolskiego. Z kolei największa część miejsc noclegowych w bazie noclegowej turystyki Aglomeracji Opolskiej była zlokalizowana w m. Opolu (46,8%). Ponadto w 2017 r. znaczącym odsetkiem miejsc noclegowych w Aglomeracji wyróżniły się gminy: Turawa (17,9%), Gogolin (7,7%), Chrzastowice (6,5%) i Prószków (5,6%). Miejsca noclegowe dostępne były także w gminach: Krapkowice, Strzeleczy, Murów, Niemodlin, Ozimek, Popielów oraz Tarnów Opolski.

³ W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych.

Tablica 5. Miejsca noclegowe w bazie noclegowej turystyki stan w dniu 31 VII

Table 5. *Bed places in tourist accommodation establishments as of 31 VII*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem <i>Total</i>	2248	2114	2137	2160	2034	2683	3161	2919
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	29,0	25,7	27,1	27,2	25,7	28,5	31,1	29,3

W relacji do liczby ludności również odnotowano wzrost liczby miejsc noclegowych. Trend ten dotyczył zarówno Aglomeracji Opolskiej, jak i województwa opolskiego. W Aglomeracji liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców wzrosła z poziomu 7 w 2010 r. do 9 w 2017 r., natomiast w województwie opolskim z 8 w 2010 r. do 10 w 2017 r. Największą liczbą miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców w 2017 r. dysponowały gminy: Turawa (53 miejsca na 1000 mieszkańców), Chrząstowice (28), Gogolin (18), Prószków (18) i Strzeleczy (12).

3. Gospodarka i rynek pracy

3. Economy and labour market

3.1. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

3.1. Entities of the national economy in the REGON register

Wśród czynników determinujących potencjał gospodarczy Aglomeracji Opolskiej można wskazać m.in. liczbę podmiotów gospodarki narodowej. Podmioty wpływają na poprawę sytuacji ludności, tworząc miejsca pracy na lokalnym rynku oraz przyczyniają się do wzmocnienia pozycji gospodarczej danego obszaru.

W rejestrze podmiotów gospodarki narodowej REGON na terenie Aglomeracji Opolskiej w końcu 2017 r. wpisanych było 39,6 tys. podmiotów, tj. 39,4% podmiotów w województwie. Od 2010 r. liczba podmiotów zwiększyła się o 3,7% (przeciętnie w województwie – o 1,5%). W 2017 r. co drugi podmiot gospodarki narodowej (55,4%) prowadził działalność w m. Opolu. W gminach odsetek podmiotów wahał się od 0,8% (Walce) do 5,5% (Krapkowice). Największy względny wzrost liczby podmiotów w 2017 r. w odniesieniu do 2010 r. notowano w gminach: Łubniany (o 18,6%), Izbicko (o 17,4%) i Chrzastowice (o 17,3%).

W 2017 r., podobnie jak latach w poprzednich i przeciętnie w województwie, w strukturze podmiotów dominujący udział miały podmioty sektora prywatnego (96,9%). W sektorze publicznym zarejestrowanych było 1,2 tys. podmiotów, czyli 3,1% wszystkich podmiotów działających na terenie Aglomeracji Opolskiej.

Tablica 6. Podmioty gospodarki narodowej^a w rejestrze REGON stan w dniu 31 XII

Table 6. Entities of the national economy^a in the REGON register as of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem <i>Total</i>	38193	37776	38180	38855	39021	39254	39411	39621
województwo = 100 <i>voivodship = 100</i>	38,5	38,7	38,7	38,8	39,0	39,1	39,3	39,4
w tym: <i>of which:</i>								
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą <i>Natural persons conducting economic activity</i>	28071	27468	27503	27807	27609	27455	27231	27336
Spółki handlowe <i>Commercial companies</i>	2970	3078	3224	3517	3697	3801	4030	4046
w tym z udziałem kapitału zagranicz- nego <i>of which with foreign capital partici- pation</i>	838	847	853	869	892	894	901	851

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

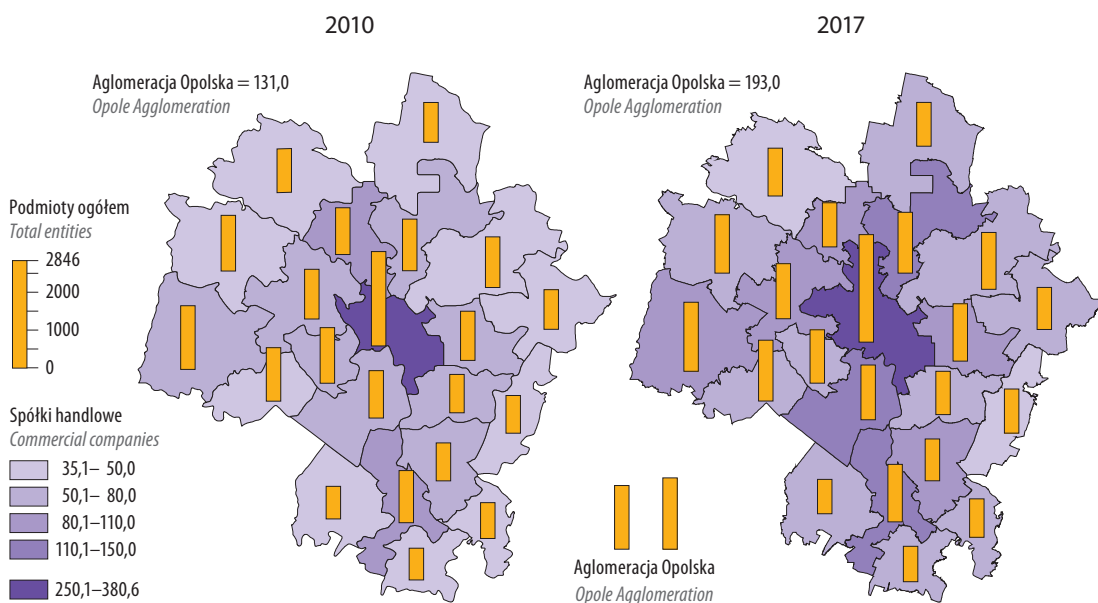
Największy odsetek zarejestrowanych podmiotów w 2017 r. stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (69,0% wszystkich podmiotów). Co dziesiąty zarejestrowany podmiot był spółką handlową (10,2%). Udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, które realizują coraz więcej zadań publicznych, stanowiąc ważny czynnik kształtowania zaufania i tworzenia więzi społecznych, wyniósł 3,5%. W porównaniu z 2010 r. zwiększyła się liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz spółek handlowych (odpowiednio: o 40,2% i o 36,2%), a zmniejszyła się liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 2,6%).

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wykorzystywana jest do określania poziomu przedsiębiorczości, który jest istotnym czynnikiem determinującym rozwój. W 2017 r. wskaźnik przedsiębiorczości wyrażony relacją podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym osiągnął poziom 1890 wobec 1684 w 2010 r. (w województwie odpowiednio: 1622 i 1486). W układzie przestrzennym przyjmował on wartości od 909 w gminie Strzeleczyki do 2846 w m. Opolu.

W analizowanym okresie znaczący wzrost obserwowano w zakresie spółek handlowych przypadających na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym. Wskaźnik kształtował się na wyraźnie wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie (w 2017 r. – 193 wobec 116). Duże zróżnicowanie w poziomie wskaźnika obserwowano wśród jednostek tworzących Aglomerację Opolską. W 2017 r. na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym przypadało od 45 spółek handlowych w gminie Popielów do 381 – w m. Opolu.

Mapa 5. Podmioty gospodarki narodowej^a w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Map 5. *Entities of the national economy^a in the REGON register per 10 thous. working age population*

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Na rozwój gospodarczy i konkurencyjność określonego obszaru istotny wpływ ma kapitał zagraniczny. Pozytywne oddziaływanie kapitału zagranicznego ma wielowymiarowy charakter. Efektem jest wprowadzenie na rynki nowych rozwiązań, realokacja zasobów, zdobycie nowych rynków oraz generowanie nowych miejsc pracy.

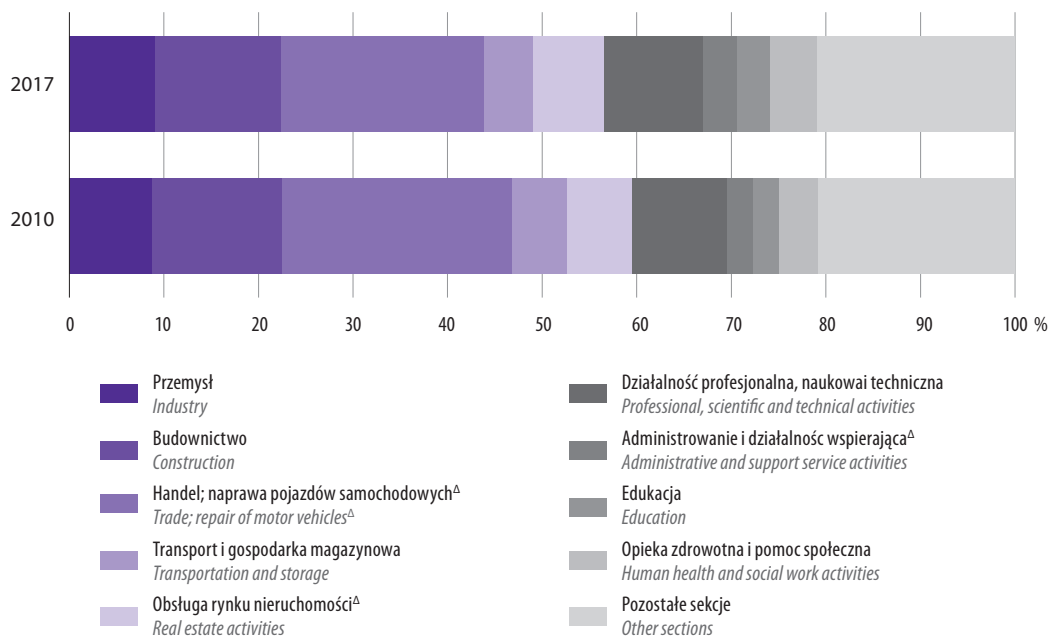
W końcu 2017 r. w Aglomeracji Opolskiej na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym przypadało 41 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego przy 23 przeciętnie w województwie (w 2010 r. odpowiednio: 37 i 21). Najwięcej spółek w przeliczeniu na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym zarejestrowanych było w m. Opolu (72). Wśród gmin najwyższy wskaźnik notowano w Krapkowicach, Gogolinie i Tarnowie Opolskim (odpowiednio: 45, 39 i 36), a najniższy w Lewinie Brzeskim (8). Zarejestrowane na terenie Aglomeracji spółki z udziałem kapitału zagranicznego stanowiły blisko 60% spółek w województwie. W porównaniu z 2010 r. liczba tych spółek wzrosła o 1,6%. W strukturze podmiotów ogółem spółki z udziałem kapitału zagranicznego stanowiły 2,1% (przeciętnie w województwie – 1,4%). Większość spółek była zarejestrowana w m. Opolu (65,5%).

W końcu 2017 r., podobnie jak w poprzednich latach, w strukturze podmiotów dominowały jednostki z przewidywaną liczbą pracujących do 9 osób, stanowiące 95,8% podmiotów ogółem. W odniesieniu do 2010 r. ich liczba wzrosła o 4,0%. Udział liczby firm z przewidywaną liczbą pracujących od 10 do 249 osób wyniósł 4,1% podmiotów ogółem, a 250 osób i więcej – 0,1%. W porównaniu z 2010 r. liczba podmiotów zakwalifikowanych do tych dwóch grup zmniejszyła się odpowiednio o 1,3% i o 19,6%.

Analiza zarejestrowanych podmiotów pod względem PKD wskazała, że w 2017 r. ponad połowa zaklasyfikowana była do czterech sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych (21,4%), budownictwo (13,2%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (10,4%) oraz przetwórstwo przemysłowe (8,6%). W porównaniu z 2010 r. największy względny wzrost liczby podmiotów obserwowano w sekcjach: administrowanie i działalność wspierająca (o 32,3%), edukacja (o 30,1%), informacja i komunikacja (o 26,6%) oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna (o 25,1%). Mniejszą liczbę podmiotów notowano m.in. w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie, działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych.

Wykres 10. Struktura podmiotów gospodarki narodowej^a w rejestrze REGON według sekcji stan w dniu 31 XII

Chart 10. Structure of entities of the national economy^a in the REGON register by sections as of 31 XII

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

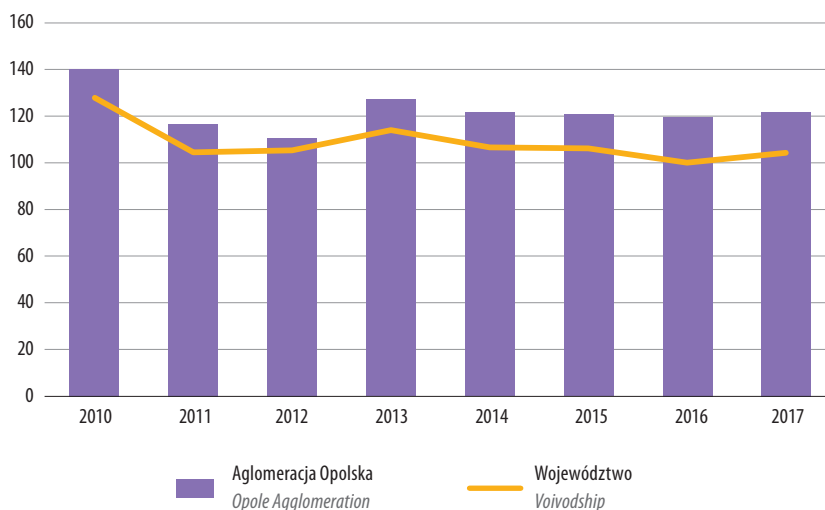
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON ukazuje potencjał i atrakcyjność Aglomeracji Opolskiej w zakresie rozwoju nowych podmiotów. Nowo zarejestrowane podmioty stanowią jeden z czynników sprzyjających rozwojowi gospodarki, poprzez m.in. rozwój przedsiębiorczości, wzrost poziomu zatrudnienia i zmniejszenie bezrobocia.

W latach 2010–2017 łączna liczba nowo zarejestrowanych podmiotów na terenie Aglomeracji Opolskiej wynosiła 21,4 tys. Co drugi podmiot zarejestrował się w m. Opolu. Wśród nowo zarejestrowanych podmiotów dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (od 78,6% w 2016 r. do 87,8% w 2010 r.).

Biorąc pod uwagę liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym należy zauważyć, że potencjał Aglomeracji Opolskiej był wyższy niż przeciętnie w województwie i w ostatnich czterech latach kształtował się na stabilnym poziomie (ok. 120 nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym). W przekroju terytorialnym w 2017 r. najwyższy wskaźnik osiągnęło m. Opole (171) oraz gminy: Lewin Brzeski (139), Chrząstowice (134), Niemodlin (125) i Komprachcice (123).

Wykres 11. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane^a na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Chart 11. Entities of the national economy newly registered^d per 10 thous. working age population

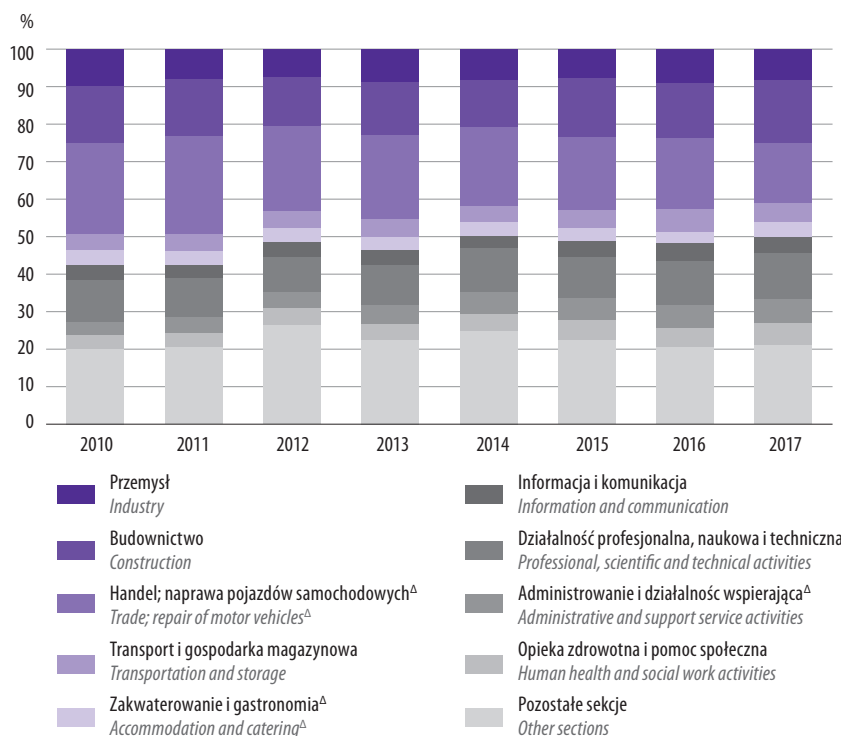

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Struktura nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON według sekcji PKD związana jest często z lokalną gospodarką, atrakcyjnością inwestycyjną i występowaniem odpowiednich surowców, zasobów pracy czy uwarunkowań fizyczno-geograficznych. Na przestrzeni lat 2010–2017 zwiększała się liczba nowo zarejestrowanych podmiotów m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej oraz opiece zdrowotnej i pomocy społecznej. Na podobnym poziomie utrzymywała się liczba rejestrujących się podmiotów w przemyśle i budownictwie oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Mniej podmiotów rejestrowało się m.in. w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych, działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Wykres 12. Struktura podmiotów gospodarki narodowej nowo zarejestrowanych^a według sekcji

 Chart 12. Structure of entities of the national economy newly registered^a by sections

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Obok podmiotów nowo rejestrujących się obserwuje się także wyrejestrowania. W latach 2010–2017 z rejestru REGON wyrejestrowało się łącznie 18,4 tys. podmiotów. Bilans liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych w analizowanych latach był dodatni, z wyjątkiem 2011 r. Największą przewagą podmiotów nowo zarejestrowanych nad wyrejestrowanymi notowano w 2010 r.

Tablica 7. Podmioty gospodarki narodowej^a nowo zarejestrowane i wyrejestrowane

 Table 7. Entities of the national economy^a newly registered and deleted

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Podmioty nowo zarejestrowane Entities newly registered	3178	2632	2474	2806	2649	2596	2538	2556
Podmioty wyrejestrowane Entities deleted	1737	3038	2022	2131	2424	2355	2357	2327
Bilans podmiotów Balance of entities	1441	-406	452	675	225	241	181	229

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Wśród wyrejestrowanych podmiotów, podobnie jak w przypadku nowo zarejestrowanych, najwięcej było osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (od 84,3% w 2017 r. do 95,3% w 2011 r.). Ze względu na PKD, najczęściej wyrejestrowywały się podmioty zaklasyfikowane do sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych, budownictwo oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

3.2. Przemysł

3.2. Industry

Rozwój gospodarki zależy nie tylko od liczby podmiotów, ale przede wszystkim od efektów ich działalności, w tym produkcji sprzedanej przemysłu. Produkcja sprzedana przemysłu w podmiotach prowadzących działalność gospodarczą jest jednym z najważniejszych wskaźników makroekonomicznych. Jej wartość jest podstawą do ustalenia produkcji globalnej oraz wartości dodanej brutto przemysłu w rachunkach narodowych.

Tablica 8. Produkcja sprzedana przemysłu^a (ceny bieżące)

Table 8. Sold production of industry^a (current prices)

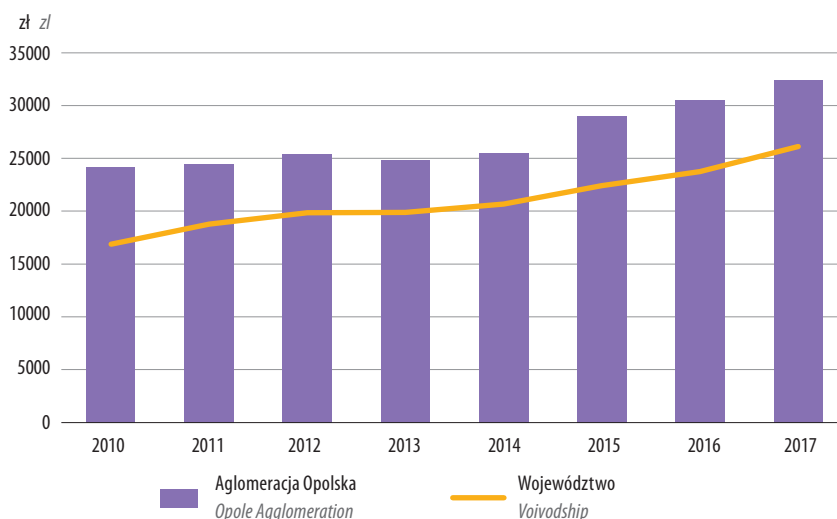
Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w mln zł Total in mln zł	8228,8	8347,4	8628,1	8422,0	8608,8	9745,3	10223,3	10835,7
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	6040,4	7696,4	7997,6	7751,7	7931,0	9039,6	9459,3	10055,1
Województwo = 100 Voivodship = 100	47,9	43,7	42,9	42,0	41,5	43,5	43,3	41,9

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

W 2017 r. produkcja sprzedana przemysłu podmiotów prowadzących działalność na terenie Aglomeracji Opolskiej wynosiła 10835,7 mln zł i stanowiła blisko 42% produkcji w województwie. Wysoki, ponad 40%, udział w produkcji sprzedanej przemysłu województwa obserwowano w całym analizowanym okresie. W przeliczeniu na 1 mieszkańca produkcja sprzedana przemysłu w latach 2010–2017 wykazywała tendencję rosnącą, kształtując się na poziomie wyższym niż przeciętnie w województwie.

Wykres 13. Produkcja sprzedana przemysłu^a (ceny bieżące) na 1 mieszkańca

Chart 13. Sold production of industry^a (current prices) per capita

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

3.3. Finanse publiczne

3.3. Public finance

Istotną rolę w kreowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego na szczeblu regionalnym i lokalnym odgrywa samorząd terytorialny i pozostające do jego dyspozycji zasoby finansowe.

W 2017 r. dochody budżetów gmin i miasta na prawach powiatu wynosiły 1632,2 mln zł (39,6% dochodów budżetów gmin i miasta na prawach powiatu w województwie). Ponad połowę dochodów stanowiły dochody budżetu m. Opola (52,6%). W porównaniu z 2010 r. dochody w Aglomeracji Opolskiej rosły szybciej niż w województwie (45,4% wobec 41,8%). Ponad przeciętny wzrost dochodów notowano w gminach: Turawa (o 74,4%), Łubniany (o 70,1%), Chrząstowice (o 63,0%), Ozimek (o 60,4%), Krapkowice (o 51,2%) i Strzeleczy (o 50,6%) oraz m. Opole (o 58,8%).

Tablica 9. Dochody budżetów gmin i miasta na prawach powiatu

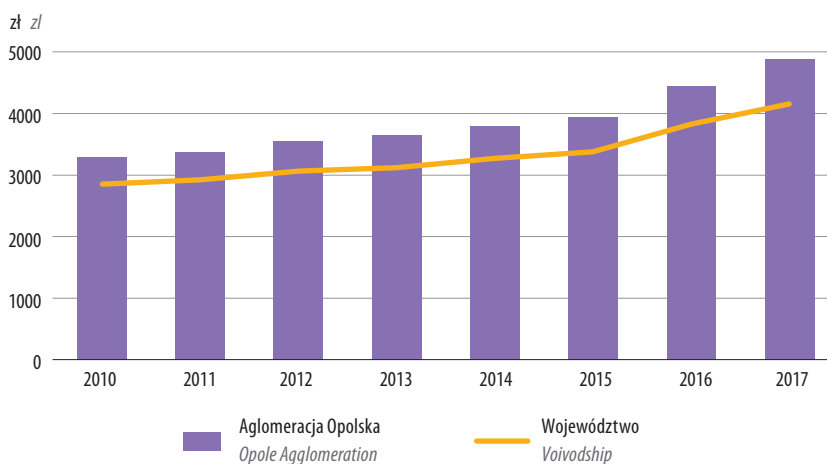
Table 9. Revenue of gminas and city with powiat status budgets

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w mln zł <i>Total in mln zł</i>	1122,2	1149,8	1205,4	1236,0	1279,0	1324,0	1492,8	1632,2
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	38,6	38,7	38,9	39,4	39,0	39,2	39,2	39,6

W 2017 r. dochody budżetów gmin i miasta na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtowały się na poziomie 4877 zł, tj. o 48,0% wyższym w odniesieniu do 2010 r. W przekroju terytorialnym dochody wahały się od 3086 zł w gminie Komprachcice do 6701 zł w m. Opolu. W latach 2010–2017 dochody budżetów gmin i miasta na prawach powiatu przypadające na 1 mieszkańca osiągnęły wyższy poziom niż przeciętnie w województwie.

Wykres 14. Dochody budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na 1 mieszkańca

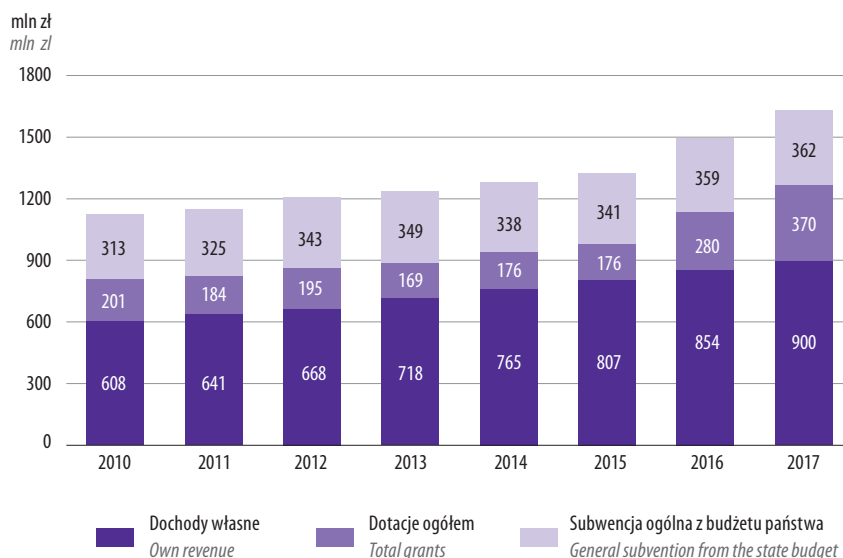
Chart 14. Revenue of gminas and city with powiat status budgets per capita

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego tworzą dochody własne, dotacje ogółem oraz subwencja ogólna z budżetu państwa. Dotacje ogółem w 2017 r. osiągnęły poziom 370,4 mln zł i były o 83,9% wyższe niż w 2010 r. Subwencja ogólna z budżetu państwa w porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 15,7% i była równa 362,0 mln zł. W latach 2010–2017 udział dotacji w dochodach ogółem wzrósł z 17,9% do 22,7%, a subwencji ogólnej z budżetu państwa obniżył z 27,9% do 22,2%.

Wykres 15. Dochody budżetów gmin i miasta na prawach powiatu według rodzajów

Chart 15. Revenue of gminas and city with powiat status budgets by type

Głównym źródłem dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego są dochody własne. Dochodami własnymi są w szczególności dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych oraz dochody z majątku. Wysoki udział tych dochodów w dochodach ogółem świadczy o zamożności jednostek, a także o dużej niezależności od transferów z budżetu państwa.

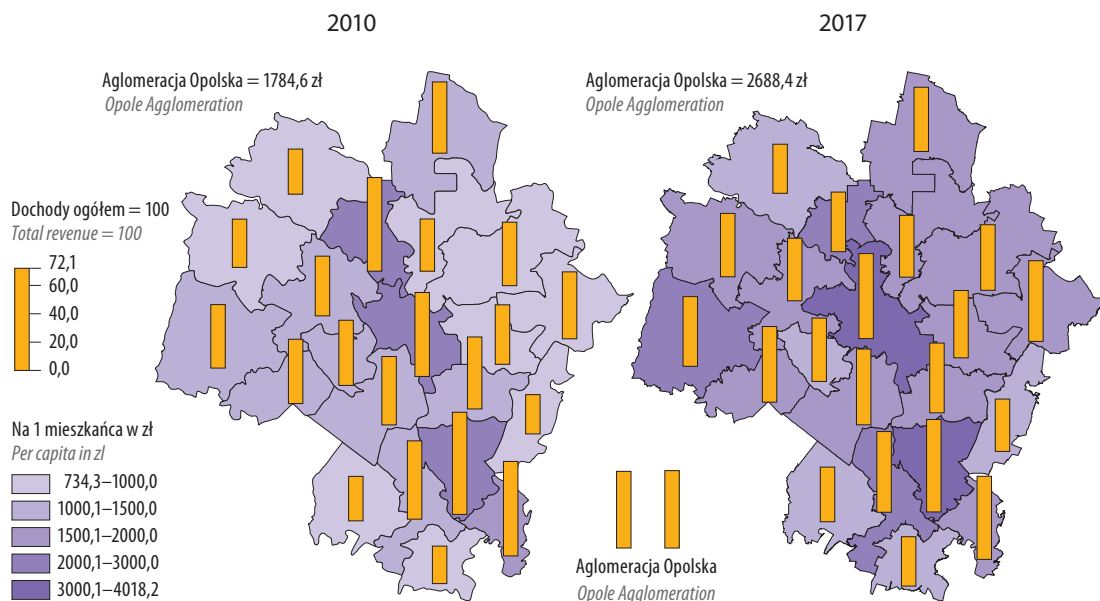
W 2017 r. dochody własne wynosiły 899,8 mln zł i stanowiły 55,1% dochodów ogółem (w 2010 r. – 54,2%). W grupie dochodów własnych największy udział miały wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych – 37,4% oraz podatku od nieruchomości – 27,9% (w 2010 r. odpowiednio: 35,2% i 29,4%).

W 2017 r. najwyższy udział dochodów własnych w dochodach ogółem notowano w gminie Gogolin (65,3%) i m. Opolu (60,0%), a blisko 2-krotnie niższy – w gminach Popielów (34,7%) i Walce (34,9%). W porównaniu z 2010 r. w większości jednostek tworzących Aglomerację Opolską odsetek dochodów własnych zwiększył się, w tym najbardziej w gminach: Lewin Brzeski (o 10,7 p. proc.), Ozimek (o 9,7 p. proc.) oraz Izbicko (o 9,2 p. proc.).

Dochody własne budżetów gmin i miasta na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2017 r. ukształtowały się na poziomie 2688 zł i stanowiły 128,4% dochodów własnych w województwie. Duże zróżnicowanie w poziomie wskaźnika obserwowano w przekroju terytorialnym. Dochody własne przypadające na 1 mieszkańca wahały się od 1165 zł w gminie Walce do 4018 zł w m. Opolu.

Mapa 6. Dochody własne budżetów gmin i miasta na prawach powiatu

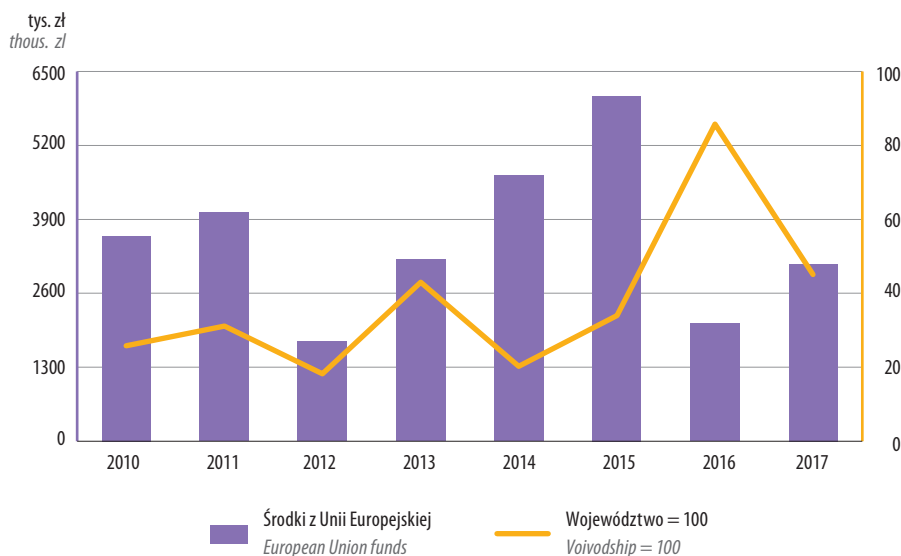
Map 6. Own revenue of gminas and city with powiat status budgets

Realizacja zadań ustawowych przez jednostki samorządu terytorialnego wiąże się z wykorzystywaniem różnych źródeł ich finansowania, w tym pomocy bezzwrotnej, pochodzącej z budżetu Unii Europejskiej. Środki otrzymywane z UE mają na celu wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego i zapewnienie większej spójności w tym zakresie.

Wykres 16. Środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych pozyskane przez gminy i miasto na prawach powiatu

Chart 16. European Union funds for the financing of EU programmes and projects raised by gminas and city with powiat status

W 2017 r. wartość środków z UE na finansowanie programów i projektów unijnych wynosiła 3117,7 tys. zł i stanowiła 45,1% wartości środków w budżetach gmin i miasta na prawach powiatu w województwie. Najwyższy poziom środków notowano w 2015 r. (6068,3 tys. zł), a najniższy – w 2012 r. (1753,5 tys. zł). Środki pozyskała co druga jednostka tworząca Aglomerację Opolską. W latach 2010–2017 łączna wartość środków z UE wynosiła 28501,5 tys. zł. Najwięcej środków notowano w budżetach gmin Strzeleczy (33,8% łącznej wartości) i Lewin Brzeski (27,3%) oraz budżecie m. Opola (27,2%).

Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu w 2017 r. ukształtowały się na poziomie 1623,5 mln zł (39,1% wydatków w województwie). Ponad połowę wydatków, podobnie jak w przypadku dochodów, stanowiły wydatki budżetu m. Opola (52,7%). W porównaniu z 2010 r. wydatki wzrosły o 31,9% (w województwie – o 28,3%). Ponad przeciętny wzrost wydatków notowano w m. Opolu (o 50,4%) oraz gminach: Krapkowie (o 48,7%), Łubniany (o 47,8%), Gogolin (o 36,3%) i Ozimek (o 34,0%).

Tablica 10. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu

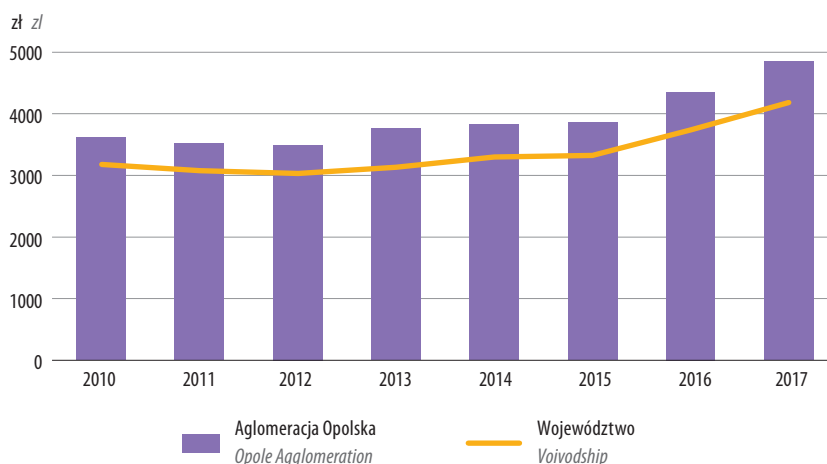
Table 10. Expenditure of gminas and city with powiat status budgets

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w mln zł Total in mln zł	1231,3	1197,1	1188,5	1272,1	1290,1	1297,9	1459,1	1623,5
Województwo = 100 Voivodship = 100	38,1	38,3	38,8	40,3	39,0	39,1	39,3	39,1

W 2017 r. wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 4851 zł i w odniesieniu do 2010 r. wzrosły o 34,2%. W przekroju terytorialnym wydatki oscylowały w przedziale od 3021 zł w gminie Komprachcice do 6678 zł w m. Opolu. W latach 2010–2017 wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu, przypadające na 1 mieszkańca kształtowały się na wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie.

Wykres 17. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na 1 mieszkańca

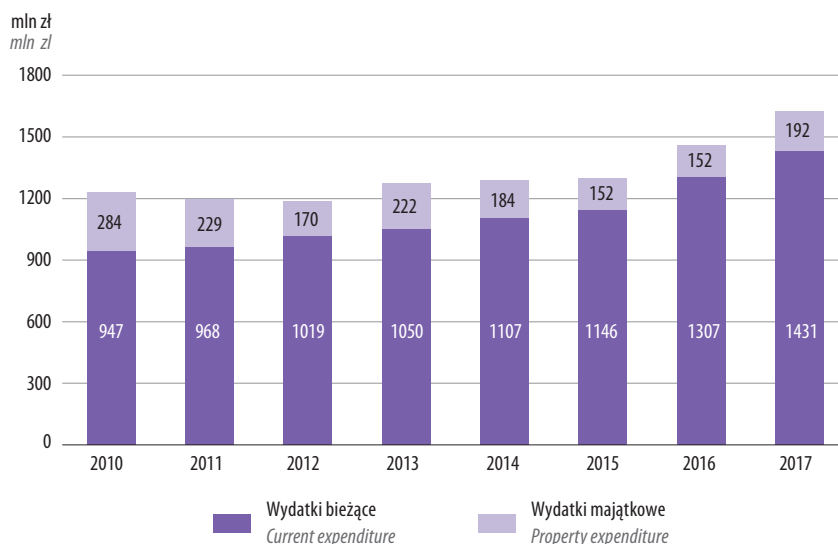
Chart 17. Expenditure of gminas and city with powiat status budgets per capita

Głównym obciążeniem jednostek samorządu terytorialnego są wydatki bieżące, obejmujące głównie wynagrodzenia, zakup materiałów i usług oraz świadczenia na rzecz osób fizycznych. W 2017 r. wydatki bieżące budżetów gmin i miasta na prawach powiatu wynosiły 1431,2 mln zł, stanowiąc, podobnie jak przeciętnie w województwie, 88,2% wydatków ogółem.

Wykres 18. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu według rodzajów

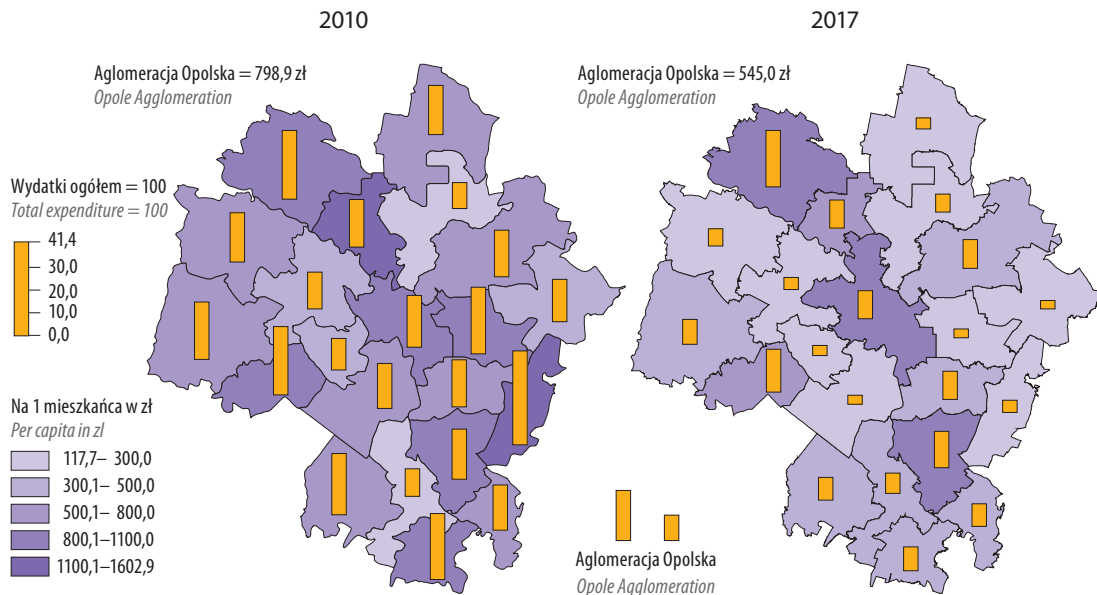
Chart 18. Expenditure of gminas and city with powiat status budgets by type

Wydatki majątkowe w 2017 r. były równe 192,4 mln zł. Większość wydatków majątkowych miała charakter inwestycyjny (94,8%). Wydatki inwestycyjne mają kluczowe znaczenie w rozwoju lokalnym i regionalnym. Ich poziom oraz skala odzwierciedlają wybrane przez jednostkę kierunki polityki rozwojowej. Najwyższy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem obserwowano w 2010 r. (22,1%), a najniższy w 2016 r. (9,2%).

Mapa 7. Wydatki inwestycyjne^a budżetów gmin i miasta na prawach powiatu

Map 7. Investment expenditure^a of gminas and city with powiat status budgets

a Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych oraz w 2010 r. – również gospodarstw pomocniczych i funduszy celowych.

a Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments and in 2010 – also of auxiliary units and appropriated funds.

W 2017 r. najwyższy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem notowano w gminach Popielów (24,9%), Tułowice (18,9%) i Gogolin (16,0%), a najniższy – w gminach Ozimek (3,7%) i Chrzęstowice (3,9%). W porównaniu z 2010 r. we wszystkich jednostkach tworzących Aglomerację Opolską odsetek wydatków inwestycyjnych zmniejszył się, w tym najbardziej w gminach Izbicko (o 36,0 p. proc.) i Chrzęstowice (o 25,5 p. proc.).

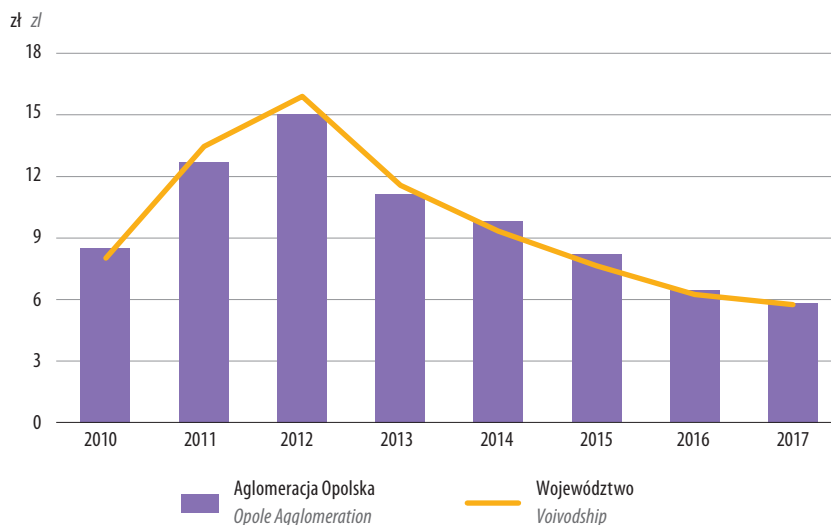
Wydatki inwestycyjne, przypadające na 1 mieszkańca w 2017 r. ukształtowały się na poziomie 545 zł i stanowiły 112,3% wydatków inwestycyjnych w województwie. W przekroju terytorialnym wydatki inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wahały się od 118 zł w gminie Ozimek do 974 zł w gminie Popielów.

Efektywne gospodarowanie finansami publicznymi jednostek samorządu terytorialnego ma na celu m.in. utrzymywanie na umiarkowanym poziomie długu publicznego i wydatków z nim związanych, tak aby w relacji do dochodów były na zrównoważonym poziomie.

Od 2013 r. wydatki na obsługę długu publicznego w przeliczeniu na 1000 zł dochodów budżetów gmin i miasta na prawach powiatu systematycznie spadały. Podobną tendencję obserwowano przeciętnie w województwie. Najwyższy poziom wydatki osiągnęły w 2012 r. (15,1 zł), a najniższy – w 2017 r. (5,8 zł).

Wykres 19. Wydatki na obsługę długu publicznego na 1000 zł dochodów budżetów gmin i miasta na prawach powiatu

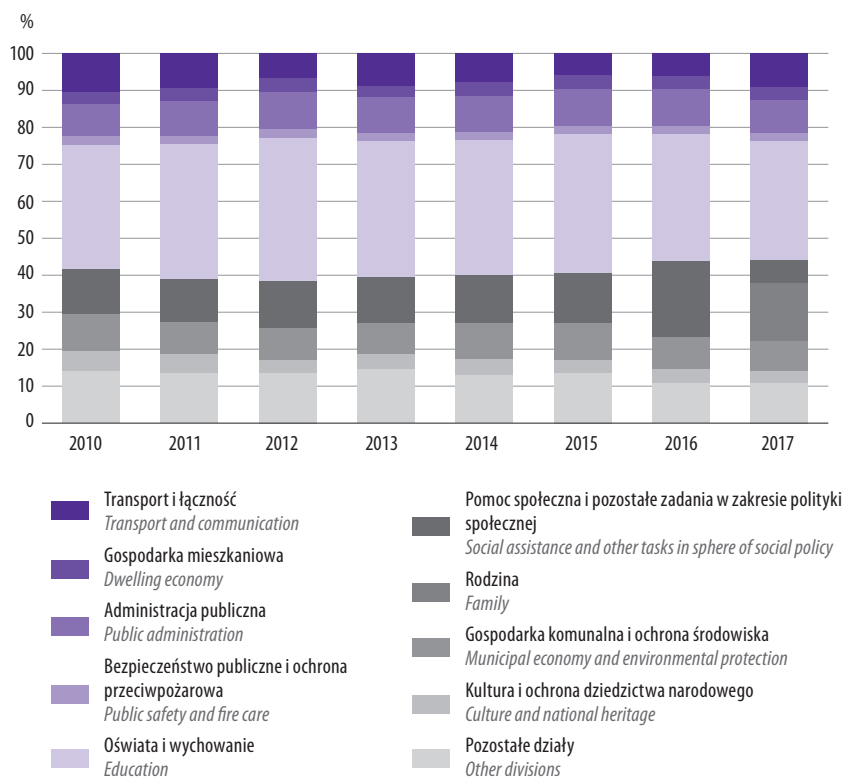
Chart 19. Expenditure on public debt servicing per 1,000 zł of revenue of gminas and city with powiat status budgets

Ważnych informacji o kierunkach rozwoju i najważniejszych potrzebach dostarczają wydatki według działów. W latach 2010–2017 najwięcej wydatków w budżetach gmin i miasta na prawach powiatu przeznaczano na oświatę i wychowanie (32,0%–38,9% wydatków ogółem). Znaczącą pozycję stanowiły również wydatki związane z pomocą społeczną i pozostałymi zadaniami w zakresie polityki społecznej, które najwyższy udział w wydatkach ogółem osiągnęły w 2016 r. (20,4%). W 2017 r. utworzony został nowy dział klasyfikacji budżetowej „Rodzina”, który w większości objął rozdziały klasyfikacji budżetowej ujmowane dotychczas w działach pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, w tym świadczenia dotyczące rządowego programu „Rodzina 500 plus”. W 2017 r. wydatki w dziale rodzina stanowiły 15,7% wydatków ogółem. Udział wydatków na administrację publiczną wahał się od 8,7% do 10,2%, podobnie kształtował się udział wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska.

Wykres 20. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu według działów

Chart 20. Expenditure of gminas and city with powiat status budgets by divisions

Analiza wyniku budżetów gmin i miasta na prawach powiatu wykazała, że w ostatnich trzech latach budżety zamknęły się zbiorczo nadwyżką. Najkorzystniejszy wynik budżetów notowano w 2016 r. (33,7 mln zł). Spośród jednostek tworzących Aglomerację Opolską większość osiągnęła nadwyżkę, w tym największą budżety gmin Dobrzeń Wielki (7,0 mln zł) i Strzelecki (3,0 mln zł) oraz m. Opola (3,0 mln zł). W 2017 r. nadwyżka spadła do poziomu 8,6 mln zł, podczas gdy w województwie budżety zamknęły się deficytem (29,8 mln zł). Największą przewagą wydatków nad dochodami notowano w 2010 r. (109,1 mln zł). Deficyt wykazały budżety wszystkich jednostek, w tym najwyższy m. Opole (28,2 mln zł) oraz gminy Dobrzeń Wielki (15,4 mln zł) i Turawa (9,9 mln zł).

Tablica 11. Wynik budżetów gmin i miasta na prawach powiatu

Table 11. Result of gminas and city with powiat status budgets

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	w mln zł in mln zł							
Aglomeracja Opolska <i>Opole Agglomeration</i>	-109,1	-47,3	16,9	-36,1	-11,1	26,1	33,7	8,6
Województwo <i>Voivodship</i>	-328,6	-153,2	32,8	-14,9	-26,6	55,2	87,8	-29,8

3.4. Rynek pracy

3.4. Labour market

Sytuacja na rynku pracy jest wypadkową wielu czynników, wśród których można wymienić m.in. zasoby pracy, poziom wynagrodzeń, prowadzoną politykę czy ogólną koniunkturę gospodarczą. Siłę napędową gospodarki stanowią pracujący. Ogólnie można powiedzieć, że im lepsza koniunktura gospodarcza tym większa liczba pracujących.

**Tablica 12. Pracujący^a
stan w dniu 31 XII**

Table 12. *Employed persons^a
as of 31 XII*

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem <i>Total</i>	88450	88666	88961	90681	91537	91316	93655	94460
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	43,6	43,8	44,3	44,4	44,5	44,3	44,3	44,4

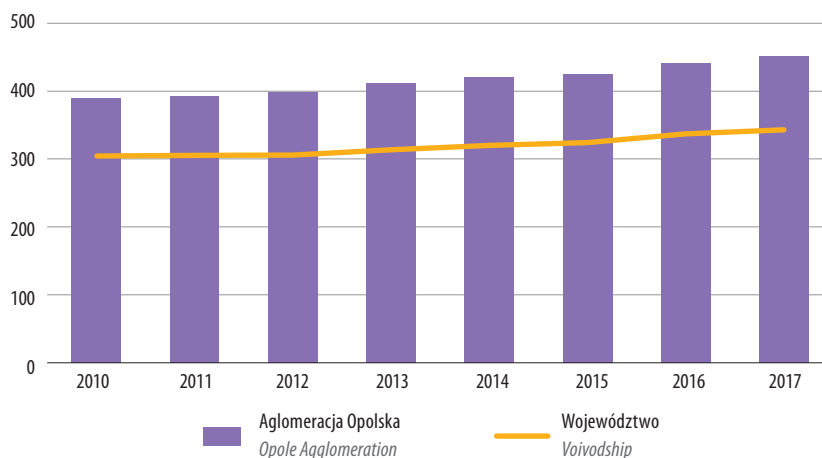
^a Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

^a By actual workplace; excluding economic entities employing up to 9 persons as well as private farms in agriculture.

W 2017 r. liczba pracujących wyniosła 94,5 tys. osób i stanowiła 44,4% pracujących w województwie. W porównaniu z 2010 r. liczba pracujących w Aglomeracji Opolskiej rosła szybciej niż w województwie (6,8% wobec 4,8%). Ponad połowę pracujących notowano w m. Opolu (59,4% pracujących w Aglomeracji Opolskiej). Co dziesiąty pracujący był zatrudniony w gminie Krapkowice (10,2%). Ponad 4% pracujących miało miejsca pracy w gminach Ozimek i Zdzieszowice (odpowiednio: 4,5% i 4,3%). Najmniejszy odsetek pracujących notowano w gminach: Izbicko (0,5%) oraz Komprachcice i Popielów (po 0,6%).

Wykres 21. Pracujący^a na 1000 ludności w wieku produkcyjnym

Chart 21. *Employed persons^a per 1000 working age population*

^a Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

^a By actual workplace; excluding economic entities employing up to 9 persons as well as private farms in agriculture.

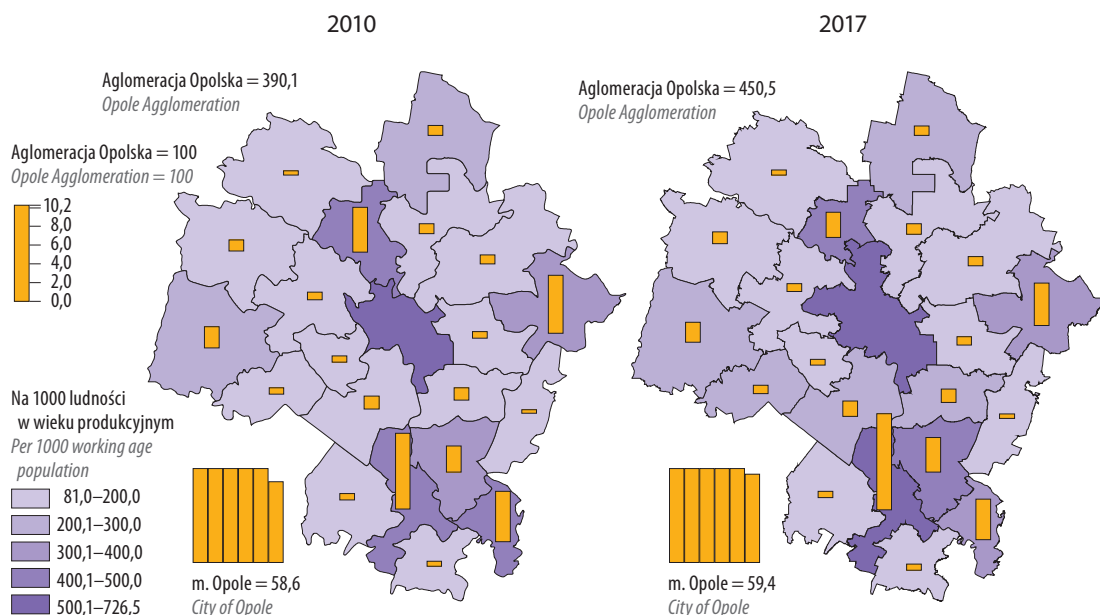
W odniesieniu do 2010 r. liczba pracujących wzrosła w większości jednostek tworzących Aglomerację Opolską, w tym najbardziej w gminach: Gogolin (o 41,2%), Tułowice (o 39,1%), Izbicko (o 36,0%), Krapkowice (o 35,5%), Chrząstowice (o 35,0%) i Walce (o 31,5%).

O dużych zasobach pracy w Aglomeracji Opolskiej świadczy przeliczenie liczby pracujących na 1000 ludności w wieku produkcyjnym. W 2017 r. wskaźnik wyniósł 450, podczas gdy w 2010 r. – 390. W latach 2010–2017 liczba pracujących przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w Aglomeracji Opolskiej kształtowała się na wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie. Różnica w poziomie wskaźników stopniowo zwiększała się i w 2017 r. wyniosła 107.

Duże zróżnicowanie w liczbie pracujących przypadających na 1000 ludności w wieku produkcyjnym obserwowano w przekroju terytorialnym. W 2017 r. wskaźnik powyżej przeciętnej dla Aglomeracji Opolskiej notowano w m. Opolu (727) i gminie Krapkowice (679). Najmniej pracujących w przeliczeniu na 1000 ludności w wieku produkcyjnym wystąpiło w gminach Komprachcice (100) i Popielów (102). W odniesieniu do 2010 r. wskaźnik wzrósł w większości jednostek tworzących Aglomerację Opolską, w tym najbardziej w gminie Krapkowice i Gogolin.

**Mapa 8. Pracujący^a
stan w dniu 31 XII**

*Map 8. Employed persons^a
as of 31 XII*

^a Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

^a By actual workplace; excluding economic entities employing up to 9 persons as well as private farms in agriculture.

Jednym z czynników negatywnie wpływających na rozwój społeczno-gospodarczy jest wysoki poziom bezrobocia. Zjawisko bezrobocia przyczynia się do zmniejszenia wykorzystania zasobów ludzkich oraz wartości wytworzonych dóbr i świadczonych usług, jednocześnie powodując wzrost wydatków publicznych z tytułu świadczeń i pomocy społecznej. Redukcja bezrobocia jest zatem jednym z priorytetów realizowanej polityki.

W końcu 2017 r. na terenie Aglomeracji Opolskiej było zarejestrowanych 7775 bezrobotnych, tj. 29,8% bezrobotnych w województwie. W porównaniu z 2010 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyła się o 41,2% (w województwie – o 46,6%). Najwięcej bezrobotnych notowano w m. Opolu (38,3% bezrobotnych w Aglomeracji Opolskiej) oraz gminach: Krapkowice (6,9%), Lewin Brzeski (5,8%), Ozimek (5,6%) i Niemodlin (5,1%). W odniesieniu do 2010 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyła się we wszystkich jednostkach, z wyjątkiem gminy Łubniany (wzrost o 0,9%). Ponad połowę mniej bezrobotnych zarejestrowało się w gminach: Tułowice (o 71,8%), Niemodlin (o 59,6%), Dobrzeń Wielki (o 58,8%) i Krapkowice (o 50,4%).

Tablica 13. Bezrobotni zarejestrowani stan w dniu 31 XII

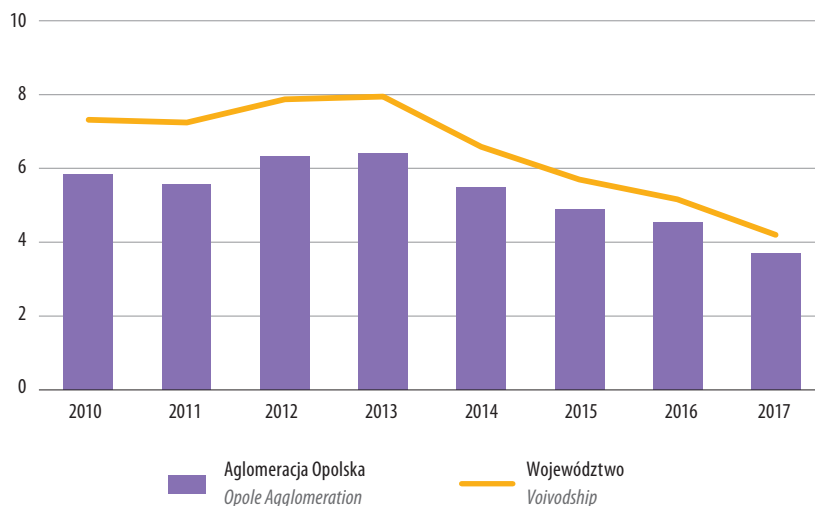
Table 13. Registered unemployed persons as of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem Total	13214	12584	14145	14122	11982	10514	9632	7775
Województwo = 100 Voivodship = 100	27,1	26,2	27,3	27,3	28,3	29,0	29,7	29,8

W 2017 r. na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 4 zarejestrowanych bezrobotnych (w 2010 r. – odpowiednio 6). W latach 2010–2017 wskaźnik kształtował się na niższym poziomie niż przeciętnie w województwie, jednak z upływem lat różnica zmniejszała się coraz bardziej (w 2017 r. 3,7 wobec 4,2).

Wykres 22. Bezrobotni zarejestrowani na 100 osób w wieku produkcyjnym

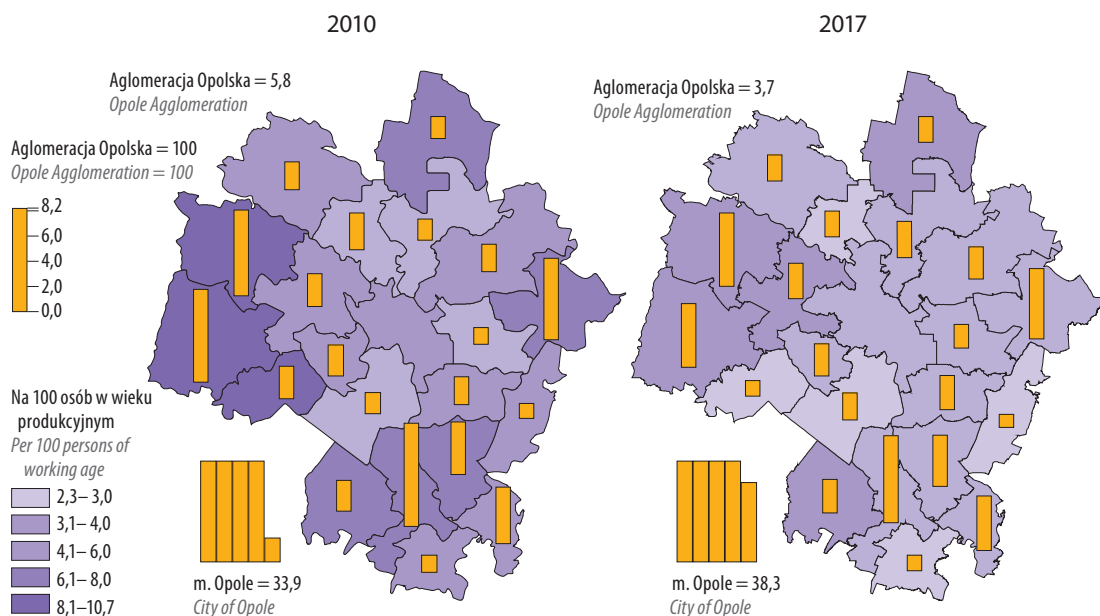
Chart 22. Registered unemployed persons per 100 persons of working age

Jeszcze w 2010 r. w gminach Niemodlin i Lewin Brzeski na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało odpowiednio 11 i 10 zarejestrowanych bezrobotnych. Najniższy wskaźnik notowano w gminach Łubniany i Prószków (po 3,5). W 2017 r. liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym była niższa i wahała się od 2,3 w gminie Izbicko do 5,4 w gminie Lewin Brzeski.

Mapa 9. Bezrobotni zarejestrowani stan w dniu 31 XII

Map 9. Registered unemployed persons as of 31 XII

Wśród bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy istotną kategorią są m.in. bezrobotni długotrwale zarejestrowani, którzy pozostając dłuższy czas bez pracy narażeni są na wykluczenie społeczne, poprzez spadek dochodów, degradację psychiczną i moralną oraz utratę kwalifikacji zawodowych w wyniku długotrwałego pozostawania poza rynkiem pracy.

Tablica 14. Bezrobotni zarejestrowani będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy stan w dniu 31 XII

Table 14. Registered unemployed persons with a specific situation on the labour market as of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	w % bezrobotnych ogółem				in % of total unemployed persons			
Do 25 roku życia Up to 25 years old	.	18,1	17,3	15,9	14,0	12,5	12,1	10,1
Powyżej 50 roku życia Over 50 years old	.	26,5	27,3	28,8	30,9	32,0	32,5	32,1
Długotrwale bezrobotni Long-term unemployed	.	46,4	43,8	48,8	53,9	52,1	52,2	54,0

W końcu 2017 r. liczba długotrwale bezrobotnych wyniosła 4198 i w odniesieniu do 2011 r. zmniejszyła się o 28,1%. Jednak szybszy spadek ogólnej liczby bezrobotnych spowodował wzrost udziału długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (z 46,4% do 54,0%). Podobnie sytuacja wyglądała w przypadku bezrobotnych powyżej 50 roku życia. Ich liczba w końcu 2017 r. wyniosła 2495, tj. o 25,1% mniej niż w 2011 r., podczas gdy ich udział w liczbie bezrobotnych ogółem wzrósł z 26,5% do 32,1%. Odmiennie kształtował się udział bezrobotnych do 25 roku życia w bezrobotnych ogółem, który obniżył się z 18,1% do 10,1%. Liczba tych bezrobotnych w odniesieniu do 2011 r. spadła o 65,6% i ukształtowała się na poziomie 783.

4. Infrastruktura techniczna

4. Technical infrastructure

4.1. Infrastruktura komunalna

4.1. Municipal infrastructure

Wzrost konkurencyjności danego obszaru i poprawa warunków życia mieszkańców wymaga m.in. stałego rozwoju infrastruktury, w tym komunalnej.

Długość sieci wodociągowej rozdzielczej w Aglomeracji Opolskiej w 2017 r. wyniosła 2369,8 km i stanowiła 31,7% długości sieci w województwie. W porównaniu z 2010 r. długość sieci zwiększyła się o 9,7%, podobnie w województwie. Ponad przeciętny przyrost długości sieci wodociągowej obserwowano m.in. w gminie Turawa (o 16,8%) i Ozimek (o 10,2%). Największy odsetek długości sieci wodociągowej notowano w m. Opolu (20,3% długości sieci w Aglomeracji Opolskiej) oraz gminach: Ozimek (6,2%), Turawa (5,7%), Niemodlin (5,4%) i Popielów (5,2%).

W 2017 r. z sieci wodociągowej korzystało 327,0 tys. ludności, tj. 34,1% ludności korzystającej z tej sieci w województwie. W odniesieniu do 2010 r. liczba ludności zwiększyła się o 0,6%, podczas gdy w województwie zmniejszyła się o 0,3%. Blisko 40% ludności korzystającej z sieci wodociągowej w Aglomeracji Opolskiej było mieszkańcami m. Opola.

Tablica 15. Wodociągi stan w dniu 31 XII

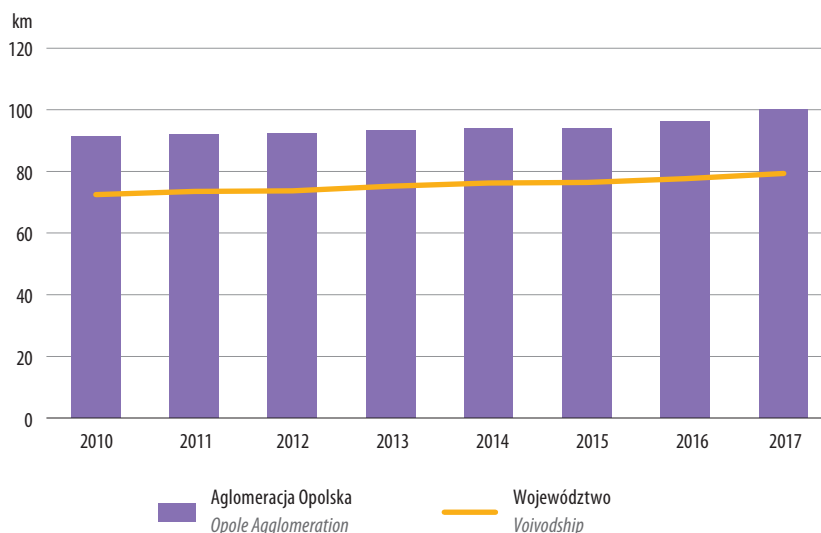
Table 15. Water supply system as of 31 XII

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km								
Ogółem <i>Total</i>	2161,1	2176,1	2186,6	2207,3	2229,1	2221,4	2277,0	2369,8
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	31,7	31,5	31,5	31,2	31,1	30,9	31,1	31,7
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej Population using water supply system								
Ogółem <i>Total</i>	324943	324677	323868	322279	326435	326397	326094	327035
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	33,8	33,9	33,9	33,9	33,8	33,9	33,9	34,1

Długość sieci wodociągowej przypadająca na 100 km² w 2017 r. wyniosła 100,0 km i była wyższa od przeciętnej w województwie o 20,6 km. Względem 2010 r. gęstość sieci wzrosła o 8,8 km/100 km² (w województwie – o 7,0 km/100 km²).

Wykres 23. Gęstość sieci wodociągowej na 100 km² stan w dniu 31 XII

Chart 23. Density of water supply network per 100 km² as of 31 XII

Jednym z podstawowych wskaźników jakości życia mieszkańców i pośrednio rozwoju gospodarczego jest odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej. W 2017 r. z sieci wodociągowej korzystało 97,8% ludności Aglomeracji Opolskiej, przy 96,9% przeciętnie w województwie. W latach 2010–2017 odsetek ludności korzystającej z wodociągu zwiększył się o 2,4 p. proc., podobnie przeciętnie w województwie.

Tablica 16. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ludności ogółem

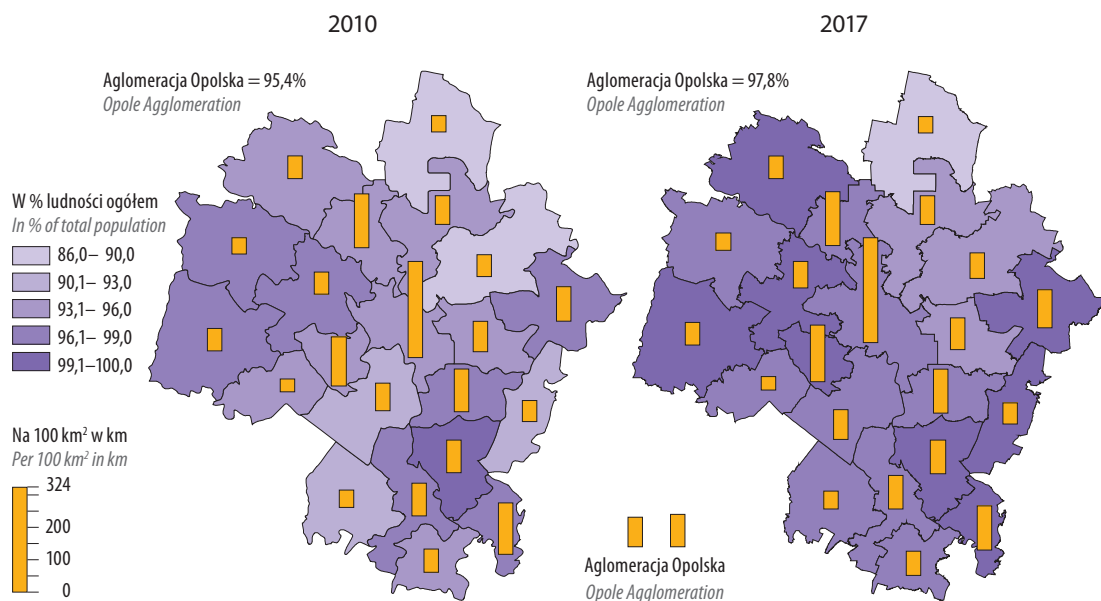
Table 16. Population using water supply system in % of total population

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aglomeracja Opolska <i>Opole Agglomeration</i>	95,4	95,4	95,5	95,5	97,0	97,3	97,4	97,8
Województwo <i>Voivodship</i>	94,5	94,5	94,6	94,6	96,6	96,7	96,8	96,9

Duże zróżnicowanie w gęstości sieci wodociągowej obserwowano wśród jednostek tworzących Aglomerację Opolską. W 2017 r. długość sieci wodociągowej w przeliczeniu na 100 km² wahała się od 41,6 km w gminie Tułowice do 323,8 km w m. Opolu. W odniesieniu do 2010 r. wzrost gęstości sieci notowano w większości jednostek, w tym największy w m. Opolu i gminie Komprachcice. Mniejsze zróżnicowanie obserwowano w odsetku ludności korzystającej z sieci wodociągowej. W 2017 r. najniższy poziom odsetka wystąpił w gminie Murów (88,1%), a najwyższy – w gminach Dąbrowa i Ozimek (po 100,0%).

Mapa 10. Gęstość sieci wodociągowej i ludność korzystająca z sieci wodociągowej stan w dniu 31 XII

Map 10. Density of water supply network and population using water supply system as of 31 XII

W 2017 r. na terenie Aglomeracji Opolskiej zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych wynosiło 10682 dam³ i stanowiło 36,3% zużycia wody w województwie. W porównaniu z 2010 r. zużycie wody w gospodarstwach domowych wzrosło o 4,6%, podczas gdy w województwie spadło o 1,1%.

Tablica 17. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych

Table 17. Water consumption from water supply system in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w dam³ Total in dam³	10215	10203	10560	10199	10089	10759	10706	10682
Województwo = 100 Voivodship = 100	34,3	34,7	35,4	35,1	34,9	35,9	36,1	36,3

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowało się na wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie (w 2017 r. odpowiednio: 31,9 m³ wobec 29,7 m³). W 2017 r. w przekroju terytorialnym największe zużycie wody przypadające na 1 mieszkańca notowano w gminach Dąbrowa i Prószków (po 37,5 m³) oraz m. Opolu (37,4 m³). W latach 2010–2017 zużycie wody zwiększyło się o 1,9 m³ (w województwie – o 0,5 m³). Wzrost zużycia wody obserwowano w większości jednostek, w tym największy w gminach Dąbrowa i Tułowice (odpowiednio: o 14,1 m³ i o 11,5 m³).

W analizowanym okresie większe zmiany w długości sieci i liczbie ludności z niej korzystającej dotyczyły kanalizacji niż wodociągów. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i jej rosnąca liczba użytkowników jest jedną z miar ochrony środowiska w zakresie utrzymania dobrej jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Długość sieci kanalizacyjnej rozdzielczej w Aglomeracji Opolskiej w 2017 r. wyniosła 2154,8 km i stanowiła 43,1% długości sieci w województwie. Największy udział w długości sieci w Aglomeracji Opolskiej miało m. Opole (21,8%) oraz gminy Turawa (9,1%) i Prószków (8,0%). Względem 2010 r. szybciej przyrastała długość sieci w Aglomeracji Opolskiej niż w województwie (84,8% wobec 64,1%).

W 2017 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 272,8 tys. ludności, tj. 37,8% ludności korzystającej z tej sieci w województwie. W odniesieniu do 2010 r. liczba ludności zwiększyła się o 21,9% (w województwie – o 19,7%). Największy odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej notowano w m. Opolu (44,5% ludności korzystającej z kanalizacji w Aglomeracji Opolskiej), a w dalszej kolejności w gminach Ozimek (6,2%) i Krapkowice (6,1%).

**Tablica 18. Kanalizacja
stan w dniu 31 XII**

Table 18. Sewage system
as of 31 XII

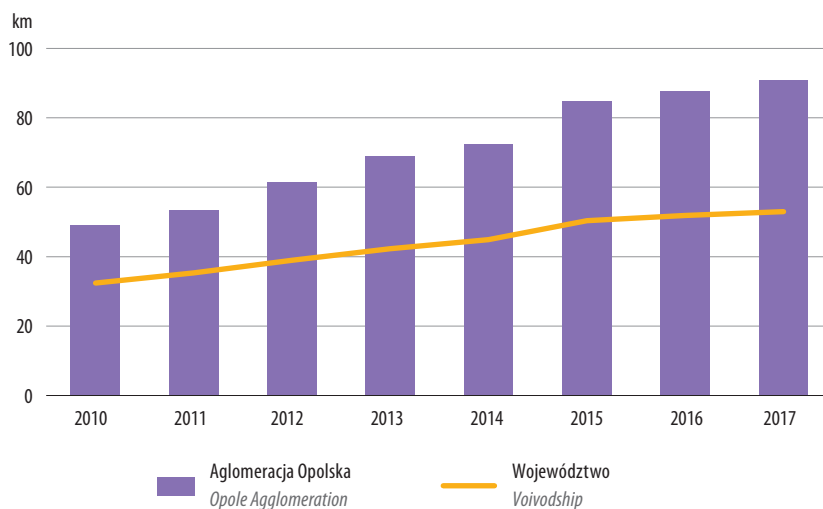
Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sieć rozdzielcza ^a w km Distribution network ^a in km								
Ogółem <i>Total</i>	1165,9	1262,6	1453,8	1632,5	1719,9	2007,7	2076,8	2154,8
Województwo = 100 Voivodship = 100	38,3	38,0	39,7	41,0	40,7	42,3	42,5	43,1
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej Population using sewage system								
Ogółem <i>Total</i>	223761	227573	228716	234175	261884	266599	268370	272829
Województwo = 100 Voivodship = 100	37,1	36,9	36,6	36,8	37,6	37,3	37,3	37,8

a łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

Długość sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na 100 km² w 2017 r. wyniosła 91,0 km i wyraźnie przekroczyła przeciętną w województwie (53,1 km). W latach 2010–2017 obserwowano stały wzrost gęstości sieci. W porównaniu z 2010 r. gęstość sieci zwiększyła się o 41,8 km/100 km² (w województwie – o 20,8 km/100 km²).

Wykres 24. Gęstość sieci kanalizacyjnej^a na 100 km² stan w dniu 31 XII

Chart 24. Density of sewage network^a per 100 km² as of 31 XII

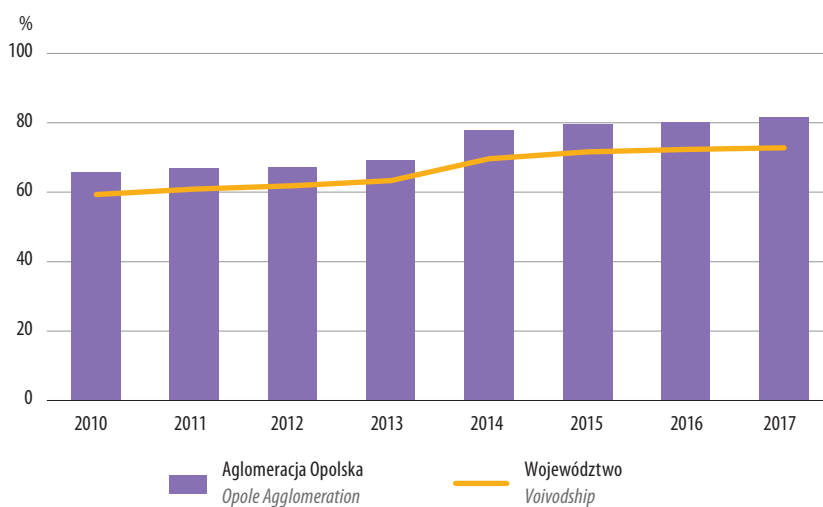

a łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

Do wskaźników jakości życia mieszkańców i pośrednio rozwoju gospodarczego zaliczany jest także odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej. W analizowanym okresie wyższy odsetek ludności korzystającej z kanalizacji notowano w Aglomeracji Opolskiej niż przeciętnie w województwie. W 2017 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 81,6% ludności Aglomeracji Opolskiej, podczas gdy w województwie 72,9%. W latach 2010–2017 odsetek ludności korzystającej z kanalizacji zwiększył się o 15,9 p. proc., a w województwie – o 13,7 p. proc.

Wykres 25. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej^a w % ludności ogółem

Chart 25. Population using sewage system^a in % of total population

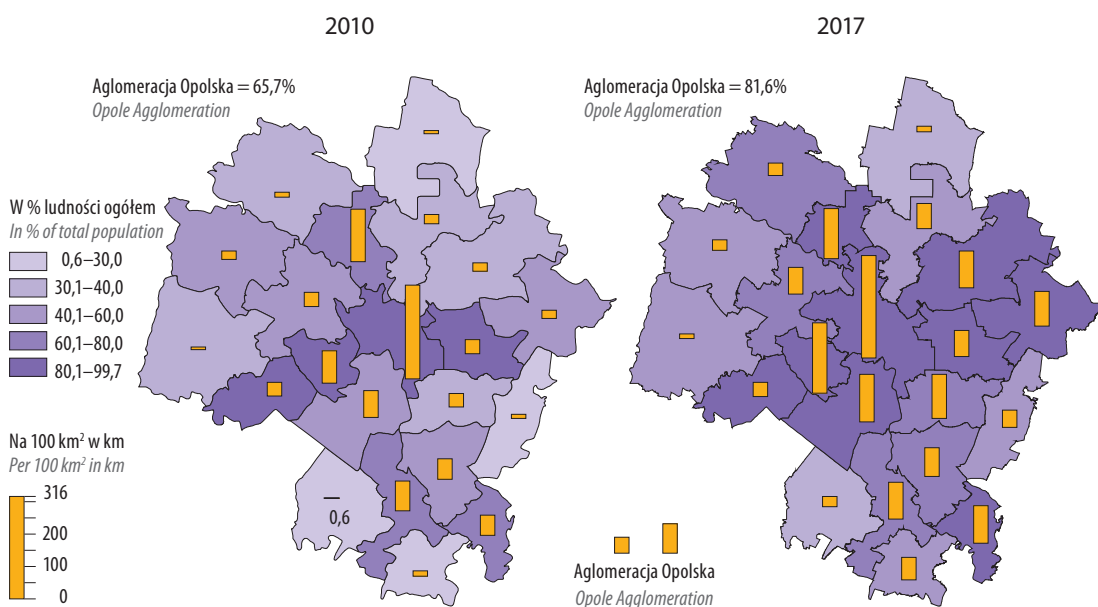

a łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

Znaczne zróżnicowanie w gęstości sieci kanalizacyjnej i odsetka ludności z niej korzystającej obserwowano wśród jednostek tworzących Aglomerację Opolską. W 2017 r. długość sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na 100 km² zawierała się w przedziale od 17,1 km w gminie Murów do 316,2 km w m. Opolu. Największy przyrost gęstości sieci obserwowano w gminach: Komprachcice (o 117,4 km), Tarnów Opolski (o 94,4 km), Turawa (o 87,5 km) i Ozimek (o 81,8 km). Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2017 r. wahał się od 30,5% w gminie Strzeleczyki do 99,7% w gminie Tułowice. Względem 2010 r. odsetek najbardziej zwiększył się w gminach: Turawa (o 48,8 p. proc.), Popielów (o 42,1 p. proc.), Walce (o 38,4 p. proc.) i Izbicko (o 37,8 p. proc.).

Mapa 11. Gęstość sieci kanalizacyjnej i ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej stan w dniu 31 XII

Map 11. *Density of sewage network and population using the sewage system as of 31 XII*

W 2017 r. siecią kanalizacyjną odprowadzono 12845 dam³ ścieków, tj. 40,4% ścieków w województwie. W porównaniu z 2010 r. ilość odprowadzonych ścieków wzrosła o 13,6% (w województwie – o 5,9%). Większą ilość ścieków odprowadzonych siecią kanalizacyjną przypadającą na 1 mieszkańca notowano w Aglomeracji Opolskiej niż przeciętnie w województwie (w 2017 r. odpowiednio: 38,4 m³ wobec 32,0 m³).

Tablica 19. Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną

Table 19. *Wastewater discharged by sewage network*

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w dam³ Total in dam³	11305	12131	11893	12279	12143	12565	12952	12845
Województwo = 100 Voivodship = 100	37,7	40,4	40,0	41,4	40,8	40,9	40,8	40,4

Infrastrukturę komunalną tworzy również sieć gazowa. W badanym okresie obserwowano wzrost inwestycji w obszarze infrastruktury systemu gazu ziemnego. Duże zróżnicowanie w dostępie do sieci między obszarami miejskimi i wiejskimi wynika w głównej mierze z niższej efektywności ekonomicznej na obszarach wiejskich niż w miastach.

Długość sieci gazowej rozdzielczej w Aglomeracji Opolskiej w 2017 r. liczyła 740,0 km i stanowiła 40,2% długości sieci w województwie. W porównaniu z 2010 r. długość sieci zwiększyła się o 37,5% (w województwie – o 23,5%). Wzrost długości sieci obserwowano we wszystkich jednostkach objętych gazyfikacją, przy czym jego skala była bardzo zróżnicowana. W gminach Chrzastowice i Dąbrowa długość sieci wzrosła ponad 5-krotnie, podczas gdy w gminie Dobrzeń Wielki wzrost wynosił 0,3%. W 2017 r. największy odsetek długości sieci gazowej notowano w m. Opolu (45,6% długości sieci w Aglomeracji Opolskiej) oraz w gminie Zdzeszowice (9,8%).

W 2017 r. z sieci gazowej korzystało 142,6 tys. ludności, tj. 34,2% ludności korzystającej z tej sieci w województwie. W odniesieniu do 2010 r. liczba ludności zmniejszyła się o 2,6% (w województwie – o 1,6%). Na spadek miała wpływ m.in. mniejsza liczba ludności korzystająca z sieci gazowej w m. Opolu (o 4,4%), która stanowiła znaczny odsetek tej grupy ludności w Aglomeracji Opolskiej (66,7%).

**Tablica 20. Sieć gazowa
stan w dniu 31 XII**

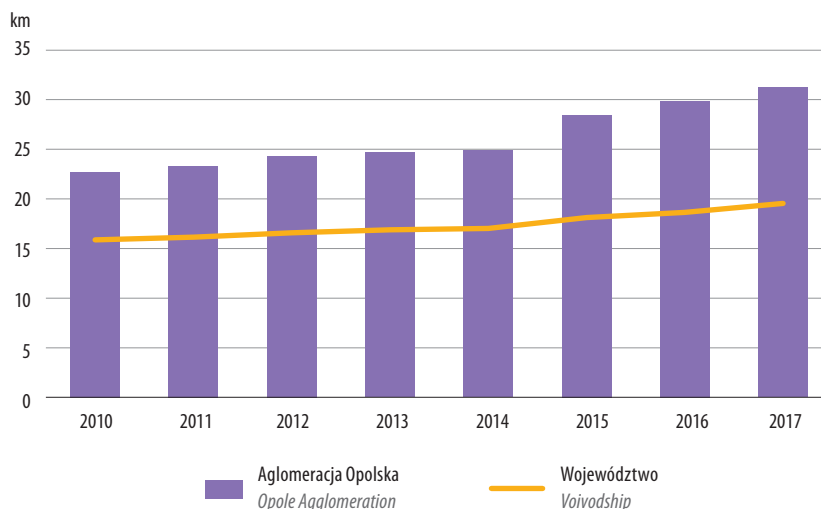
*Table 20. Gas supply network
as of 31 XII*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Sieć rozdzielcza w km <i>Distribution network in km</i>								
Ogółem <i>Total</i>	538,0	552,2	576,3	585,2	589,1	674,0	707,5	740,0
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	36,1	36,4	37,0	36,9	36,8	39,5	40,3	40,2
Ludność korzystająca z sieci gazowej <i>Population using gas supply system</i>								
Ogółem <i>Total</i>	146445	146011	144077	142926	142405	141861	141384	142601
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	34,6	34,6	33,9	33,9	33,9	34,0	34,0	34,2

Długość sieci gazowej przypadająca na 100 km² w 2017 r. wyniosła 31,2 km i była wyższa od przeciętnej w województwie (19,6 km). W odniesieniu do 2010 r. gęstość sieci wzrosła o 8,5 km/100 km². W województwie przyrost gęstości sieci gazowej był wolniejszy (3,8 km/100 km²).

Wykres 26. Gęstość sieci gazowej rozdzielczej na 100 km² stan w dniu 31 XII

Chart 26. Density of distribution gas supply network per 100 km² as of 31 XII

W latach 2010–2017 odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej kształtował się na poziomie zbliżonym do przeciętnego w województwie i nie ulegał większym zmianom. W 2017 r. z sieci gazowej korzystało 42,6% ludności Aglomeracji Opolskiej, przy 42,1% przeciętnie w województwie. W porównaniu z 2010 r. odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej zmniejszył się o 0,4 p. proc., podczas gdy przeciętnie w województwie wzrósł o 0,5 p. proc.

Tablica 21. Ludność korzystająca z sieci gazowej

Table 21. Population using gas supply system

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	w % ludności ogółem				in % of total population			
Agglomeracja Opolska <i>Opole Agglomeration</i>	43,0	42,9	42,5	42,4	42,3	42,3	42,2	42,6
Województwo <i>Voivodship</i>	41,6	41,6	42,0	42,0	41,9	41,9	41,9	42,1

Na terenie Aglomeracji Opolskiej obserwowano duże zróżnicowanie przestrzenne w poziomie gazyfikacji. W 2017 r. najdłuższą sieć gazową w przeliczeniu na 100 km² notowano w m. Opolu (226,8 km), a najkrótszą – w gminie Turawa (0,8 km). Zwrócić uwagę należy jednak na fakt, że sześć gmin nie było podłączonych do sieci. W odniesieniu do 2010 r. wzrost gęstości sieci obserwowano we wszystkich jednostkach (z wyjątkiem m. Opolu, co mogło wynikać ze zmiany granicy administracyjnej i powiększenia powierzchni), w tym największy w gminach Komprachcice (o 53,4 km/100 km²) i Łubniany (o 26,4 km/100 km²). Duże zróżnicowanie notowano także w odsetku ludności korzystającej z sieci gazowej. W 2017 r. najniższy poziom odsetka notowano w gminie Chrzęstowice (0,8%), a najwyższy – w m. Opolu (74,2%). W porównaniu z 2010 r. w większości gmin wystąpił przyrost odsetka ludności korzystającej z sieci gazowej, w tym największy w Tułowicach (o 7,7 p. proc.) i Łubnianach (o 7,2 p. proc.). Spadek notowano głównie w m. Opolu (o 6,9 p. proc.).

W 2017 r. w Aglomeracji Opolskiej zużycie gazu z sieci wynosiło 285,9 GWh i stanowiło 36,3% zużycia gazu w województwie. W ostatnich trzech latach zarówno w Aglomeracji Opolskiej, jak i w województwie, obserwowano wzrost zużycia gazu z sieci. Wyższy poziom zużycia gazu w przeliczeniu na 1 mieszkańca notowano w Aglomeracji Opolskiej niż w województwie (w 2017 r. odpowiednio: 854,1 kWh wobec 793,9 kWh).

Tablica 22. Zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Table 22. Consumption of gas from gas supply system in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w MWh^a Total in MWh^a	25312	23132	23998	24425	240344	245836	270030	285866
Województwo = 100 Voivodship = 100	33,0	32,1	36,0	35,9	35,5	35,6	36,4	36,3

a Do 2013 r. w tys. m³.

a Until 2013 in thous. m³.

4.2. Ścieżki rowerowe

4.2. Bicycle paths

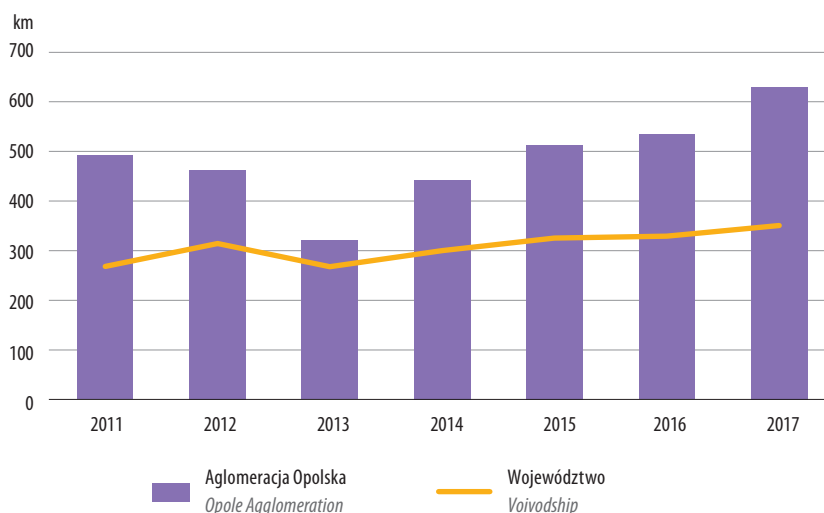
W kontekście gospodarki niskoemisyjnej i ochrony środowiska znaczenia nabiera budowa infrastruktury rowerowej. W 2017 r. długość ścieżek rowerowych na terenie Aglomeracji Opolskiej wynosiła 149,3 km i stanowiła 45,2% długości ścieżek w województwie. W ostatnich czterech latach obserwowano stały wzrost długości ścieżek. W odniesieniu do 2011 r. długość ścieżek zwiększyła się o 28,2% (w województwie – o 31,4%). Najwięcej ścieżek notowano w m. Opolu (50,4% ścieżek w Aglomeracji Opolskiej) oraz w gminach Dobrzeń Wielki (10,9%) i Zdieszowice (9,0%). W siedmiu gminach ścieżki rowerowe nie występowały.

Tablica 23. Ścieżki rowerowe

Table 23. Bicycle paths

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w km Total in km	.	116,5	109,7	76,0	104,8	121,7	126,5	149,3
Województwo = 100 Voivodship = 100	.	46,3	37,1	30,2	37,1	39,7	40,8	45,2

W analizowanym okresie więcej ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 10 tys. km² notowano w Aglomeracji Opolskiej niż przeciętnie w województwie (w 2017 r. odpowiednio: 630,2 km wobec 351,2 km). W przekroju terytorialnym wskaźnik wahał się od 85,2 km/10 tys. km² w gminie Strzeleczyki do 5051,0 km/10 tys. km² w m. Opolu.

Wykres 27. Ścieżki rowerowe na 10 tys. km²Chart 27. *Bicycle paths per 10 thous. km²***4.3. Zasoby mieszkaniowe****4.3. Dwelling stocks**

Istotną rolę w życiu mieszkańców danego obszaru i jego rozwoju odgrywają zasoby mieszkaniowe. W końcu 2017 r. na terenie Aglomeracji Opolskiej znajdowało się 122,4 tys. mieszkań, tj. 34,4% mieszkań w województwie. Najwięcej mieszkań zlokalizowanych było w m. Opolu (45,7% mieszkań w Aglomeracji Opolskiej). Znaczący odsetek mieszkań notowano także w gminach Krapkowice (6,7%) i Ozimek (5,3%). W odniesieniu do 2010 r. liczba mieszkań w Aglomeracji Opolskiej rosła szybciej niż w województwie (4,8% wobec 3,3%).

Tablica 24. Zasoby mieszkaniowe^a stan w dniu 31 XIITable 24. *Dwelling stocks^a as of 31 XII*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem <i>Total</i>	116754	117538	118366	119051	119915	120591	121437	122375
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	33,9	34,0	34,1	34,2	34,2	34,3	34,4	34,4

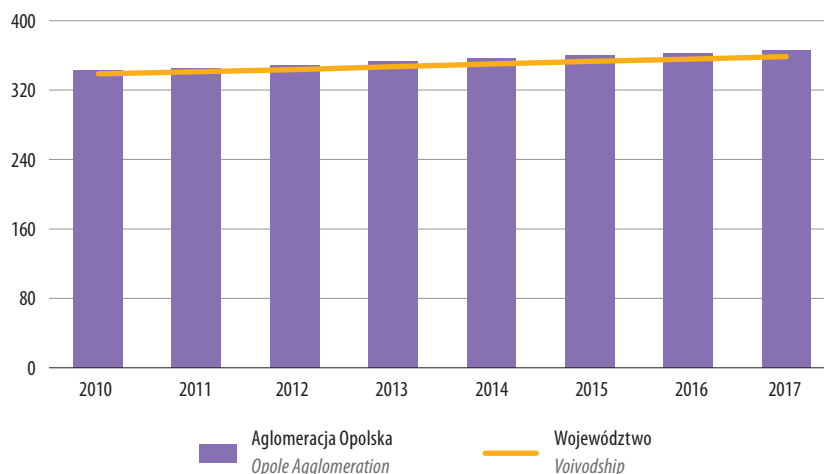
a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

Liczba mieszkań przypadająca na 1000 ludności w Aglomeracji Opolskiej kształtowała się na podobnym poziomie jak w województwie (w 2017 r. odpowiednio: 366 wobec 359). W latach 2010–2017 wskaźnik zwiększył się o 23 mieszkania (w województwie – o 21).

Wykres 28. Mieszkania na 1000 ludności

Chart 28. Dwellings per 1000 population

W 2017 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Aglomeracji Opolskiej wyniosła 82,8 m² (w województwie – 80,9 m²). W analizowanym okresie obserwowano stały wzrost przeciętnej powierzchni mieszkań, która względem 2010 r. zwiększyła się o 1,6 m² (w województwie – o 1,5 m²). O poprawie warunków mieszkaniowych może świadczyć większa powierzchnia użytkowa mieszkań w przeliczeniu na 1 osobę. W 2017 r. na 1 osobę przypadało 30,3 m² powierzchni mieszkania, tj. o 2,5 m² więcej niż w 2010 r. (w województwie odpowiednio: 29,0 m² i wzrost o 2,2 m²).

Tablica 25. Powierzchnia użytkowa mieszkań

Table 25. Useful floor area of dwellings

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	w m ²				in m ²			
Przeciętna 1 mieszkania Average per dwelling								
Aglomeracja Opolska <i>Opole Agglomeration</i>	81,2	81,5	81,7	82,0	82,2	82,5	82,7	82,8
Województwo <i>Voivodship</i>	79,4	79,6	79,8	80,1	80,3	80,5	80,7	80,9
Na 1 osobę Per person								
Aglomeracja Opolska <i>Opole Agglomeration</i>	27,8	28,1	28,5	28,9	29,3	29,7	30,0	30,3
Województwo <i>Voivodship</i>	26,8	27,1	27,4	27,8	28,1	28,4	28,7	29,0

W przekroju terytorialnym Aglomeracji Opolskiej obserwowano znaczne różnice w ilości mieszkań przypadających na 1000 ludności oraz w przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania i na 1 osobę.

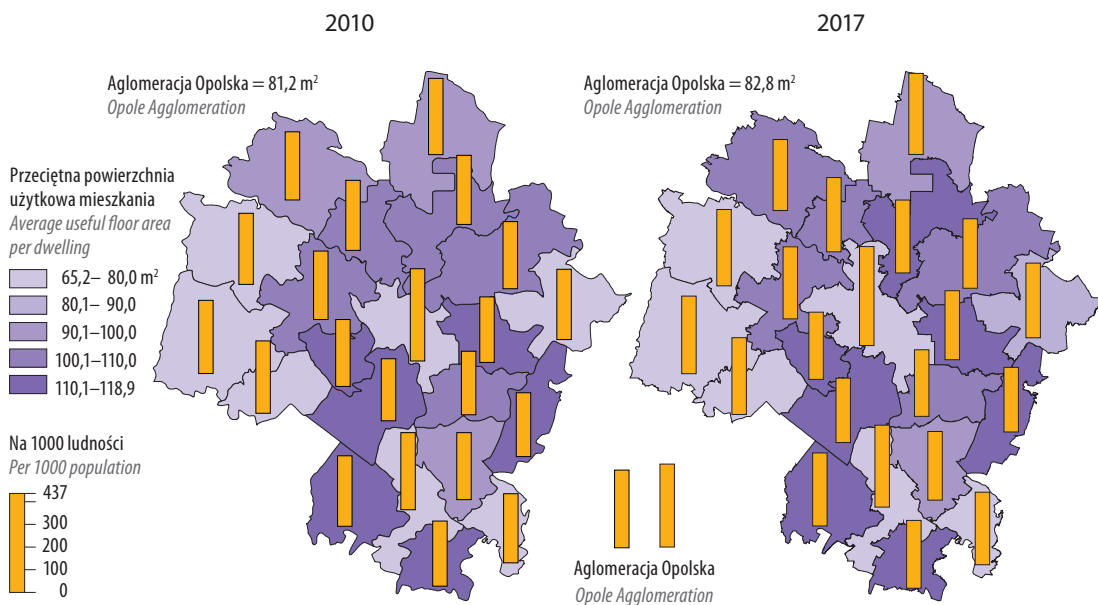
W 2017 r. najwięcej mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności notowano w m. Opolu (437) oraz gminach Krapkowice i Murów (odpowiednio: 361 i 358), a najmniej – w gminach Prószków i Izbicko (284 i 285). W latach 2010–2017 wskaźnik wzrósł we wszystkich jednostkach, w tym najbardziej w m. Opolu (o 30 mieszkań) oraz gminach: Lewin Brzeski (o 23), Murów (o 22) i Krapkowice (o 21).

Mieszkania o najmniejszej przeciętnej powierzchni użytkowej w 2017 r. wystąpiły w m. Opolu (68,5 m²). Blisko 2-krotnie większe mieszkania notowano w gminach: Chrzęstowice (118,9 m²), Prószków (118,6 m²) i Komprachcice (118,0 m²). W porównaniu z 2010 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań zwiększyła się we wszystkich jednostkach, w tym najbardziej w gminach Chrzęstowice i Łubniany (odpowiednio: o 4,3 m² i o 4,1 m²).

W 2017 r. do gmin o największej powierzchni użytkowej mieszkań przypadającej na 1 osobę należały: Łubniany (36,4 m²), Chrzęstowice (36,2 m²) i Strzeleccki (36,1 m²). Ostatnie miejsce w rankingu pod tym względem zajmowała gmina Zdzeszowice (24,4 m²).

Mapa 12. Mieszkania i ich przeciętna powierzchnia użytkowa

Map 12. Dwellings and their average useful floor area

Poza liczbą mieszkań oraz ich przeciętną powierzchnią użytkową, ważną kwestią jest wyposażenie mieszkań w podstawowe instalacje, takie jak wodociąg, łazienka i centralne ogrzewanie.

W latach 2010–2017 odsetek mieszkań wyposażonych w wodociąg kształtował się na wysokim, stabilnym poziomie (98,7% – 98,8%). Przeciętnie w województwie wskaźnik osiągał nieznacznie niższy poziom (98,1% – 98,3%). W 2017 r. w przekroju terytorialnym odsetek mieszkań z wodociągiem przyjmował wartości od 95,2% w gminie Murów do 99,7% w m. Opolu i gminie Zdzeszowice.

Mieszkania wyposażone w łazienkę w 2017 r. stanowiły 95,5% mieszkań ogółem (wobec 93,5% przeciętnie w województwie). Odsetek tych mieszkań względem 2010 r. zwiększył się o 0,3 p. proc., podobnie przeciętnie w województwie. W 2017 r. najmniej mieszkań wyposażonych w tego rodzaju instalację notowano w gminie Strzeleccki (87,3%), a najwięcej – w m. Opolu (97,7%).

Odsetek mieszkań z centralnym ogrzewaniem w 2017 r. wynosił 85,9% i w odniesieniu do 2010 r. zwiększył się o 0,9 p. proc. (przeciętnie w województwie odpowiednio: 82,3% i wzrost o 0,8 p. proc.). Odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie wśród jednostek tworzących Aglomerację Opolską był najbardziej zróżnicowany i wahał się od 67,8% w gminie Murów do 93,5% w gminie Zdzeszowice.

Tablica 26. Mieszkania wyposażone w instalacje
Table 26. Dwellings fitted with installations

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	w % mieszkań ogółem				in % of total dwellings			
Wodociąg Water supply system								
Aglomeracja Opolska <i>Opole Agglomeration</i>	98,7	98,7	98,7	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8
Województwo <i>Voivodship</i>	98,1	98,2	98,2	98,2	98,2	98,2	98,2	98,3
Łazienka Bathroom								
Aglomeracja Opolska <i>Opole Agglomeration</i>	95,2	95,2	95,3	95,3	95,3	95,3	95,4	95,5
Województwo <i>Voivodship</i>	93,2	93,3	93,3	93,3	93,4	93,4	93,5	93,5
Centralne ogrzewanie Central heating								
Aglomeracja Opolska <i>Opole Agglomeration</i>	85,0	85,1	85,2	85,4	85,5	85,6	85,8	85,9
Województwo <i>Voivodship</i>	81,5	81,6	81,7	81,8	81,9	82,1	82,2	82,3

4.4. Mieszkania oddane do użytkowania

4.4. Dwellings completed

Zasoby mieszkaniowe każdego roku powiększane są o nowe mieszkania oddane do użytkowania. W 2017 r. w Aglomeracji Opolskiej oddano do użytkowania 993 mieszkań, tj. blisko połowę mieszkań oddanych do użytkowania w województwie (49,6%). Najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w 2010 r. – 1257, co stanowiło 58,5% mieszkań oddanych do użytkowania w województwie.

W latach 2010–2017 łącznie oddano do użytkowania 7284 mieszkania (49,0% mieszkań w województwie). Co drugie mieszkanie oddano do użytkowania w m. Opolu (50,0% mieszkań w Aglomeracji Opolskiej). Wśród gmin największy odsetek tych mieszkań notowano w Dobrzenu Wielkim (6,7%), a najmniejszy – w gminie Murów (0,5%).

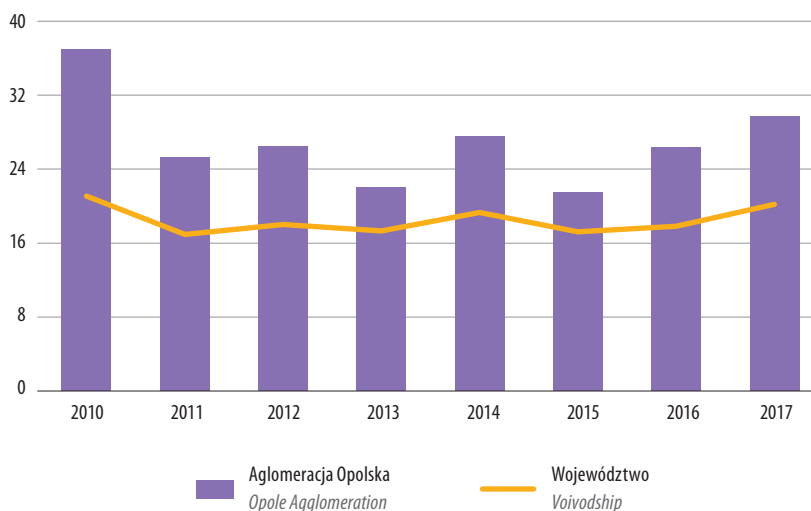
Tablica 27. Mieszkania oddane do użytkowania
Table 27. Dwellings completed

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem <i>Total</i>	1257	861	897	744	928	723	881	993
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	58,5	50,2	49,3	42,6	48,0	42,0	49,8	49,6

Wskaźnik zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, określony liczbą mieszkań oddanych do użytkowania na 10 tys. ludności, w analizowanym okresie kształtował się na wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie (w 2017 r. odpowiednio: 29,7 wobec 20,2).

Wykres 29. Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności

Chart 29. Dwellings completed per 10 thous. population

Pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej większe mieszkania w latach 2010–2017 oddawano do użytkowania w województwie niż Aglomeracji Opolskiej. W 2017 r. oddano do użytkowania mieszkania o przeciętnej powierzchni 104,7 m², tj. o 10,5 m² mniejsze niż w województwie.

Tablica 28. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania

Table 28. Average useful floor area of dwellings completed

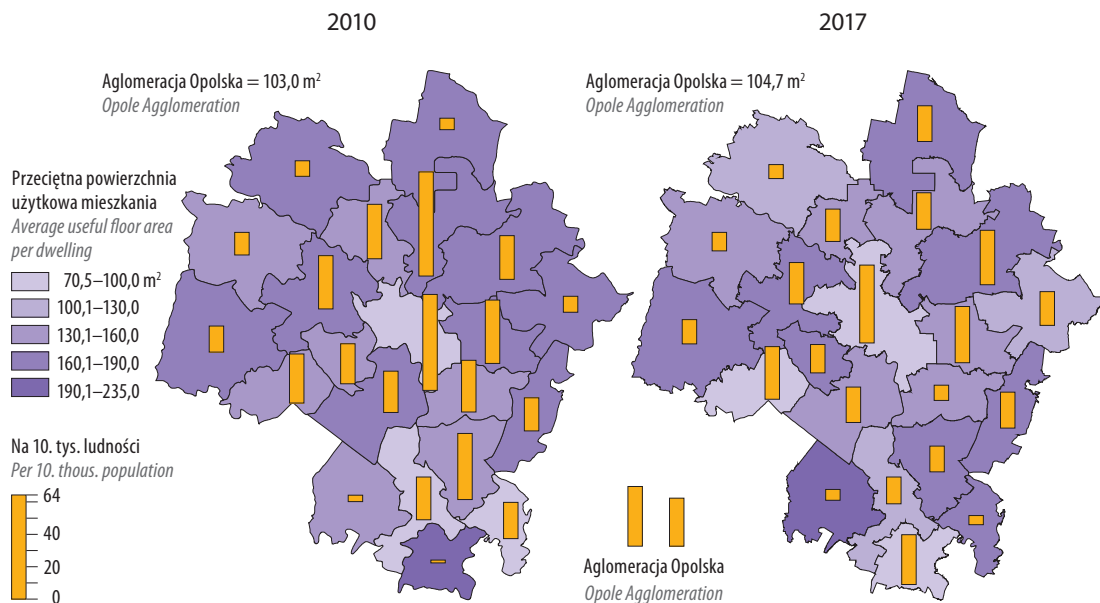
Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	w m ² in m ²							
Aglomeracja Opolska <i>Opole Agglomeration</i>	103,0	123,9	117,4	131,3	119,2	129,3	110,5	104,7
Województwo <i>Voivodship</i>	113,9	131,6	126,3	133,2	126,2	130,8	124,2	115,2

W przekroju terytorialnym poziom wskaźnika zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych był zróżnicowany. W 2017 r. najlepsze wyniki wskaźnik osiągnął w m. Opolu (48,1) oraz gminach Chrzastowice (34,7), Turawa (33,6), Tułowice (32,5) i Walce (30,8), a najmniej korzystnie kształtował się w gminie Zdieszowice (5,7).

Duże zróżnicowanie wśród jednostek obserwowano także pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań oddanych do użytkowania. W 2017 r. przeciętna powierzchnia mieszkań zawierała się w przedziale od 82,0 m² (m. Opole) do 195,6 m² (gmina Strzeleczyki).

Mapa 13. Mieszkania oddane do użytkowania i ich przeciętna powierzchnia użytkowa

Map 13. Dwellings completed and their average useful floor area

5. Stan i ochrona środowiska

5. Environmental protection

Sposób użytkowania środowiska naturalnego, dostępność oraz stan jego zasobów determinują zarówno rozwój gospodarczy, jak i jakość życia mieszkańców. Nadmierna lub niewłaściwa eksploatacja zasobów naturalnych poprzez dewastację i degradację środowiska prowadzi do negatywnych, często nieodwracalnych skutków. Zasoby środowiska są ograniczone, stąd ich wykorzystywanie powinno odbywać się w sposób racjonalny, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, gwarantującego zapewnienie dostępności do tych zasobów przyszłym pokoleniom.

Wśród czynników antropogenicznych wywołujących presję na środowisko można wskazać m.in. emisję zanieczyszczeń powietrza, powstawanie odpadów, odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, zużycie energii elektrycznej i wody.

Jednym z najważniejszych problemów środowiskowych, mających istotny wpływ na warunki życia i zdrowie ludności jest emisja zanieczyszczeń powietrza. W 2017 r. emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza na terenie Aglomeracji Opolskiej wynosiła 10,9 mln ton i stanowiła znaczną część emisji zanieczyszczeń w województwie (84,3%). Do pozytywnych aspektów można zaliczyć zmniejszenie emisji o 8,6% w porównaniu z 2010 r. (w województwie – o 6,3%).

Tablica 29. Emisja zanieczyszczeń gazowych^a

Table 29. Emission of gas pollutants^a

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w tys. ton <i>Total in thous. tonnes</i>	11874,0	12197,3	10885,5	10403,2	11052,4	10413,3	10478,0	10851,6
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	86,4	87,3	86,4	85,2	84,6	84,2	84,6	84,3

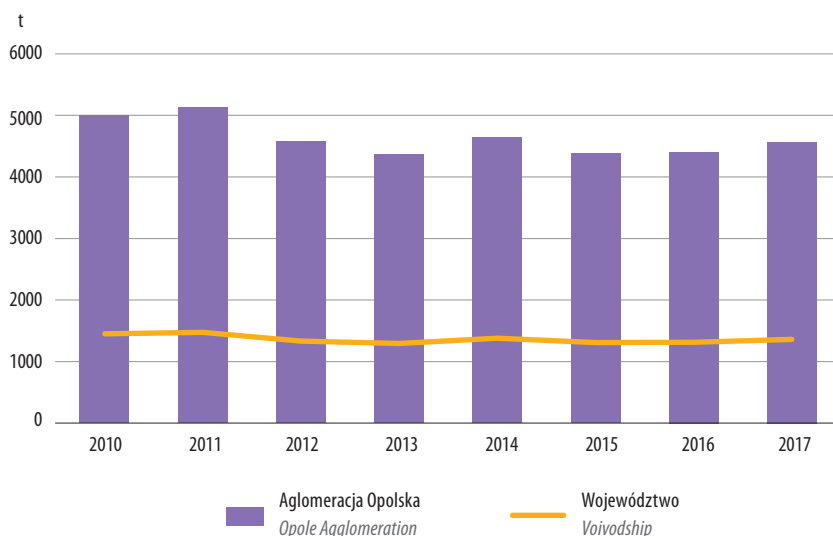
a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza.

a From plants of significant nuisance to air quality.

Dominującą część emisji zanieczyszczeń gazowych stanowi emisja dwutlenku węgla, jednego z gazów cieplarnianych. Redukcja emisji dwutlenku węgla w atmosferze jest bardzo ważna dla zapobieżenia nadmiernego ocieplenia globalnego klimatu.

W 2017 r. zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza wyemitowały 10,8 mln ton dwutlenku węgla, tj. 99,7% zanieczyszczeń gazowych ogółem. Emisja dwutlenku węgla względem 2010 r. zmniejszyła się o 8,5% (w województwie – o 6,2%). W 2017 r. na 1 km² powierzchni Aglomeracji Opolskiej przypadało 4566 ton dwutlenku węgla. Najmniej korzystną sytuację obserwowano w 2011 r. – 5127 ton/km². W latach 2010–2017 wskaźnik przyjmował ponad 3-krotnie wyższe wartości niż przeciętnie w województwie.

Wykres 30. Emisja dwutlenku węgla^a na 1 km²

 Chart 30. Emission of carbon dioxide^a per 1 km²

a Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza.
 a From plants of significant nuisance to air quality.

Negatywny wpływ na środowisko mają również odpady. Im większa ilość zebranych i wytworzonych odpadów tym większa presja na środowisko. Duże powierzchnie składowisk odpadów mogą powodować zanieczyszczenie powietrza, wody i gleby. Jednym z głównych czynników determinujących ilość wytwarzanych i zebranych odpadów jest rozwój gospodarczy, który wpływa na intensywność produkcji oraz poziom i wzorce konsumpcji.

W 2017 r. na terenie Aglomeracji Opolskiej zebrano 76,8 tys. ton zmieszanych odpadów komunalnych, tj. 35,8% odpadów w województwie. W porównaniu z 2010 r. zebrane odpady były o 22,1% mniejsze, podczas gdy w województwie – o 11,5%. Spadek odpadów obserwowano w co drugiej jednostce terytorialnej tworzącej Aglomerację Opolską, w tym największy w gminach: Dobrzeń Wielki (o 40,4%), Krapkowice (o 38,5%), Zdzeszowice (o 38,0%) i Gogolin (o 30,7%) oraz m. Opolu (o 36,3%). W latach 2010–2017 wraz ze spadkiem ilości odpadów, zmniejszał się także udział Aglomeracji Opolskiej w odpadach zebranych w województwie.

Tablica 30. Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku

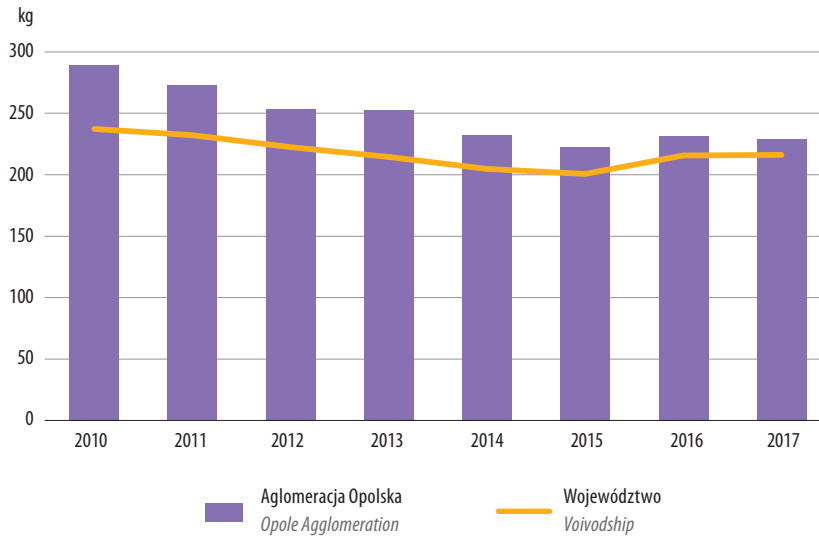
Table 30. Mixed municipal waste collected during the year

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w tonach <i>Total in tonnes</i>	98534	92816	86158	85636	78195	74803	77628	76750
Województwo = 100 Voivodship = 100	40,7	39,3	38,2	39,6	38,1	37,3	36,2	35,8

W 2017 r. na 1 mieszkańca przypadało 229,3 kg zmieszanych odpadów komunalnych wobec 216,1 kg przeciętnie w województwie (w 2010 r. odpowiednio: 289,3 kg i 237,5 kg). W porównaniu z 2010 r. różnica w poziomie wskaźników dla Aglomeracji Opolskiej i województwa uległa zmniejszeniu.

Wykres 31. Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca

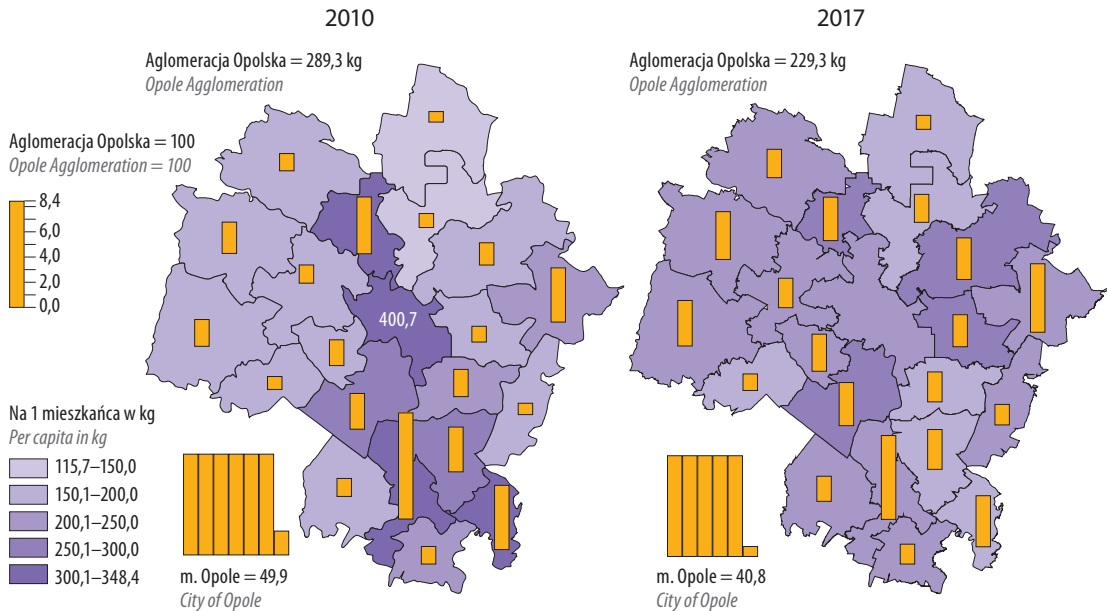
Chart 31. Mixed municipal waste collected during the year per capita

W przekroju terytorialnym najwyższy odsetek zmieszanych odpadów komunalnych w 2017 r. notowano w m. Opolu (40,8% zmieszanych odpadów komunalnych w Aglomeracji Opolskiej) oraz gminach Krapkowice (6,7%) i Ozimek (5,4%). Najwięcej odpadów na 1 mieszkańca przypadło w gminach: Prószków (287,5 kg), Chrzastowice (282,9 kg) i Dobrzeń Wielki (278,4 kg). Wyraźny spadek wskaźnika względem 2010 r. obserwowano w m. Opolu oraz gminach Krapkowice i Zdzieszowice.

Mapa 14. Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku

Map 14. Mixed municipal waste collected during the year

Drugą istotną kategorię odpadów stanowią odpady wytworzone (z wyłączeniem komunalnych). W 2017 r. na terenie Aglomeracji Opolskiej wytworzonych zostało 1055,4 tys. ton odpadów, tj. 64,0% odpadów w województwie. Najwięcej odpadów wytworzono w m. Opolu (42,2% odpadów w Aglomeracji Opolskiej) oraz gminie Tarnów Opolski (37,2%). W porównaniu z 2010 r. odpady wytworzone wzrosły blisko 2-krotnie, podobnie w województwie.

Tablica 31. Odpady wytworzone (z wyłączeniem komunalnych)

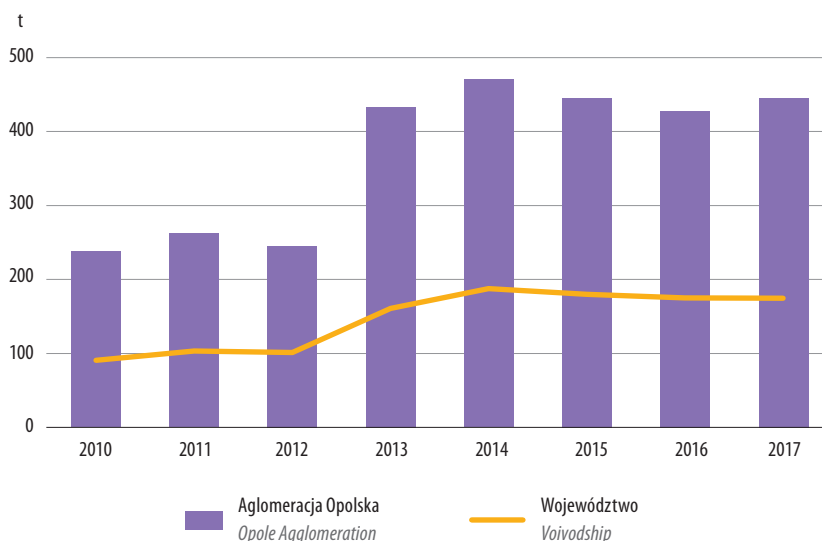
Table 31. Waste generated (excluding municipal waste)

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w tys. ton Total in thous. tonnes	564,0	621,0	581,3	1025,5	1113,7	1056,0	1013,5	1055,4
Województwo = 100 Voivodship = 100	66,1	63,9	61,1	67,7	62,9	62,2	61,4	64,0

Niekorzystne tendencje obrazuje także przeliczenie odpadów wytworzonych na 1 km². Wskaźnik w 2017 r. wyniósł 445 ton i w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 207 ton. Wielkość odpadów wytworzonych na terenie Aglomeracji Opolskiej na 1 km² była wyraźnie wyższa niż przeciętnie w województwie (w 2017 r. o 270 ton).

Wykres 32. Odpady wytworzone (z wyłączeniem komunalnych) na 1 km²

Chart 32. Waste generated (excluding municipal waste) per 1 km²

Presję na środowisko stanowią także różnego rodzaju ścieki wymagające oczyszczenia, odprowadzane do wód lub do ziemi. Wzrost ilości ścieków wymagających oczyszczenia oraz ścieków nieoczyszczonych odprowadzonych do wód lub do ziemi oznacza większą presję i jest zjawiskiem niepożądanym.

W 2017 r. ilość ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia, odprowadzonych do wód lub do ziemi wynosiła 25,2 hm³ i stanowiła 41,1% ścieków w województwie. W odniesieniu do 2010 r. ilość ścieków uległa istotnemu zmniejszeniu (o 50,5%), podobnie w województwie (o 44,9%). Największy wpływ na spadek ścieków przemysłowych i komunalnych w Aglomeracji Opolskiej miała gmina Tarnów Opolski, w której ilość ścieków uległa zmniejszeniu o 87,7%.

Tablica 32. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi

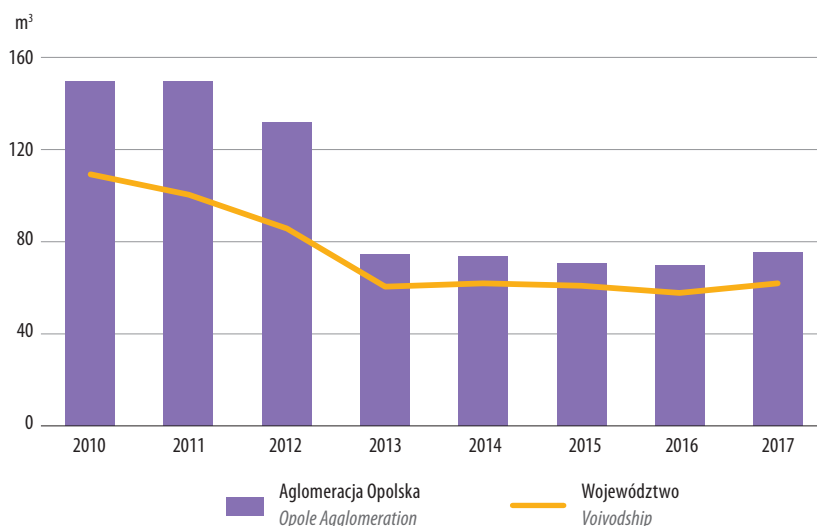
Table 32. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w dam³ Total in dam³	50972	50887	44872	25230	24809	23726	23363	25233
Województwo = 100 Voivodship = 100	45,8	49,9	51,7	41,5	40,0	39,1	40,8	41,1

Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia, odprowadzone do wód lub do ziemi w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2017 r. wynosiły 75,4 m³ wobec 149,6 m³ w 2010 r. Poziom wskaźnika dla Aglomeracji Opolskiej kształtował się na wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie, a od 2013 r. utrzymywał się na względnie stabilnym poziomie.

Wykres 33. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi na 1 mieszkańca

Chart 33. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground per capita

W przekroju terytorialnym największy odsetek ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia, odprowadzonych do wód lub do ziemi w 2017 r. notowano w m. Opolu (56,0% ścieków w Aglomeracji Opolskiej) oraz gminach Tarnów Opolski (14,4%) i Zdzieszowice (8,0%). W wymienionych jednostkach obserwowano również największe ilości ścieków przypadające na 1 mieszkańca (odpowiednio: 110,3 m³, 379,1 m³ i 126,8 m³). Najniższy wskaźnik wystąpił w gminie Strzeleczyki (7,8 m³).

Woda należy do zasobu deficytowego, nieposiadającego substytutu. Nadmierna eksploatacja zasobów wodnych niekorzystnie wpływa na jakość i ilość wody oraz na zależne od niej ekosystemy. Stąd tak ważne jest racjonalne gospodarowanie wodą.

W 2017 r. na potrzeby gospodarki narodowej i ludności zużyto 52,1 hm³ wody, tj. 39,5% zużycia wody w województwie. W porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się zarówno ilość zużytej wody (o 7,3%), jak i jej udział w zużytej wodzie w województwie (o 11,5 p. proc.). Istotny wpływ na spadek zużycia wody miało mniejsze zużycie wody w gminie Niemodlin (o 56,0%). W tym samym okresie zużycie wody w województwie wzrosło o 19,5%.

Tablica 33. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

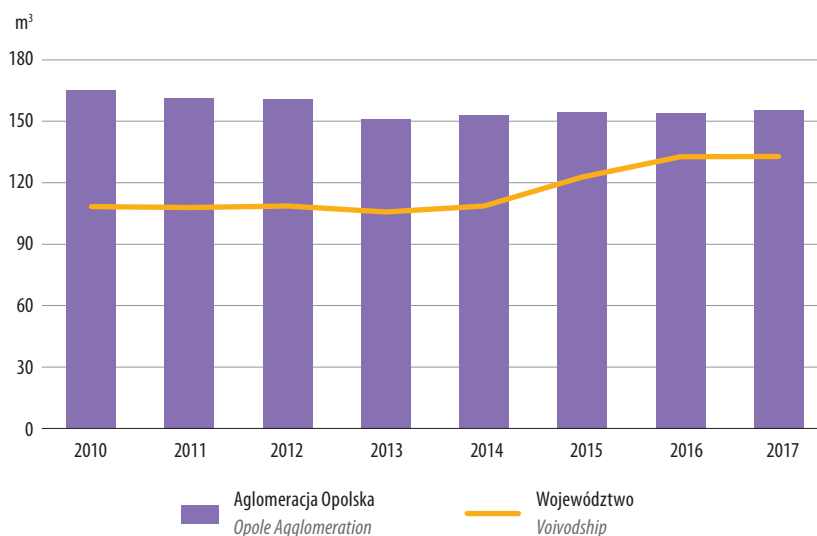
Table 33. Water consumption for needs of the national economy and population

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w dam³ Total in dam³	56209	54892	54671	51198	51516	51989	51606	52101
Województwo = 100 Voivodship = 100	51,0	50,1	49,8	48,2	47,3	42,4	39,1	39,5

W 2017 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności przypadające na 1 mieszkańca wynosiło 155,7 m³ i było o 9,3 m³ mniejsze niż w 2010 r. Od 2013 r. zużycie wody na 1 mieszkańca kształtowało się na względnie stabilnym poziomie. Tymczasem przeciętnie w województwie obserwowano niższy wskaźnik, ale z tendencją wzrostową.

Wykres 34. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 mieszkańca

Chart 34. Water consumption for needs of the national economy and population per capita

W przekroju terytorialnym zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2017 r. wahało się od 25,8 m³ w gminie Strzeleczyki do 576,9 m³ w gminie Izbicko.

Poważne skutki dla środowiska naturalnego ma rosnące zużycie energii elektrycznej ogółem, w tym w gospodarstwach domowych. Ze szkodliwymi produktami ubocznymi można spotkać się właściwie na każdym etapie wytwarzania energii, stąd tak ważne jest ograniczenie jej zużycia.

W 2017 r. zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w miastach wynosiło 143,9 GWh i stanowiło 36,7% zużycia w województwie. Względem 2010 r. zużycie energii zmniejszyło się o 17,4% (w województwie – o 16,7%). Spadek notowano we wszystkich miastach na terenie Aglomeracji Opolskiej, w tym największy w Ozimku (o 22,1%).

Tablica 34. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w miastach

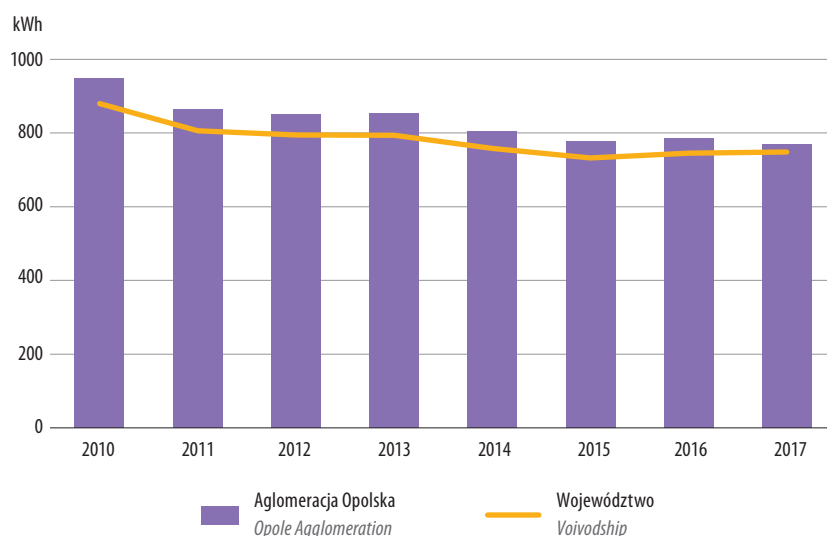
Table 34. Consumption of electricity in households in urban areas

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w MWh Total in MWh	174190	158742	155589	154990	144470	139166	139959	143895
Województwo = 100 Voivodship = 100	37,0	37,0	37,0	37,1	36,5	36,6	36,4	36,7

Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w miastach przypadające na 1 mieszkańca w latach 2010–2017 wykazywało tendencję spadkową. W 2017 r. wskaźnik kształtował się na poziomie 770,5 kWh, tj. o 177,2 kWh mniejszym niż w 2010 r. Podobne zużycie energii obserwowano przeciętnie w województwie. W przekroju terytorialnym zużycie energii powyższej przeciętnej dla Aglomeracji Opolskiej notowano w miastach Prószków, Opole oraz Gogolin (odpowiednio: 952,3 kWh, 801,6 kWh i 800,6 kWh).

Wykres 35. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca

Chart 35. Consumption of electricity in households in urban areas per capita

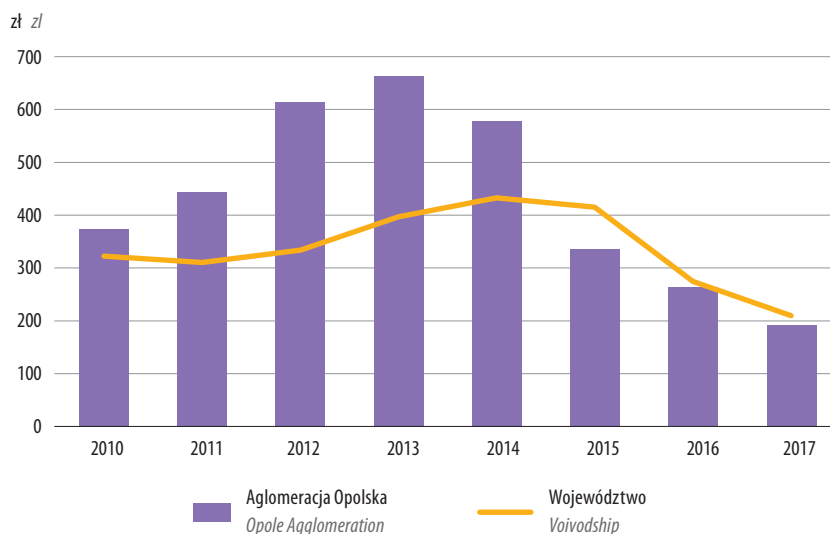
Zaistniałej presji na środowisko powinna odpowiadać reakcja zarówno organów administracji publicznej, jak i pojedynczych jednostek, zmierzająca do poprawy istniejącego stanu rzeczy lub przeciwdziałania dalszej degradacji środowiska. Reakcją mogą być nakłady i wydatki służące ochronie środowiska oraz utrzymanie walorów przyrodniczych i objęcie powierzchni obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego.

W 2017 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wynosiły 64,5 mln zł i stanowiły 31,0% nakładów w województwie. W porównaniu z 2010 r. głębszy spadek nakładów notowano w Aglomeracji Opolskiej niż w województwie (49,4% wobec 36,8%). Niższe nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska notowano w większości jednostek tworzących Aglomerację Opolską. W latach 2010–2017 suma nakładów wynosiła 1173,2 mln zł, a blisko połowę nakładów poniesiono w gminie Dobrzeń Wielki (27,7%) i m. Opolu (22,1%).

Tablica 35. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska
Table 35. Outlays on fixed assets for environmental protection

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w mln zł <i>Total in mln zł</i>	127,3	151,2	208,8	224,8	195,1	113,2	88,2	64,5
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	38,8	47,9	61,8	56,2	45,0	27,3	32,3	31,0

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska przypadające na 1 mieszkańca systematycznie rosły do 2013 r., kiedy to osiągnęły najwyższy poziom (663,9 zł). W kolejnych latach obserwowano spadek nakładów. W 2017 r. nakłady ukształtowały się na poziomie 192,7 zł wobec 209,6 zł przeciętnie w województwie. W przekroju terytorialnym nakłady wahały się od 1,8 zł w gminie Izbicko do 1875,1 zł w gminie Dobrzeń Wielki.

Wykres 36. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska na 1 mieszkańca
Chart 36. Outlays on fixed assets for environmental protection per capita

Zakres działania jednostek samorządu terytorialnego jest rozległy i obejmuje przede wszystkim sprawy związane z zaspokajaniem zbiorowych potrzeb lokalnej społeczności, w tym gospodarki komunalnej i ochrony środowiska.

Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w 2017 r. wynosiły 130,7 mln zł, tj. 41,6% wydatków w województwie. W odniesieniu do 2010 r. wydatki w Aglomeracji Opolskiej rosły wolniej niż w województwie (3,9% wobec 14,3%). W przekroju terytorialnym największy względny wzrost wydatków notowano w gminach: Tułowice (o 608,8%), Ozimek (o 287,2%) i Krapkowice (o 123,2%). W większości jednostek wydatki jednak obniżyły się, w tym najbardziej w gminie Izbicko (o 88,2%).

Tablica 36. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska

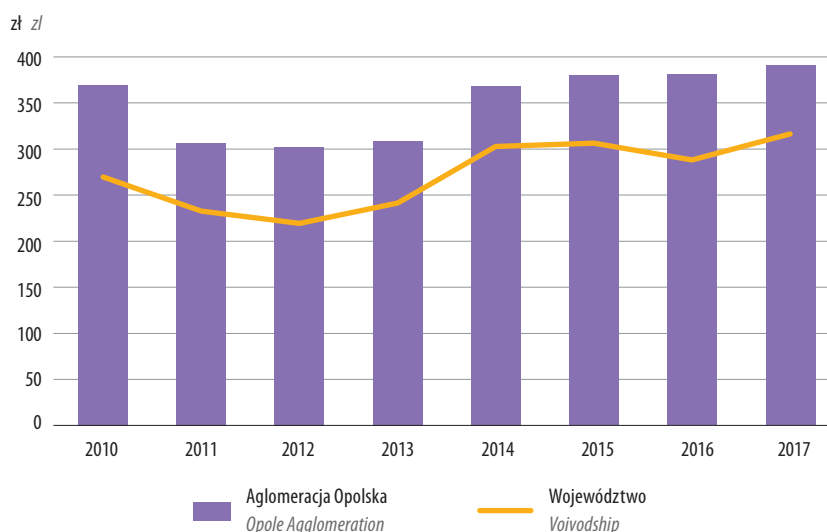
Table 36. Expenditure of gminas and city with powiat status budgets on municipal economy and environmental protection

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem w mln zł <i>Total in mln zł</i>	125,7	104,2	102,6	104,5	124,2	127,7	127,6	130,7
Województwo = 100 <i>Voivodship = 100</i>	45,8	44,1	46,3	43,0	40,9	41,7	44,5	41,6

W latach 2010–2017 wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska przypadające na 1 mieszkańca w Aglomeracji Opolskiej kształtowały się na wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie (w 2017 r. 390,4 zł wobec 316,6 zł). Od 2013 r. obserwowano tendencję wzrostową wydatków.

Wykres 37. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska na 1 mieszkańca

Chart 37. Expenditure of gminas and city with powiat status budgets on municipal economy and environmental protection per capita

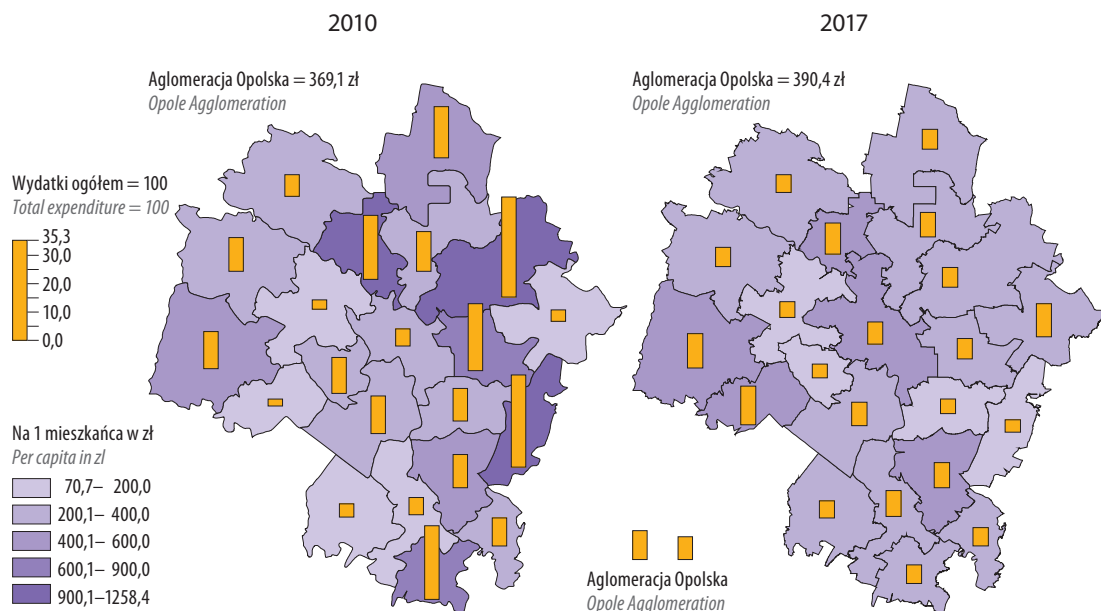

W układzie terytorialnym ponad połowę wydatków budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w 2017 r. poniesiono w m. Opolu (51,2% wydatków w Aglomeracji Opolskiej). Najmniejszy odsetek wydatków notowano w gminie Izbicko (0,6%). W przeliczeniu wydatków na 1 mieszkańca duże zróżnicowanie wśród jednostek obserwowano w 2010 r. (od 70,7 zł w gminie Tułowice do 1258,4 zł w gminie Izbicko). W 2017 r. poziom wydatków był bardziej wyrównany i oscylował między 147,2 zł w gminie Komprachcice a 559,7 zł w gminie Dobrzeń Wielki.

Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na ochronę środowiska przeznaczane są m.in. na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu, gospodarkę ściekową i ochronę wód oraz gospodarkę odpadami. W latach 2010–2017 notowano wzrost poziomu wydatków na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu oraz na gospodarkę odpadami, a spadek poziomu wydatków na gospodarkę ściekową i ochronę wód. Podobne tendencje obserwowano w województwie.

Mapa 15. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska

Map 15. Expenditure of gminas and city with powiat status budgets on municipal economy and environmental protection

Wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu przypadające na 1 mieszkańca zwiększyły się z 0,1 zł w 2010 r. do 13,6 zł w 2017 r., a wydatki na gospodarkę odpadami odpowiednio z 2,5 zł do 155,0 zł. Wydatki na gospodarkę ściekową i ochronę wód w przeliczeniu na 1 mieszkańca obniżyły się z 143,6 zł do 45,6 zł.

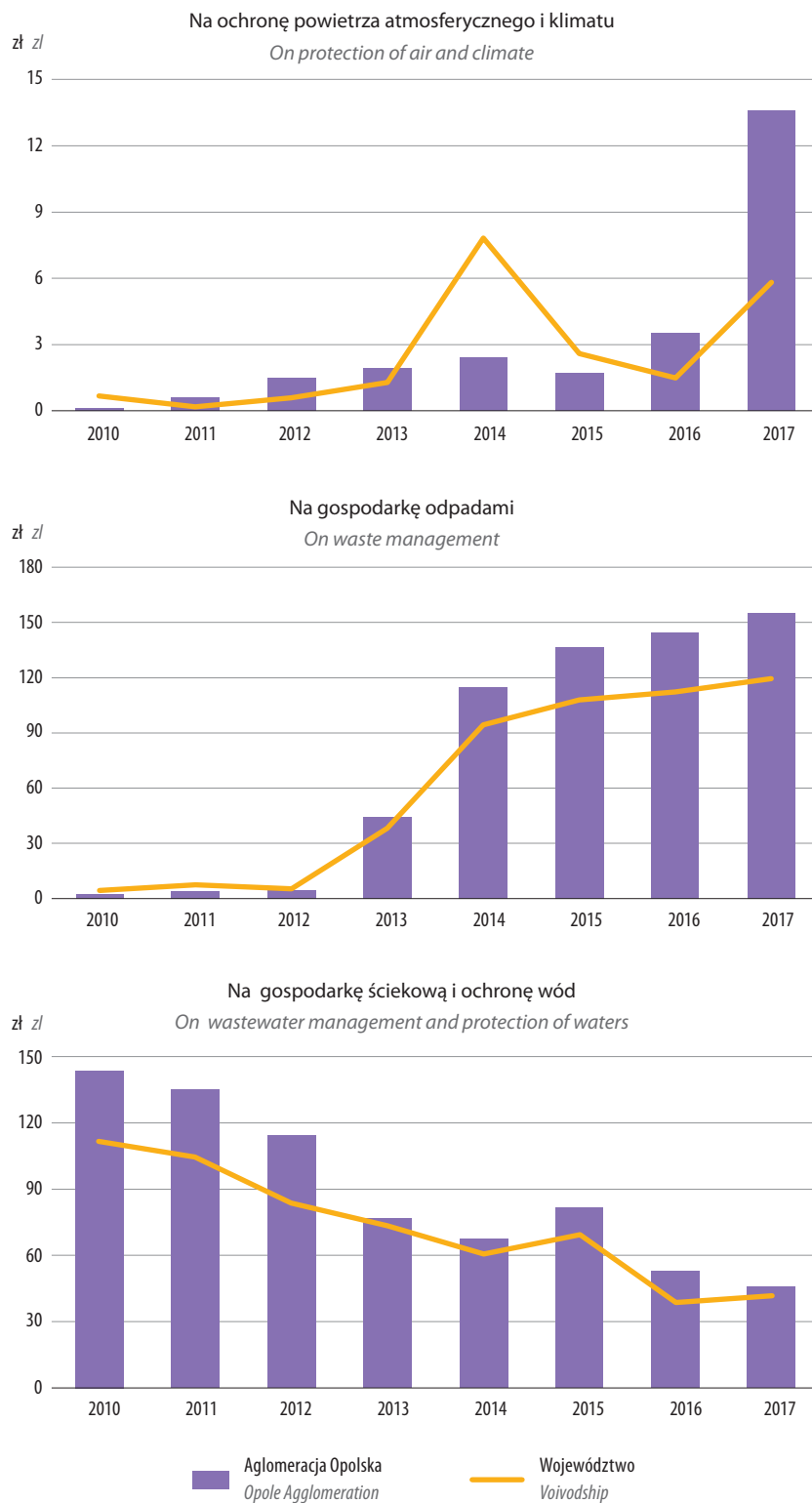
Tablica 37. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na ochronę środowiska

Table 37. Expenditure of gminas and city with powiat status budgets on environmental protection

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu On protection of air and climate								
Ogółem w tys. zł Total in thous. zł	24,8	201,8	503,4	634,9	800,4	579,4	1186,8	4554,1
Województwo = 100 Voivodship = 100	3,5	80,3	85,1	49,7	10,3	22,3	80,0	79,8
Na gospodarkę ściekową i ochronę wód On wastewater management and protection of waters								
Ogółem w tys. zł Total in thous. zł	48908,4	45964,7	38787,9	25981,6	22666,7	27433,7	17639,3	15256,7
Województwo = 100 Voivodship = 100	43,0	43,3	45,8	35,2	37,3	39,6	45,9	36,9
Na gospodarkę odpadami On waste management								
Ogółem w tys. zł Total in thous. zł	849,4	1361,3	1509,6	14934,2	38656,5	45877,4	48502,1	51891,5
Województwo = 100 Voivodship = 100	18,6	17,6	28,4	38,8	40,9	42,6	43,5	43,9

Wykres 38. Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu na 1 mieszkańca

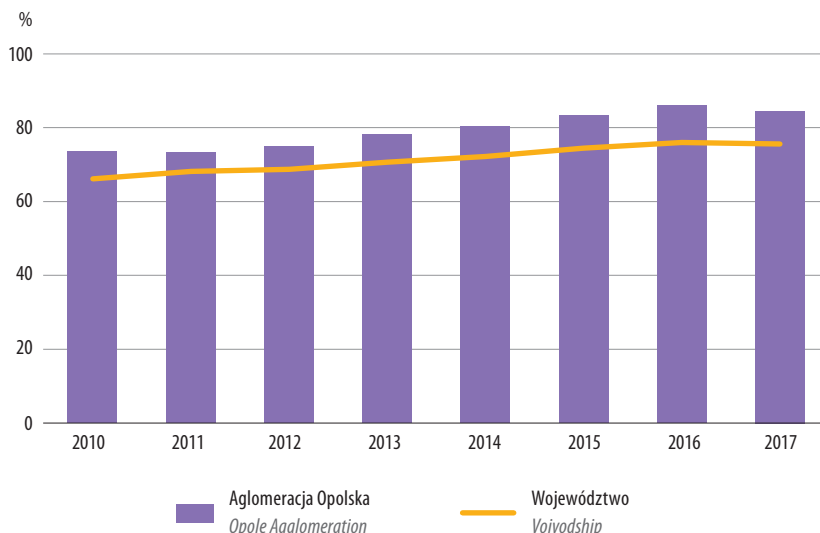
Chart 38. Expenditure of gminas and city with powiat status budgets per capita

Monitorowanie postępów w zakresie poprawy jakości wód umożliwia m.in. wskaźnik prezentujący udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków komunalnych w ludności ogółem. Wzrost odsetka ludności korzystającej z tych oczyszczalni jest pożądanym kierunkiem zmian.

Wykres 39. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków komunalnych w % ludności ogółem

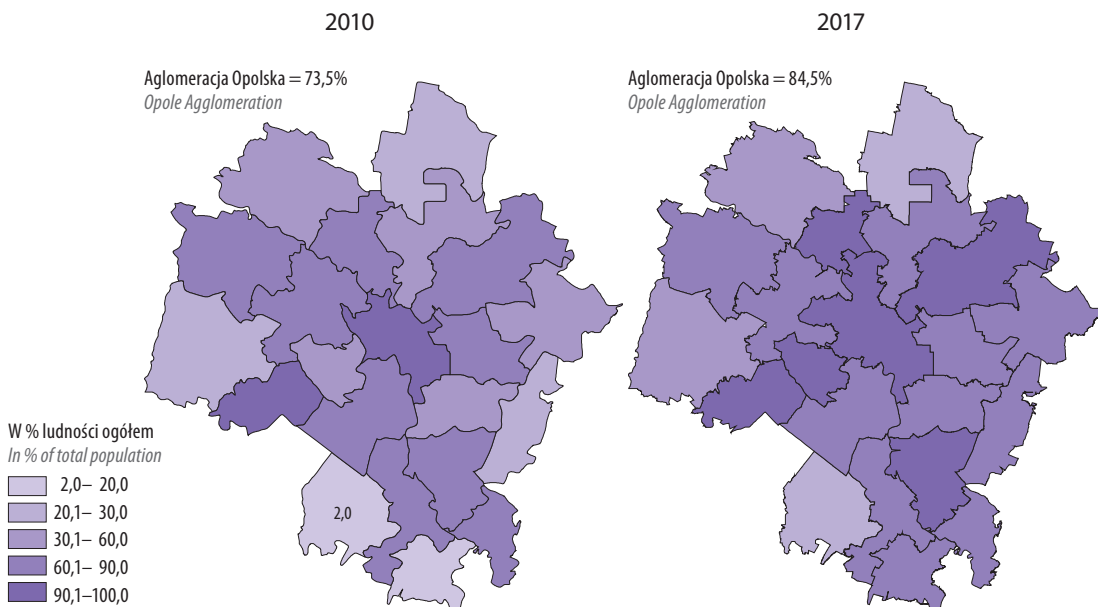
Chart 39. Population connected to municipal wastewater treatment plants in % of total population

W Aglomeracji Opolskiej odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków komunalnych w latach 2010-2017 kształtował się na wyższym poziomie niż przeciętnie w województwie (w 2017 r. odpowiednio: 84,5% i 75,6%). W porównaniu z 2010 r. odsetek zwiększył się o 11,0 p. proc., podczas gdy przeciętnie w województwie – o 9,5 p. proc.

Mapa 16. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków komunalnych

Map 16. Population connected to municipal wastewater treatment plants

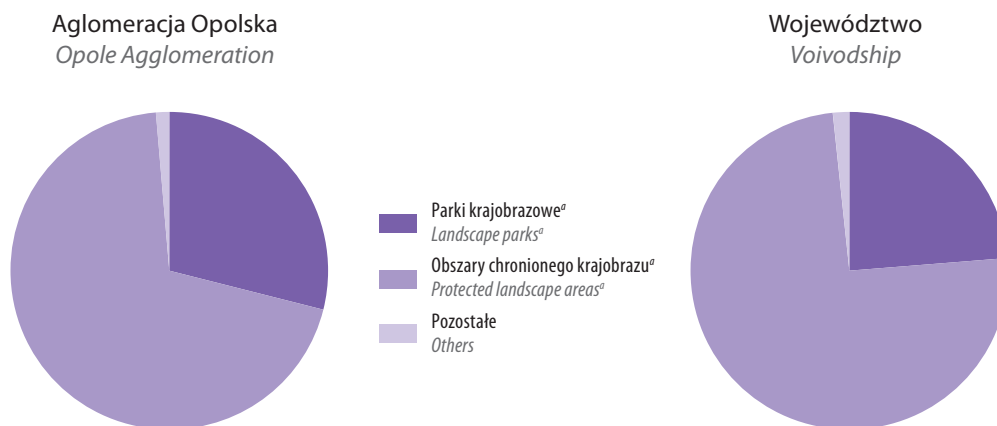
Dużą rozpiętość poziomu wskaźnika obserwowano w przekroju terytorialnym. W 2017 r. najmniejszy odsetek ludności korzystającej z komunalnych oczyszczalni ścieków notowano w gminie Strzeleczy (25,8%), a największy – w gminie Dobrzeń Wielki (99,9%). W odniesieniu do 2010 r. największy wzrost wskaźnika obserwowano w gminach: Izbicko (o 49,6 p. proc.), Walce (o 46,2 p. proc.) i Komprachcice (o 41,5 p. proc.).

Za pozytywne zjawisko należy uznać tworzenie obszarów chronionych, których utrzymanie jest istotne ze względów ekologicznych i gospodarczych. Obszary te cechuje jakościowo dobry stan środowiska oraz zróżnicowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych, co przyczynia się m.in. do rozwoju turystyki.

W 2017 r. powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych wynosiła 103,3 tys. ha i stanowiła blisko 40% powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych w województwie. Udział tej powierzchni w powierzchni ogółem Aglomeracji Opolskiej na przestrzeni lat 2010–2017 nie ulegał zmianom i kształtował się na poziomie 43,6% (w województwie 27,2%–27,7%). W strukturze powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych dominowały obszary chronionego krajobrazu, które zajmowały ok. 70% powierzchni.

Wykres 40. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych w 2017 r. stan w dniu 31 XII

Chart 40. Area of special nature value under legal protection in 2017 as of 31 XII

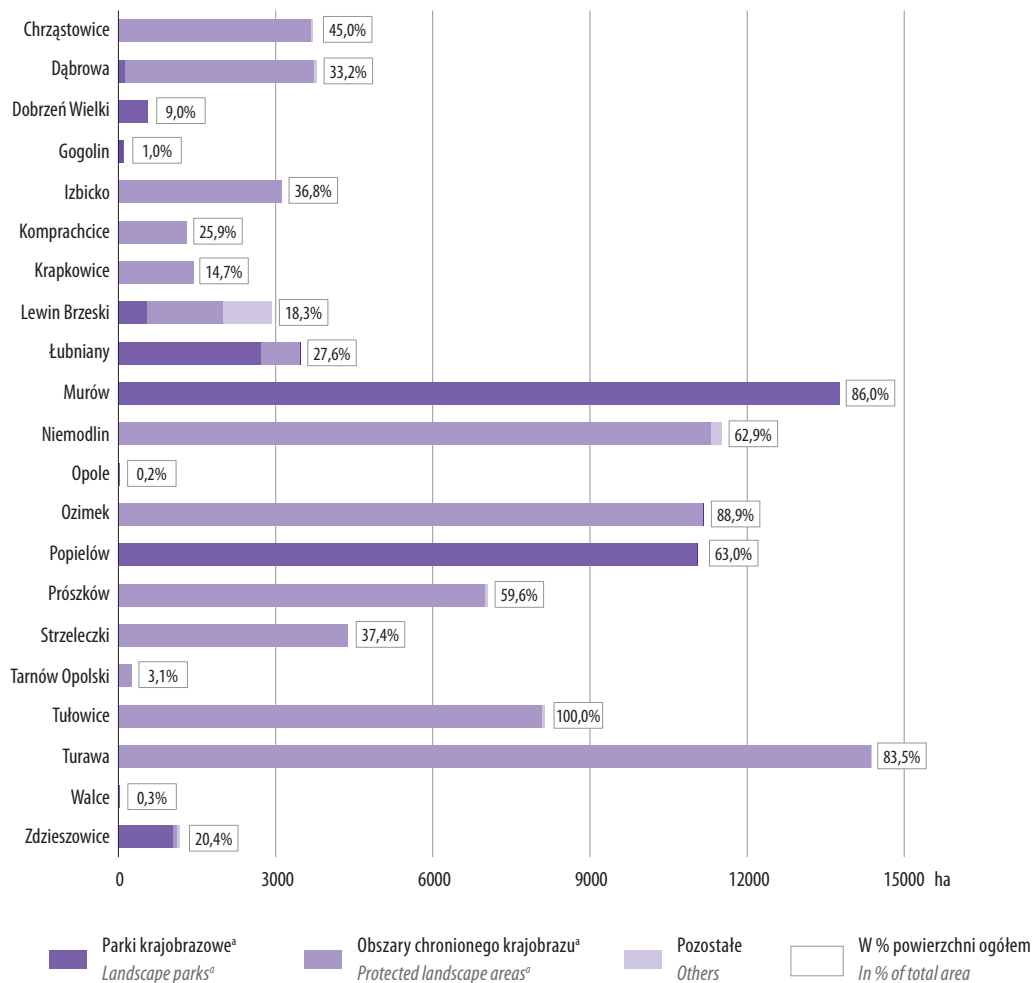

a Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.
a Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within those areas.

Duże zróżnicowanie w udziale powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych w powierzchni ogółem obserwowano w przekroju terytorialnym. Odsetek tej powierzchni w 2017 r. wahał się od 0,2% w m. Opolu do 100,0% w Tułowicach. W gminach: Krapkowice, Strzeleczy, Komprachcice, Tarnów Opolski i Izbicko powierzchnię o szczególnych walorach przyrodniczych zajmowały tylko obszary chronionego krajobrazu, natomiast w gminach Murów i Dobrzeń Wielki – parki krajobrazowe. W gminie Lewin Brzeski znaczącą powierzchnię w powierzchni obszarów prawnie chronionych zajmowały zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (676 ha, tj. 78,1% powierzchni zespołów w Aglomeracji Opolskiej) i użytki ekologiczne (231 ha, tj. 73,0% użytków w Aglomeracji Opolskiej).

Wykres 41. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych według gmin w 2017 r. stan w dniu 31 XII

Chart 41. Area of special nature value under legal protection by gminas in 2017 as of 31 XII

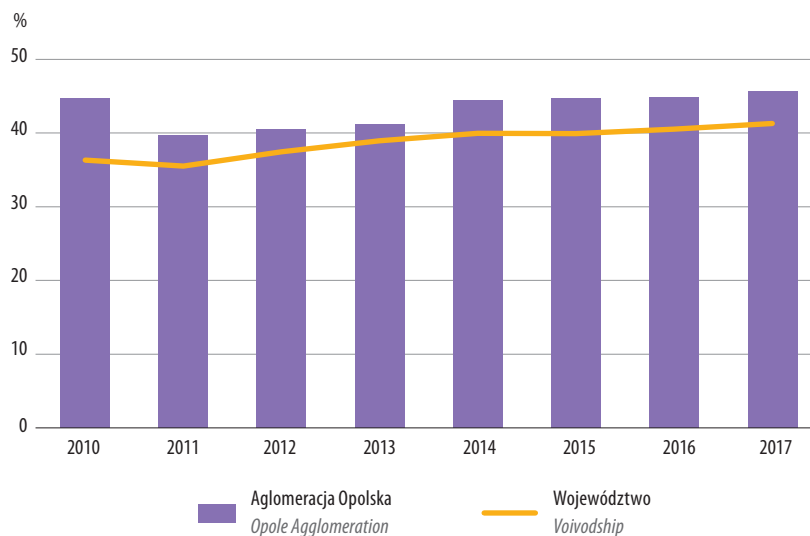
a Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.
 a Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within those areas.

Racjonalne gospodarowanie przestrzenią, uwzględniające uwarunkowania przyrodnicze, społeczne i gospodarcze oraz zasady ładu przestrzennego, jest zadaniem planowania przestrzennego. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego mają duże znaczenie dla efektywności realizowanych inwestycji, a ich brak stwarza ryzyko niewłaściwego prowadzenia inwestycji np. na terenach o szczególnych walorach przyrodniczych. Ponadto plany te przyczyniają się do realizacji przestrzennego wymiaru idei zrównoważonego rozwoju.

W 2017 r. powierzchnia objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wyniosła 108,1 tys. ha i stanowiła 45,6% powierzchni ogółem (w województwie – 41,3%). W latach 2010–2017 wyższy odsetek powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego notowano w Aglomeracji Opolskiej niż przeciętnie w województwie, a od 2012 r. obserwowano jego stopniowy wzrost.

Wykres 42. Powierzchnia objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w % powierzchni ogółem

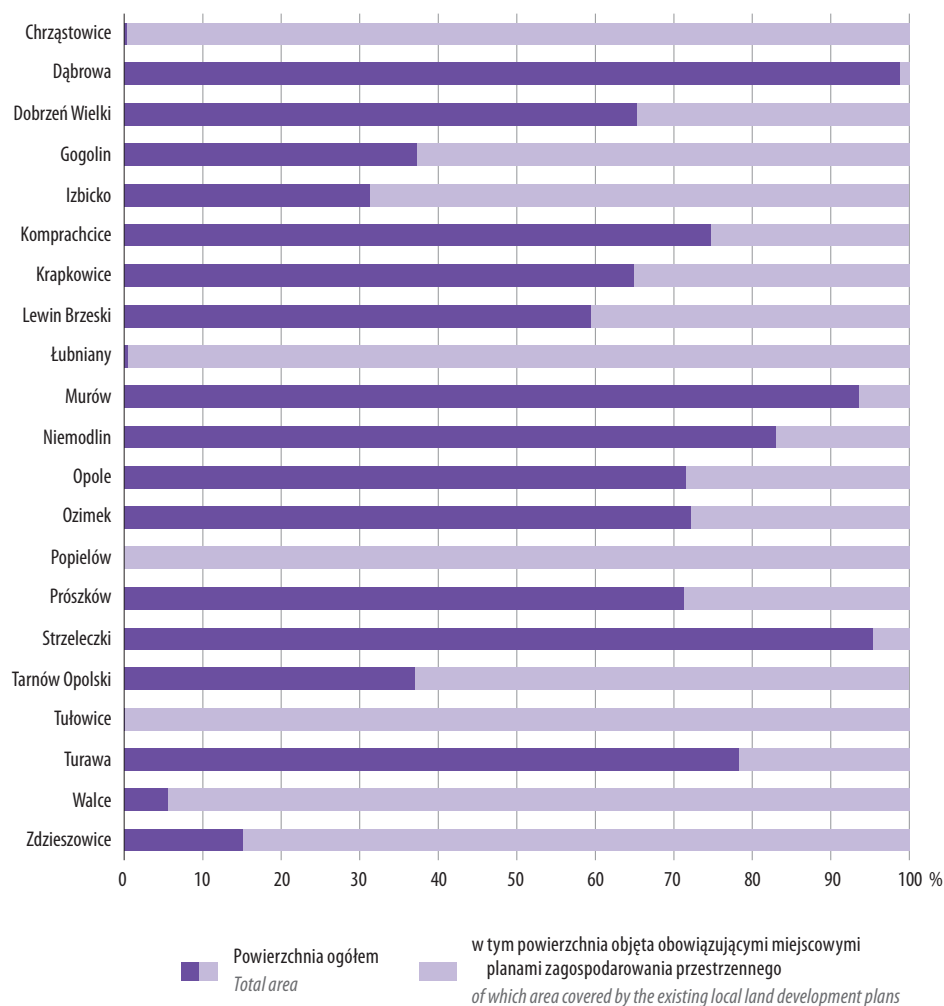
Chart 42. Area covered by the existing local land development plans in % of the total area

W przekroju terytorialnym powierzchnia objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w 2017 r. zajmowała od 1,2% do 100,0% powierzchni ogółem. Najniższy wskaźnik pokrycia planami miejscowymi notowano w gminie Dąbrowa, a najwyższy – w gminie Popielów. W odniesieniu do 2010 r. udział powierzchni objętej obowiązującymi planami wzrósł w większości jednostek, w tym najbardziej w gminach: Izbicko (o 46,7 p. proc.), Krapkowice (o 18,2 p. proc.), Turawa (o 13,4 p. proc.) i Chrzastowice (o 12,6 p. proc.).

Wykres 43. Powierzchnia objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w % powierzchni ogółem według gmin w 2017 r.

Chart 43. Area covered by the existing local land development plans in % of the total area in by gminas 2017

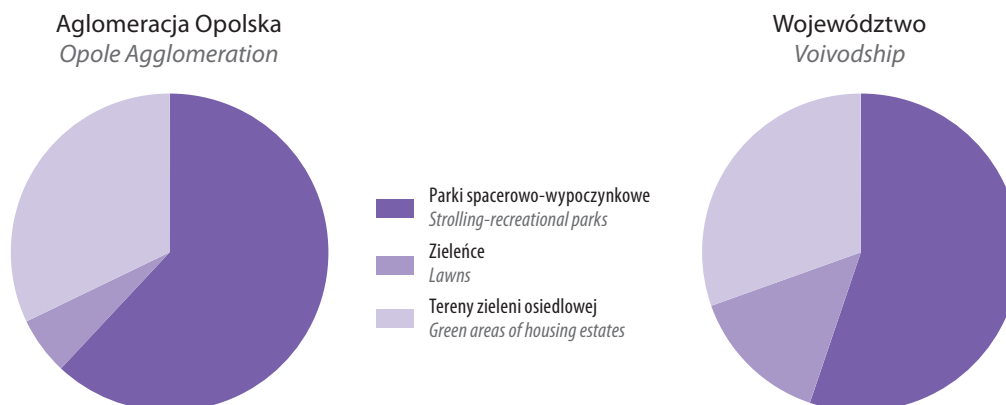

W planach zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się m.in. stworzenie nowej zieleni, przywrócenie zniszczonej zieleni już istniejącej lub wykorzystanie terenów zdegradowanych. Tereny zieleni stanowią jeden z elementów układu przestrzeni. Pełnią one funkcję wypoczynkową, estetyczną i zdrowotną, poprawiając standard życia mieszkańców.

W 2017 r. powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej wyniosła 541 ha i stanowiła 31,3% powierzchni terenów zieleni w województwie. W strukturze powierzchni największy udział miały parki spacerowo-wypoczynkowe (62,0%), a najmniejszy zieleńce (5,9%). Przeciętnie w województwie wyraźnie większy udział niż w Aglomeracji Opolskiej stanowiły zieleńce, a mniejszy – parki spacerowo-wypoczynkowe. Największy udział terenów zieleni w terenach zieleni Aglomeracji Opolskiej miało m. Opole (55,5%) i gmina Krapkowice (18,5%).

Wykres 44. Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej w 2017 r. stan w dniu 31 XII

Chart 44. Generally accessible green areas and green areas of housing estates in 2017 as of 31 XII

Każdego roku tereny zieleni uzupełniane są nowymi nasadzeniami drzew i krzewów. W latach 2010–2017 suma nasadzeń drzew w Aglomeracji Opolskiej wynosiła 14,0 tys. szt., tj. 41,2% nasadzeń w województwie. Ponad połowę drzew nasadzono w m. Opolu (51,1% nasadzeń w Aglomeracji Opolskiej). Suma nasadzeń krzewów wynosiła odpowiednio 66,0 tys. szt. i stanowiła 49,0% nasadzeń krzewów w województwie. Krzewy nasadzano głównie w m. Opolu (82,2% nasadzeń w Aglomeracji Opolskiej).

Tablica 38. Nasadzenia terenów zieleni

Table 38. Plantations of green areas

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Drzewa Trees								
Ogółem w szt. <i>Total in units</i>	625	1123	1436	4474	1230	2347	1220	1564
Województwo = 100 Voivodship = 100	13,8	30,3	40,6	72,7	25,9	50,0	44,5	40,3
Krzewy Bushes								
Ogółem w szt. <i>Total in units</i>	464	12475	7052	9731	4837	2463	7757	21266
Województwo = 100 Voivodship = 100	4,8	53,4	43,5	63,6	51,7	52,2	49,1	52,8

Integralnym elementem środowiska przyrodniczego są lasy, które korzystnie wpływają na zachowanie potencjału biologicznego gatunków, regulację stosunków wodnych oraz produkcję tlenu. Duże potrzeby i możliwości zwiększania lesistości wynikają także z pełnionych przez nie funkcji produkcyjnych i społecznych.

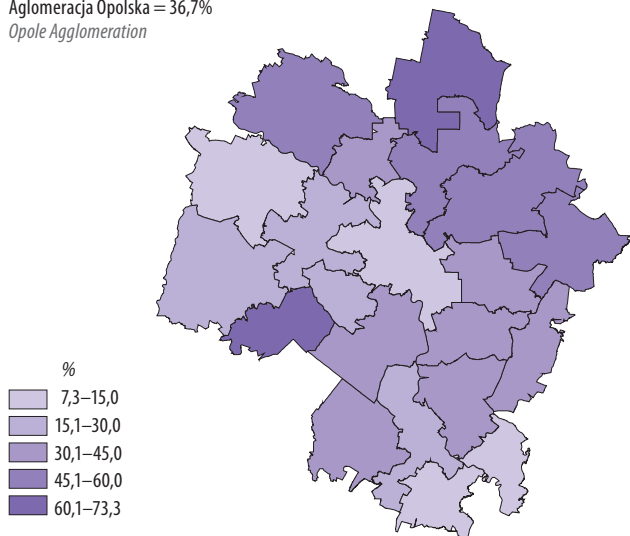
W 2017 r. powierzchnia lasów zajmowała 87,0 tys. ha i stanowiła 34,7% powierzchni lasów w województwie. W odniesieniu do 2010 r. powierzchnia zwiększyła się o 0,2% (w województwie – o 0,6%). Największy udział powierzchni lasów w powierzchni lasów Aglomeracji Opolskiej notowano w gminach: Murów (13,5%), Turawa (10,0%) i Popielów (9,5%).

Wskaźnik lesistości, wyrażający udział lasów w ogólnej powierzchni w Aglomeracji Opolskiej, w 2017 r. wyniósł 36,7% i o 10,0 p. proc. był wyższy niż przeciętnie w województwie. W przekroju terytorialnym lasy zajmowały ponad połowę powierzchni ogółem w gminach: Murów (73,3%), Tułowice (69,2%), Ozimek (57,9%) i Turawa (50,5%). Najniższy udział lasów w powierzchni ogółem notowano w gminie Walce (7,3%).

Mapa 17. Lesistość w 2017 r.

Map 17. Forest cover in 2017

Aglomeracja Opolska = 36,7%
Opole Agglomeration

Poziom rozwoju społecznego i gospodarczego Aglomeracji Opolskiej na tle miejskich obszarów funkcjonalnych

The level of social and economic development of Opole Agglomeration in comparison with functional urban areas

1. Cel, zakres i metodologia badania

1. *Aim, scope and methodology of survey*

Miejskie obszary funkcjonalne są aktualnie ważnymi jednostkami terytorialnymi, stanowiącymi podmiot polityki spójności. Charakteryzują się bardzo silnym zróżnicowaniem układów funkcjonalno-przestrzennych. Wyraża się ono między innymi w niejednorodności zasobów ludzkich, stopnia urbanizacji, a także zainwestowania infrastrukturalnego i zagospodarowania przestrzennego. Zróżnicowanie wewnętrzne miejskich obszarów funkcjonalnych determinuje poziom ich rozwoju, zarówno w wymiarze społecznym, jak i gospodarczym.

Rozwój społeczno-gospodarczy jest rozumiany jako pozytywne ilościowe, jakościowe i strukturalne zmiany zachodzące w społeczeństwie i gospodarce danego obszaru. Jest on złożoną kategorią ekonomiczną, szerszą od wzrostu, bardzo dynamiczną i zróżnicowaną przestrzennie⁴. Polega na ukierunkowanych i nieodwracalnych zmianach struktury społeczeństwa oraz gospodarki, a jego celem jest poprawa poziomu i warunków życia mieszkańców. Rozwój społeczno-gospodarczy może się dokonywać poprzez kształtowanie zasobów ludzkich, rozwój budownictwa mieszkaniowego, poprawę dostępności do usług społecznych, tworzenie miejsc pracy oraz poprawę aktywności i atrakcyjności gospodarczej⁵. Wiedza na temat poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego danej jednostki terytorialnej jest konieczna w procesie planowania i zarządzania jej rozwojem.

Celem badania jest identyfikacja i ocena poziomu rozwoju społecznego i gospodarczego Aglomeracji Opolskiej na tle pozostałych miejskich obszarów funkcjonalnych w Polsce. Aglomeracja Opolska jest nazwą własną miejskiego obszaru funkcjonalnego Opola (MOF Opola). Badania przeprowadzono z wykorzystaniem wskaźników statystycznych dla lat 2010–2017. Ponieważ rozwój społeczny i gospodarczy należy do zjawisk złożonych, dlatego do jego oceny zastosowano metodę wielozmienną, prowadzącą do wyznaczenia miary syntetycznej, tj. taksonomiczną metodę odległości od wzorca Z. Hellwiga⁶. Dodatkowo, ogół cech opisujących rozwój społeczny i gospodarczy pogrupowano na cztery obszary tematyczne: uwarunkowania demograficzne, dostępność usług społecznych, warunki zamieszkiwania oraz gospodarka i rynek pracy. Dla każdej z wymienionych kategorii, a także całości zbioru zmiennych obliczono miarę rozwoju (tzw. wskaźnik syntetyczny), na podstawie której możliwa jest ocena poziomu rozwoju oraz porządkowanie badanych obszarów pod względem rozpatrywanego zagadnienia.

Mierniki wykorzystane do określenia poziomu rozwoju społecznego i gospodarczego są informacjami statystycznymi o charakterze obiektywnym, które przekształcono na wartości względne. W celu przeprowadzenia oceny poziomu rozwoju społecznego i gospodarczego przyjęto możliwie najliczniejszy zbiór cech wejściowych, liczący 42 zmienne. W toku postępowania badawczego nastąpiła redukcja ich

4 Gorzelak G., 1989, Rozwój regionalny Polski w warunkach kryzysu i reformy, „Rozwój Regionalny, Rozwój Lokalny, Samorząd Terytorialny”, t. 14, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 15.

5 Kulczyńska K., Nowak H., 2017, Różnice w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego pomiędzy obszarem miejskim a wiejskim w gminie Mosina, „Studia Ekonomiczne.” Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, nr 327, s. 164-192.

6 Opis metody przedstawiony jest w publikacji: Hellwig Z., 1968, Zastosowanie metody taksonomicznej do typologicznego podziału krajów ze względu na poziom ich rozwoju oraz zasoby i strukturę wykwalifikowanych kadr, „Przegląd Statystyczny”, R. XV, z. 4, GUS, s 307-327.

liczby zgodnie z kryteriami kwalifikacji zmiennych diagnostycznych⁷. Ostateczna liczba i rodzaj przyjętych mierników zależna była przede wszystkim od możliwości zagregowania odpowiednich danych statystycznych w analizowanych układach przestrzennych oraz kryteriów kwalifikowania zmiennych diagnostycznych, przy czym w pojedynczych przypadkach za najważniejsze kryterium uznano względy merytoryczne. Łącznie do badania przyjęto zbiór 27 wskaźników, pogrupowanych w czterech kategoriach rozwoju, stanowiących obszary tematyczne.

Tablica 39. Wybrane zmienne diagnostyczne według obszarów rozwoju społecznego i gospodarczego

Table 39. Selected diagnostic variables by fields of social and economic development

Obszar <i>Field</i>	Zmienne diagnostyczne <i>Diagnostic variables</i>	Charakter zmiennych <i>Character of the variables</i>
Uwarunkowania demograficzne <i>Demographic factors</i>	Przyrost naturalny na 1000 ludności <i>Natural increase per 1000 population</i>	S
	Indeks starości (stosunek liczby osób w wieku powyżej 65 lat przypadającej na 100 osób w wieku 0–14 lat) <i>Ageing ratio (the ratio of the number of persons 65 years old and more per 100 persons 0–14 years)</i>	D
	Udział dzieci w wieku do 14 lat <i>Share of children aged up to 14 years</i>	S
	Małżeństwa na 1000 ludności <i>Marriages contracted per 1000 population</i>	S
	Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały na 1000 ludności <i>Net internal migration for permanent residence per 1000 population</i>	S
	Saldo migracji zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności <i>Net international migration for permanent residence per 1000 population</i>	S
Dostępność usług społecznych <i>Availability of social services</i>	Przychodnie na 1000 ludności <i>Out-patient departments per 1000 population</i>	S
	Miejsca w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej na 1000 ludności <i>Places in stationary social welfare facilities per 1000 population</i>	S
	Miejsca w placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 na 1000 dzieci w wieku do lat 3 <i>Places in facilities providing care for children aged up to 3 years per 1000 children up to the age of 3 years</i>	S
	Miejsca w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat <i>Places in nursery schools per 1000 children aged 3–6 years</i>	S
	Biblioteki publiczne na 10 tys. ludności <i>Public libraries per 10 thousand population</i>	S
	Kluby sportowe na 10 tys. ludności <i>Sports clubs per 10 thousand population</i>	S
	Centra kultury, domy i ośrodki kultury na 10 tys. ludności <i>Centres of culture, cultural centres and establishments per 10 thousand population</i>	S
	Miejsca noclegowe w bazie noclegowej turystyki na 1000 ludności <i>Bed places in tourist accommodation establishments per 1000 population</i>	S

S – stymulanta, D – destymulanta

S – stimulant, D – destimulant

⁷ Zmienne diagnostyczne powinny spełniać następujące kryteria: możliwie jak najlepiej odzwierciedlać to zjawisko, które przyjęto jako kryterium analizy; charakteryzować się wysokim współczynnikiem zmienności dla całej zbiorowości, a niskim w obrębie analizowanych jednostek przestrzennych; powinny być jak najbardziej od siebie niezależne (czyli ortogonalne) i w związku z tym charakteryzować się w stosunku do siebie możliwie jak najmniejszym współczynnikiem korelacji. W badaniu zastosowano następujące warunki: współczynnik zmienności powinien być większy od 10%, a współczynnik korelacji Pearsona przekraczać wartość progową 0,71.

Tablica 39. Wybrane zmienne diagnostyczne według obszarów rozwoju społecznego i gospodarczego (dok.)
Table 39. Selected diagnostic variables by fields of social and economic development (cont.)

Obszar <i>Field</i>	Zmienne diagnostyczne <i>Diagnostic variables</i>	Charakter zmiennych <i>Character of the variables</i>
Warunki zamieszki- wania <i>Inhabiting conditions</i>	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności <i>Dwellings completed per 1000 population</i>	S
	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę <i>Average useful floor area of dwelling per person</i>	S
	Długość sieci kanalizacyjnej na 100 km ² <i>The length of the sewage network per 100 km²</i>	S
	Długość sieci gazowej na 100 km ² <i>The length of the gas supply network per 100 km²</i>	S
	Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² <i>The length of bicycle paths per 10 thousand km²</i>	S
Gospodarka i rynek pracy <i>Economy and the labour market</i>	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym <i>Entities of the national economy in the REGON register per 10 thousand working age population</i>	S
	Stosunek liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą nowozarejestrowanych do wyrejestrowanych w rejestrze REGON <i>Ratio of the number of natural persons conducting economic activity newly registered to deleted in the REGON register</i>	S
	Udział podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w sektorze usług rynkowych <i>Share of economic entities in the REGON register in the sector of market services</i>	S
	Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w zł <i>Sold production of industry per capita in zł</i>	S
	Dochody budżetów gmin ogółem na 1 mieszkańca w zł <i>Revenue of gminas' budgets in total per capita in zł</i>	S
	Wydatki inwestycyjne budżetów gmin na gospodarkę mieszkaniową na 1 mieszkańca <i>Investment expenditure of gminas' budgets on dwelling economy per capita</i>	S
	Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym <i>Employed persons per 1000 population of working age</i>	S
Bezrobotni zarejestrowani na 100 osób w wieku produkcyjnym <i>Registered unemployed persons per 100 persons of working age</i>	D	

S – stymulanta, D – destymulanta

S – stimulant, D – destimulant

Zmienne diagnostyczne poddano standaryzacji w celu doprowadzenia ich do wzajemnej porównywalności. Na podstawie znormalizowanych wartości cech wyznaczono wzorzec rozwoju, w ten sposób, że dla stymulant przyjmował wartości maksymalne, a dla destymulant minimalne. Obiekt wzorcowy wyznaczono dla każdej badanej kategorii rozwoju na podstawie wartości najwyższej lub najniższej odnotowanej w całym okresie badawczym. Zatem dla każdego roku objętego badaniem przyjęto ten sam obiekt wzorcowy, co pozwala na porównywanie wartości uzyskanych miar rozwoju w całym okresie badawczym. Uzyskane w wyniku procedury badawczej, wartości zmiennej syntetycznej przybierają wartość w przedziale od 0 do 1. Im wartość jest bliższa jedności, tym silniej dana jednostka jest rozwinięta. Oznacza to, że najwyższy poziom rozwoju mają jednostki, które uzyskały wartość najbliższą jedności. Obliczone wielkości syntetycznych miar rozwoju dały podstawę do podziału zbioru badanych obszarów funkcjonalnych na grupy jednostek o podobnym poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego. Działanie to przeprowadzono w odniesieniu do wyników uzyskanych w badaniu

opartym na pełnym zbiorze zmiennych, gdyż obrazuje ono kompleksowy pomiar poziomu rozwoju społecznego i gospodarczego. Wyniki typologii uzyskano na podstawie średniej arytmetycznej i odchylenia standardowego miary rozwoju.

Wyodrębniono cztery grupy obszarów funkcjonalnych o poziomie rozwoju:

- najwyższym – miary rozwoju miały wartości bardzo wysokie i mieściły się w przedziale: $[d_i + S_{di}; \max \{d_i\}]$,
- wysokim – miary rozwoju miały wartości wysokie i mieściły się w przedziale: $[d_i; d_i + S_{di}]$,
- niskim – miary rozwoju miały wartości niskie i mieściły się w przedziale: $[d_i - S_{di}; d_i]$,
- najniższym – miary rozwoju miały wartości bardzo niskie i mieściły się w przedziale: $[\min \{d_i\}; d_i - S_{di}]$,

gdzie:

d_i – średnia arytmetyczna wskaźnika syntetycznego,

S_{di} – odchylenie standardowe wskaźnika syntetycznego,

$\max \{d_i\}$ – wartość maksymalna wskaźnika syntetycznego,

$\min \{d_i\}$ – wartość minimalna wskaźnika syntetycznego.

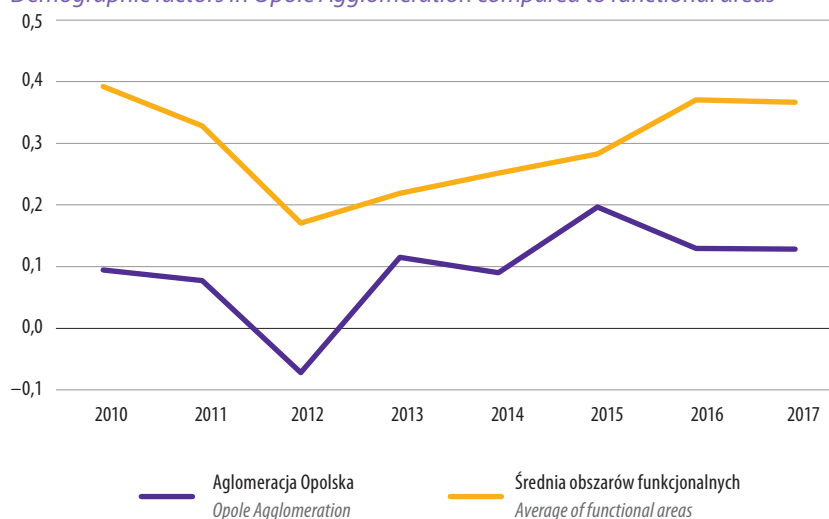
2. Wyniki badania

2. The survey results

Pierwszą z badanych kategorii rozwoju społecznego i gospodarczego są uwarunkowania demograficzne. W tym aspekcie ocena Aglomeracji Opolskiej nie kształtuje się korzystnie zarówno w ujęciu czasowym, jak i na tle pozostałych obszarów funkcjonalnych. W całym okresie badawczym wartość miary rozwoju określająca uwarunkowania demograficzne Aglomeracji Opolskiej wzrosła z poziomu 0,09 do 0,13, jednakże przebieg jej zmian nie był stały lecz skokowy. Najwyższą wartość odnotowano w 2015 r., a najniższą w 2012 r. Wskazuje to na nieznaczną poprawę sytuacji demograficznej, ale nie ma ona charakteru ciągłego czyli stabilnego. Pod badaniem względem Aglomeracja Opolska należała w całym okresie do grupy obszarów funkcjonalnych o najniższym poziomie. Uzyskana wartość miary rozwoju jest bardzo niska, wyraża duży dystans do obiektu wzorcowego, ale także najlepszego w zbiorze obszarów funkcjonalnych.

Wykres 45. Uwarunkowania demograficzne w Aglomeracji Opolskiej na tle obszarów funkcjonalnych

Chart 45. Demographic factors in Opole Agglomeration compared to functional areas

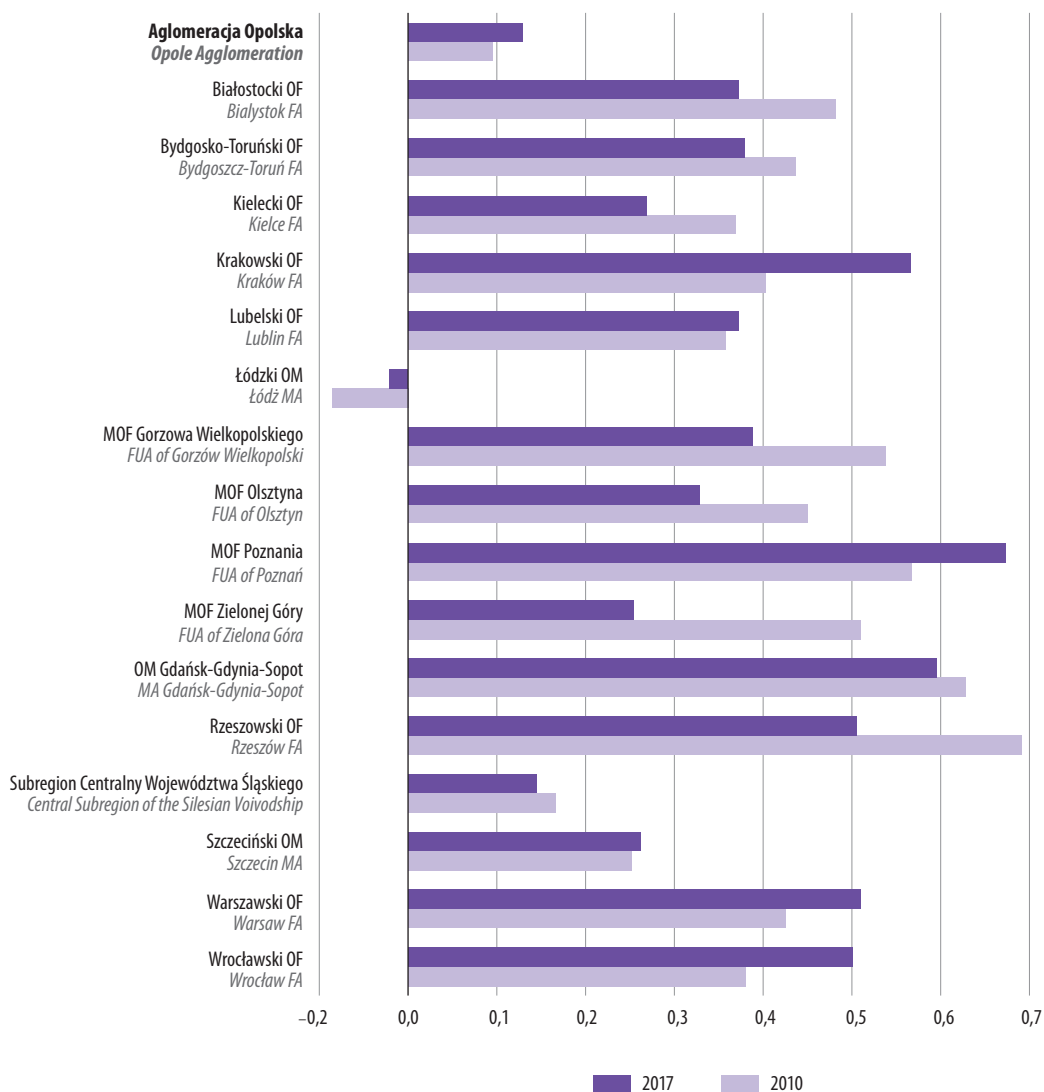
Najkorzystniejszą sytuacją demograficzną w 2017 r. wyróżniały się obszary funkcjonalne największych miast w Polsce, tj. MOF Poznań (0,67), Krakowski OF (0,57), OM Gdańsk–Gdynia–Sopot (0,51), Warszawski OF (0,51) i Wrocławski OF (0,50). Najniższy poziom rozwoju demograficznego odnotowano w Łódzkim OM.

Najbardziej podobne uwarunkowania demograficzne do zaistniałych w Aglomeracji Opolskiej występowały w Subregionie Centralnym Województwa Śląskiego. Obie jednostki w 2017 r. uzyskały zbliżoną wartość miary rozwoju (odpowiednio 0,13 i 0,14) i była to znacząca dysproporcja w stosunku do kolejnego pod względem poziomu rozwoju demograficznego obszaru funkcjonalnego, tj. MOF Zielonej Góry (0,25).

Na podstawie analizy zmiennych zakwalifikowanych do badania można wnioskować, że na niski poziom rozwoju demograficznego w Aglomeracji Opolskiej miały wpływ przede wszystkim niekorzystne tendencje w ruchu naturalnym, w szczególności niski przyrost naturalny, a także wysoki indeks starości.

Wykres 46. Uwarunkowania demograficzne według miary rozwoju Hellwiga

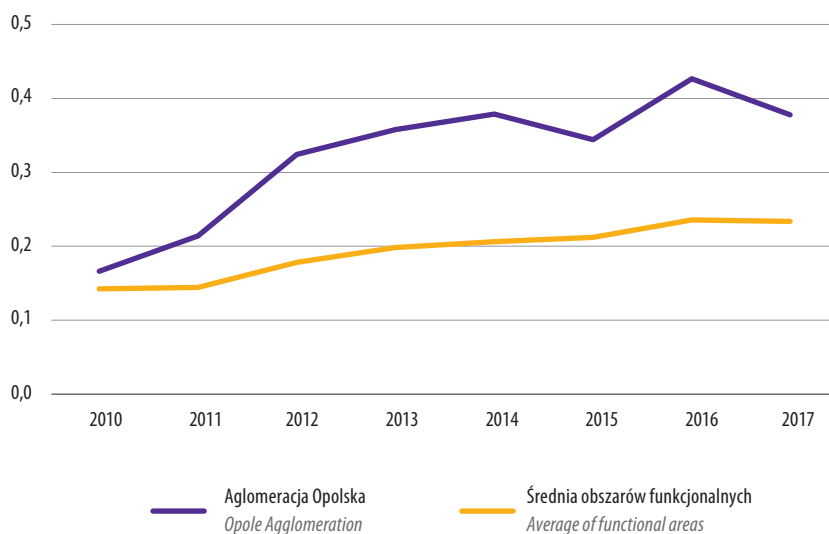
Chart 46. Demographic factors according to Hellwig's development measure

Kolejną rozpatrywaną kategorią rozwoju społecznego i gospodarczego jest dostępność usług społecznych. W tej sferze rozwoju dostrzega się wyraźną i systematyczną poprawę poziomu rozwoju w Aglomeracji Opolskiej. Wartość miary rozwoju wzrosła z poziomu 0,17 do 0,38, przy czym najwyższa była w 2016 r., kiedy wynosiła 0,43. W 2017 r. wartość miary rozwoju określająca poziom dostępności usług społecznych w Aglomeracji Opolskiej (0,38) w dużym stopniu przekraczała średnią wartość dla obszarów funkcjonalnych Polski (0,23), co wskazuje na ponadprzeciętny poziom rozwoju usług w Aglomeracji.

Wykres 47. Poziom usług społecznych w Aglomeracji Opolskiej na tle obszarów funkcjonalnych

Chart 47. Level of social services in Opole Agglomeration compared to functional areas

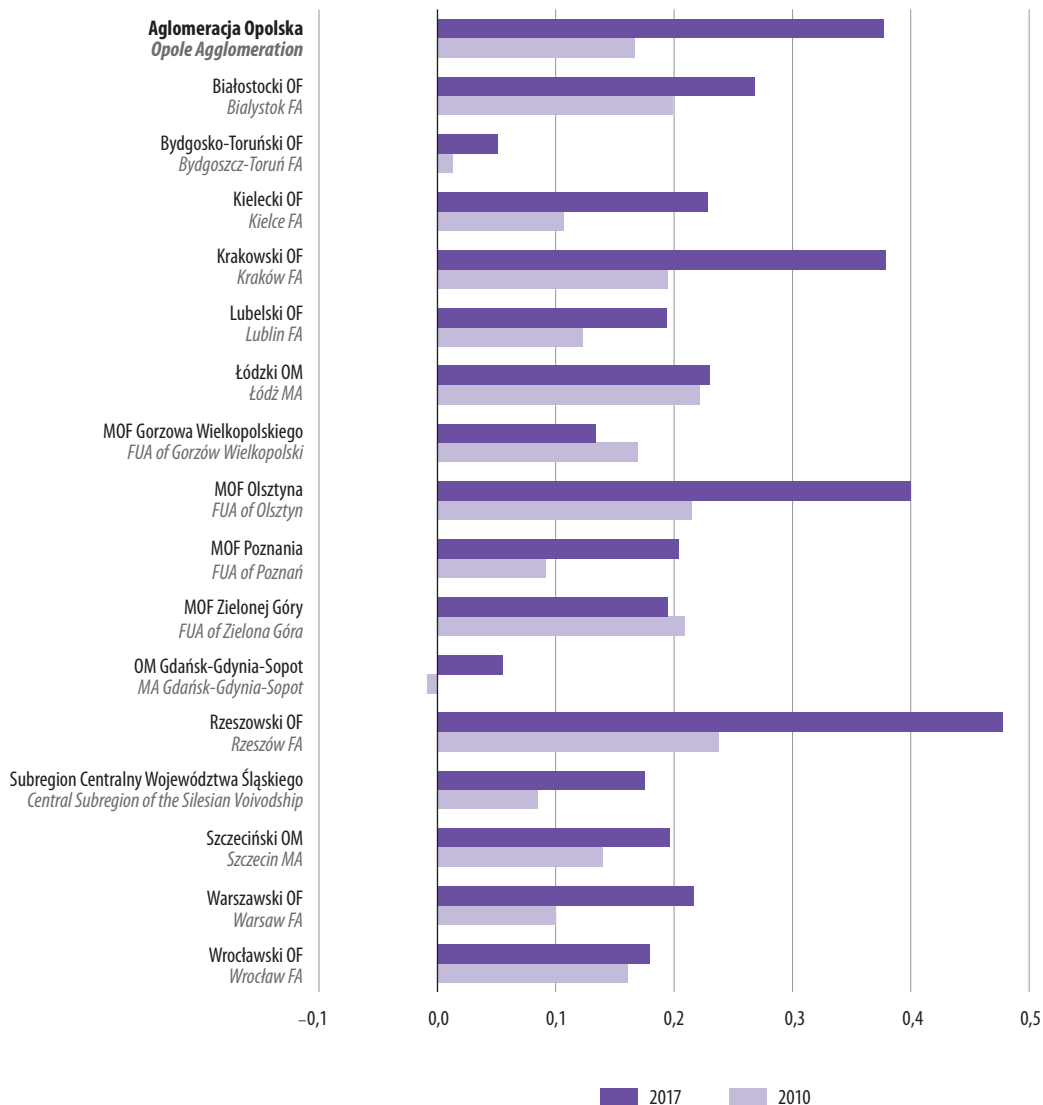
Uzyskana wartość sytuuje Aglomerację Opolską wśród miejskich obszarów funkcjonalnych o najwyższym poziomie dostępności do usług społecznych. Od 2011 r. Aglomeracja Opolska należała do grupy czterech obszarów o najwyższym poziomie. Są wśród nich także Krakowski OF, Rzeszowski OF, MOF Olsztyna. Wymienione obszary charakteryzowały się jednocześnie największą skalą wzrostu wartości miary rozwoju, zawierającą się w przedziale od 0,18 (Krakowski OF) do 0,24 (Rzeszowski OF). W Aglomeracji Opolskiej wartość miary rozwoju usług społecznych wzrosła w 2017 r. o 0,21 względem 2010 r. Największa skala wzrostu tej wartości wystąpiła w 2012 r.

Do jednostek o najlepszej dostępności usług społecznych należą przede wszystkim obszary funkcjonalne miast niemetropolitalnych. Z reguły charakteryzowały się one mniejszym zasięgiem przestrzennym oraz mniejszą liczbą ludności, co może determinować większą liczbę obiektów infrastruktury społecznej w odniesieniu do zasobów ludzkich i skali terytorialnej.

W przypadku Aglomeracji Opolskiej odnotowano znaczący wzrost liczby miejsc w placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 oraz w przedszkolach w odniesieniu do liczby dzieci w odpowiednich grupach wieku, a także liczby bibliotek publicznych i placówek kulturalnych w relacji do liczby ludności. Na tle pozostałych obszarów funkcjonalnych Polski Aglomeracja Opolska w 2017 r. wyróżniała się ponadprzeciętną wartością wskaźników tych cech. W porównaniu do wartości średniej liczby miejsc w placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 na 1000 mieszkańców w Aglomeracji Opolskiej wartość była wyższa o 35,8 (185,2 wobec średniej równej 149,5), a w przypadku liczby miejsc w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat o 43,9 (959,9 wobec średniej 917,0). Aglomeracja wyróżniała się także zdecydowanie lepszym poziomem dostępności do bibliotek publicznych (3,1 wobec średniej równej 1,5 miejsc na 10 tys. mieszkańców) i instytucji kulturalno-oświatowych (1,7 wobec średniej równej 0,8 miejsc na 10 tys. mieszkańców). Zjawiska te mogły także wpłynąć na wysoki poziom dostępności do usług społecznych.

Wykres 48. Usługi społeczne według miary rozwoju Hellwiga

Chart 48. Social services according to Hellwig's development measure

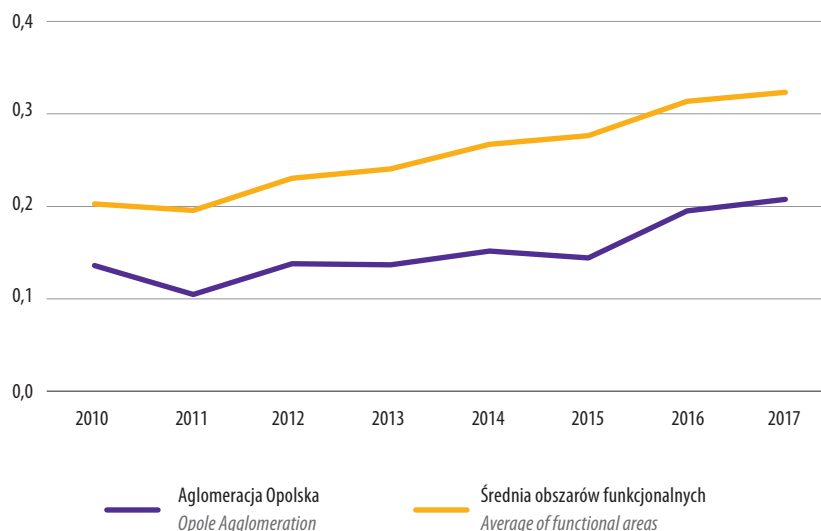

Efektom, ale zarazem czynnikiem rozwoju społecznego i gospodarczego są warunki zamieszkiwania. Zostały one w niniejszym badaniu opisane pięcioma zmiennymi z zakresu infrastruktury mieszkaniowej oraz technicznej.

Uzyskana miara rozwoju określa zatem warunki materialne, niekoniecznie związane z odczuciami komfortu i wygody zamieszkiwania. Pod badaniem względem Aglomeracja Opolska należy do grupy obszarów o najniższym poziomie rozwoju. Wartość miary rozwoju odzwierciedlająca poziom warunków zamieszkania w badanym okresie wzrosła z 0,14 do 0,21, jednakże jest ona niska i obrazuje duży dystans do jednostek o najwyższym poziomie, a także wartości średniej dla obszarów funkcjonalnych. W 2017 r. wartość miary rozwoju określająca poziom warunków zamieszkiwania w Aglomeracji Opolskiej wynosiła 0,21 i była niższa od średniej o 0,12, a od najwyższej o 0,57.

Wykres 49. Poziom warunków zamieszkiwania w Aglomeracji Opolskiej na tle obszarów funkcjonalnych

Chart 49. Level of inhabiting conditions in Opole Agglomeration compared to functional areas

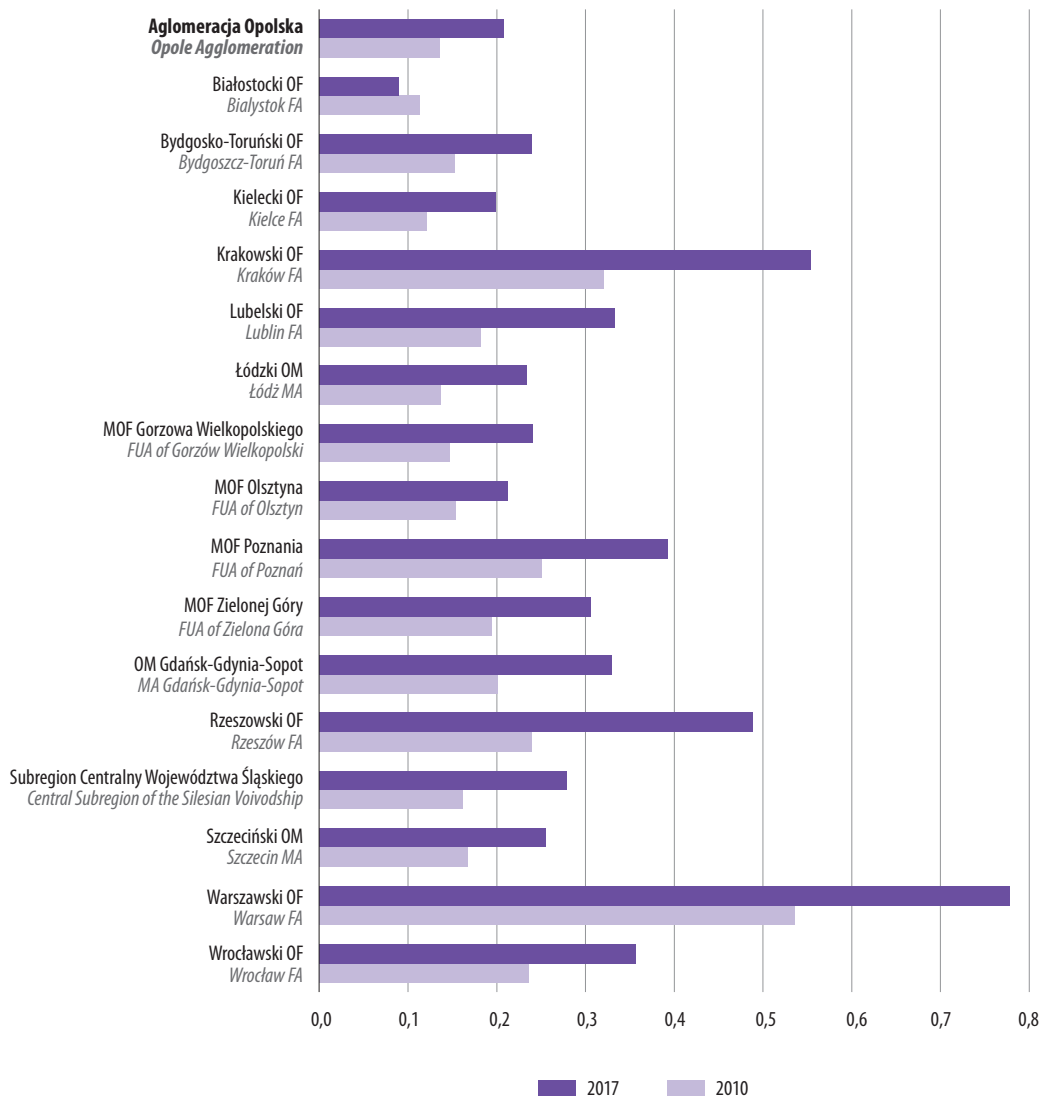
Uzyskiwane wartości miary rozwoju lokowały Aglomerację Opolską wśród obszarów funkcjonalnych o najniższym poziomie. W grupie jednostek o podobnym poziomie warunków zamieszkiwania są także MOF Olsztyna, Kielecki OF, Bydgosko-Toruński OF, MOF Gorzowa Wielkopolskiego. Wymienione obszary pod badaniem względem uzyskiwały w 2017 r. niskie wartości miary rozwoju zawierające się w przedziale 0,21–0,24. W każdym z tych przypadków odnotowano jednak poprawę poziomu warunków zamieszkiwania.

Jednostkami o zdecydowanie najwyższym poziomie warunków zamieszkiwania są Warszawski OF (0,78) i Krakowski OF (0,55), a wysoki poziom cechuje także MOF Poznania, Wrocławski OF, OM Gdańsk-Gdynia-Sopot, Rzeszowski OF i Lubelski OF.

Przeprowadzona analiza wskazuje na bardzo silną zależność warunków zamieszkiwania od wielkości i funkcji miasta centralnego, wokół którego ukształtowany został obszar funkcjonalny. Wyodrębniają się dwie grupy obszarów funkcjonalnych, tj. metropolitalnych o wysokim poziomie i niem Metropolitalnych o niższym poziomie warunków zamieszkiwania. Na wynik ten może mieć wpływ poziom urbanizacji obszaru funkcjonalnego i poziom inwestycji infrastrukturalnych. Na tej podstawie można stwierdzić, że sytuacja w Aglomeracji Opolskiej jest typowa dla obszarów o podobnym charakterze funkcjonalnym.

W 2017 r. na tle pozostałych obszarów funkcjonalnych Aglomeracja Opolska charakteryzowała się podobną wielkością powierzchni mieszkań na 1 mieszkańca i gęstością sieci kanalizacyjnej, natomiast poniżej przeciętnej kształtowały się liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców (3,0 wobec średniej równej 7,0), gęstość sieci gazowej (43,0 wobec 135,3 km/100 km²) oraz gęstość ścieżek rowerowych (630 km/10 tys. km²). To głównie te cechy zadecydowały o niskiej wartości miary rozwoju dla kategorii warunki zamieszkiwania.

Wykres 50. Warunki zamieszkiwania według miary rozwoju Hellwiga
 Chart 50. *Inhabiting conditions according to Hellwig's development measure*

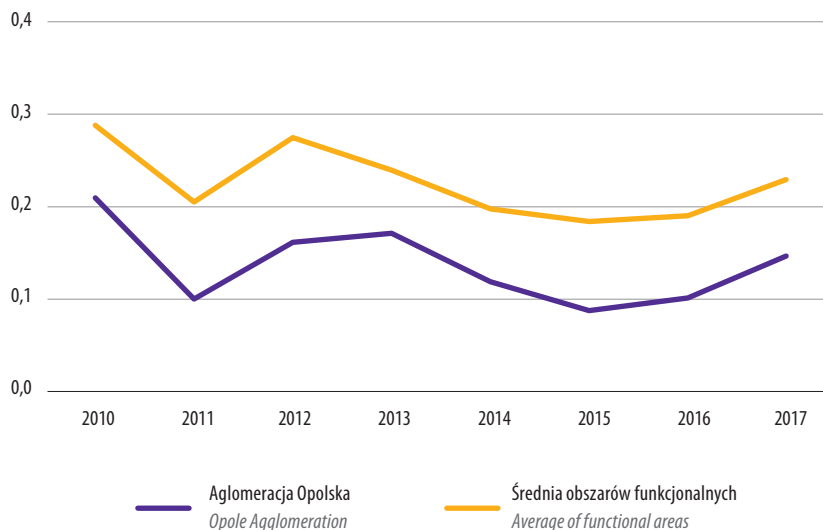
Kategorią ściśle opisującą poziom rozwoju społecznego i gospodarczego jest gospodarka i rynek pracy. W celu pomiaru poziomu rozwoju tej sfery wykorzystano osiem mierników. Uzyskane wyniki wskazują, że Aglomeracja Opolska na tle pozostałych obszarów funkcjonalnych charakteryzowała się nieco niższym od przeciętnego poziomem rozwoju gospodarczego. Wartość miary rozwoju gospodarki i rynku pracy Aglomeracji Opolskiej była jednak nieco niższa o 0,08 od przeciętnej dla obszarów funkcjonalnych Polski, zarówno w 2010 r. i 2017 r. Podobnie jak w przypadku większości badanych jednostek wartość miary rozwoju gospodarki i rynku pracy zmniejszyła się.

W 2010 r. dla Aglomeracji Opolskiej wynosiła 0,21, a w 2017 r. tylko 0,15. Tendencje zmian w zakresie uzyskiwanych wartości miary rozwoju gospodarki przez Aglomerację Opolską były takie same, jak w przypadku pozostałych obszarów funkcjonalnych.

Najwyższy poziom rozwoju gospodarki i rynku pracy był najczęściej odnotowywany w 2012 r., a najniższy w 2015 r., natomiast w pozostałych latach ulegał nieznacznym wahaniom. W ostatnich trzech latach poziom rozwoju ulegał poprawie.

Wykres 51. Poziom gospodarki i rynku pracy w Aglomeracji Opolskiej na tle obszarów funkcjonalnych

Chart 51. Level of economy and labour market in Opole Agglomeration compared to functional areas

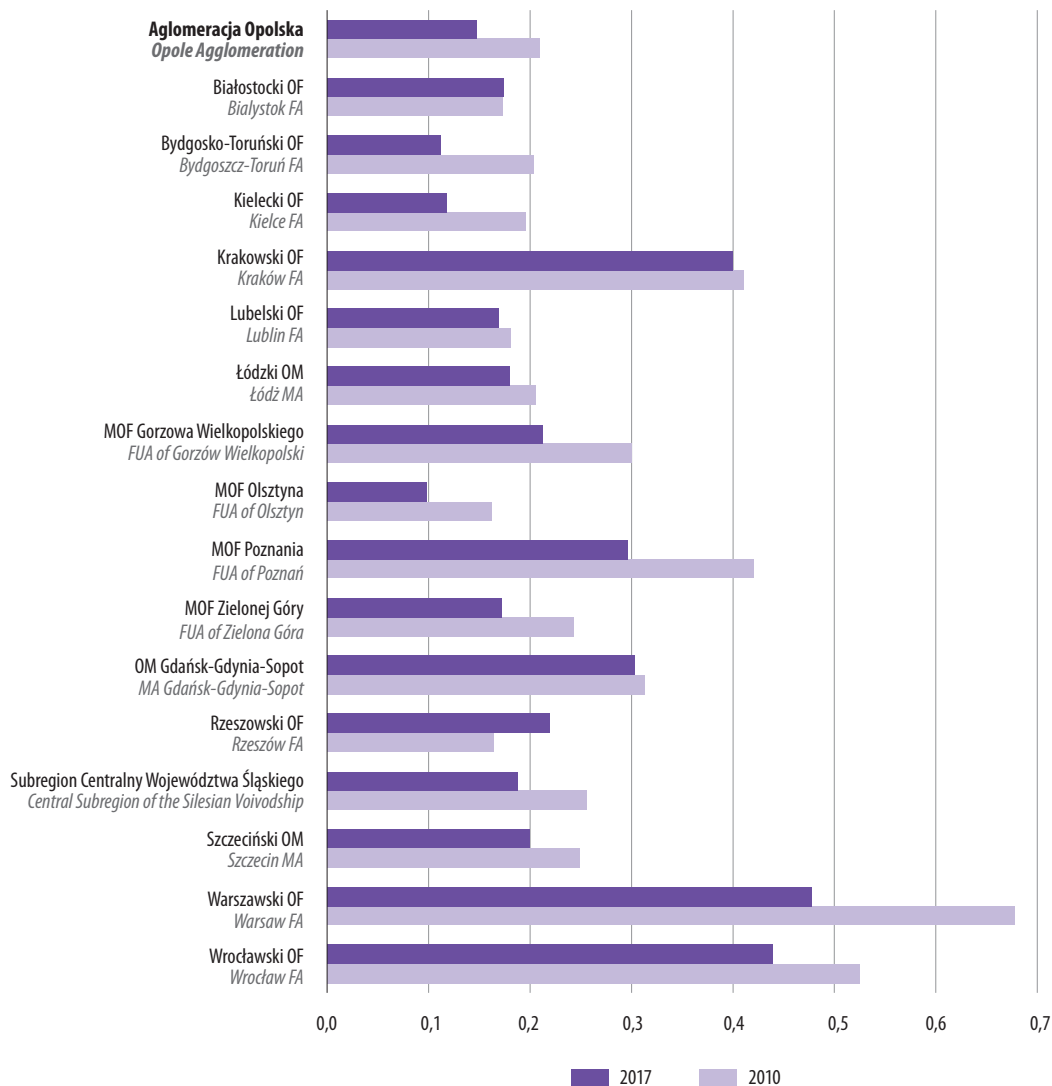

Pod względem poziomu rozwoju gospodarki i rynku pracy sytuacja w Aglomeracji Opolskiej była podobna do odnotowanej w Białostockim OF, MOF Lubelskim OF, Kieleckim OF, Bydgosko-Toruńskim OF. Wymienione obszary funkcjonalne uzyskiwały podobne wartości miary rozwoju, tj. z przedziału 0,22–0,10 i plasowały się najczęściej na pozycjach od 11 do 17.

Analogicznie jak w przypadku zróżnicowania warunków mieszkaniowych dostrzega się także zależność poziomu rozwoju gospodarczego od rangi miasta centralnego. Najwyższy poziom rozwoju tej kategorii w okresie 2010–2017 osiągały obszary funkcjonalne miast metropolitalnych, w tym przede wszystkim Warszawski OF (od 0,68 do 0,48), Wrocławski OF (od 0,52 do 0,44), Krakowski OF (od 0,41 do 0,40), MOF Poznań (od 0,42 do 0,30).

Na nieco niższą od przeciętnej wartość miary rozwoju gospodarki i rynku pracy Aglomeracji Opolskiej miały wpływ wszystkie cechy zakwalifikowane do oceny tej kategorii rozwoju. Wartości wszystkich cech kształtowały się bowiem na poziomie niższym od przeciętnego dla obszarów funkcjonalnych Polski. Największa różnica sytuacji w Aglomeracji Opolskiej w stosunku do wartości średniej dla miejskich obszarów funkcjonalnych dotyczyła w 2017 r. liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym (181,5 wobec średniej równej 223), wartości wydatków inwestycyjnych na 1 mieszkańca (165,3 wobec średniej równej 212,7) oraz wartości dochodów ogółem na 1 mieszkańca (2690,2 zł wobec średniej równej 3120,4 zł).

Wykres 52. Gospodarka i rynek pracy według miary rozwoju Hellwiga
 Chart 52. Economy and labour market according to Hellwig's development measure

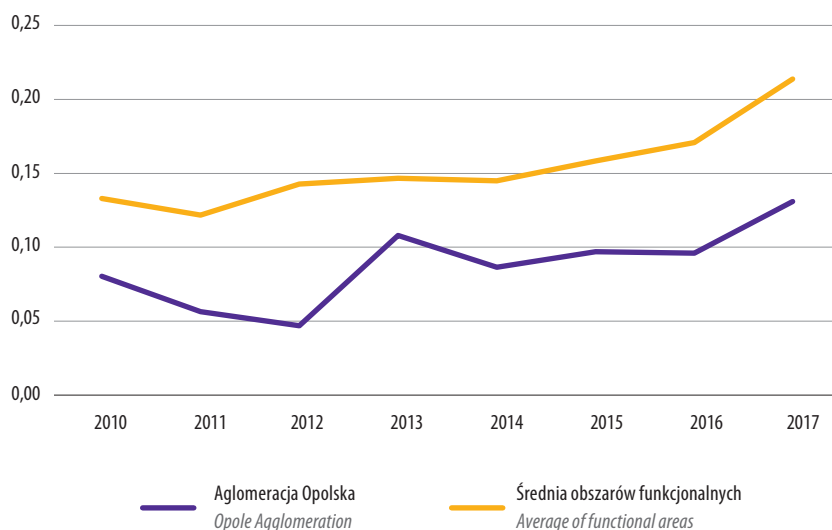

Kluczowa dla oceny poziomu rozwoju społecznego i gospodarczego jest syntetyczna miara rozwoju obliczona na podstawie całego zbioru zmiennych. W Aglomeracji Opolskiej odnotowano trend progresywny rozwoju społecznego i gospodarczego wyrażony wzrostem wartości miary rozwoju z poziomu 0,08 do 0,13. Należy podkreślić, że uzyskane wartości miary rozwoju wskazują nadal na niski poziom rozwoju i znaczny dystans do jednostek o najwyższym poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego.

W całym okresie badawczym Aglomeracja Opolska uzyskała wartości miary rozwoju niższe od przeciętnej dla obszarów funkcjonalnych. Miara była najbardziej zbliżona do średniej w 2013 r. (różnica o 0,04) a najbardziej odległa w 2017 r. (różnica o 0,08). Analogiczna relacja zachodzi w porównaniu do najwyższej miary rozwoju. W 2010 r. różnica wartości miary rozwoju Aglomeracji Opolskiej w stosunku do jednostki o najwyższym poziomie wynosiła 0,21, a w 2017 r. sięgała już 0,42. Sytuacja ta wskazuje, że mimo poprawy poziomu rozwoju społecznego i gospodarczego Aglomeracji Opolskiej jej dystans do obszarów o wyższym poziomie rozwoju wzrasta.

Wykres 53. Poziom rozwoju społecznego i gospodarczego w Aglomeracji Opolskiej na tle obszarów funkcjonalnych

Chart 53. Level of social and economic development in Opole Agglomeration compared to functional areas

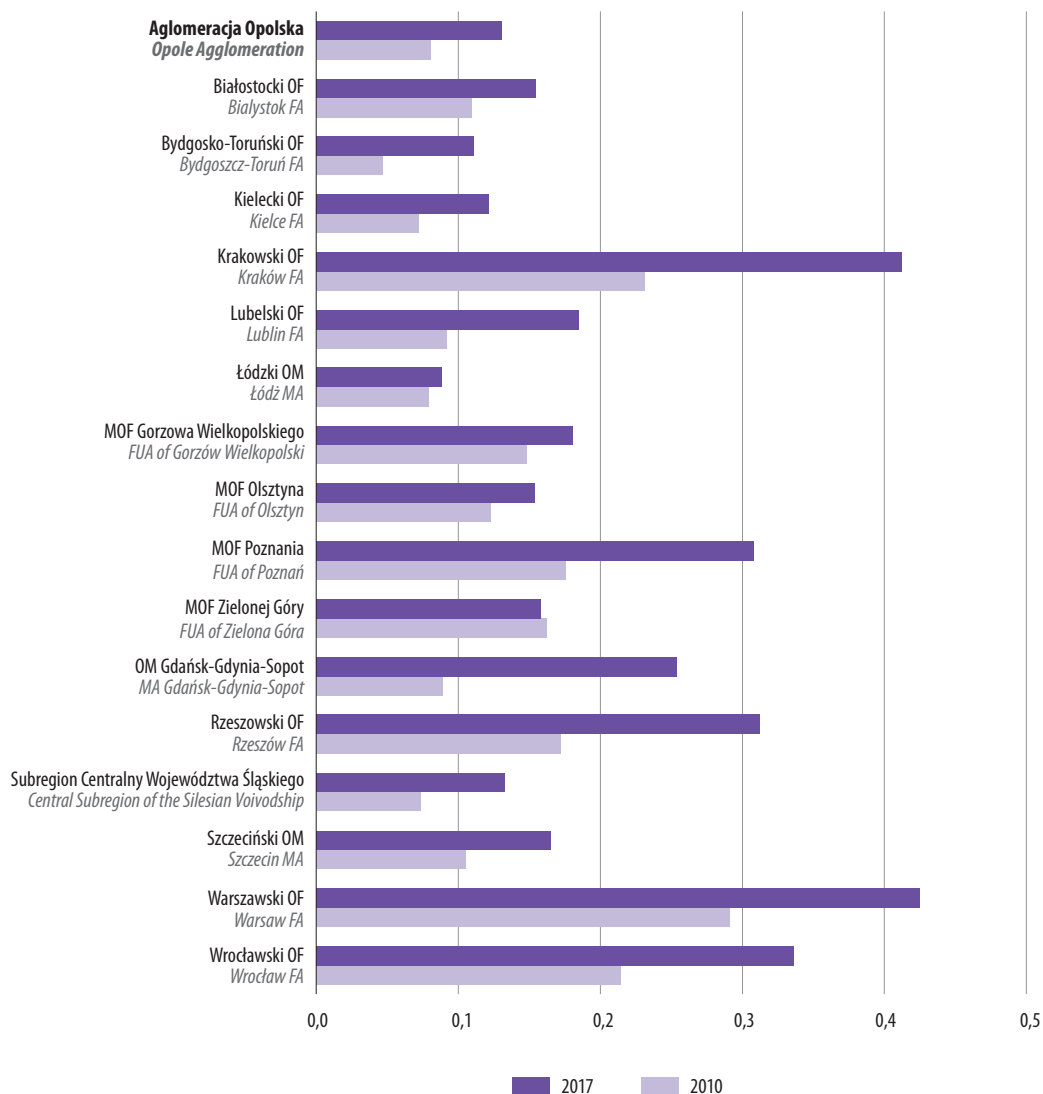

Najwyższy poziom rozwoju w latach 2010–2017 odnotowano w Warszawskim OF (od 0,29 do 0,42), Krakowskim OF (od 0,23 do 0,41), a także Wrocławskim OF (od 0,21 do 0,34), MOF Poznania (od 0,18 do 0,31) i Rzeszowskim OF (od 0,17 do 0,31).

Aglomeracja Opolska pod względem wartości miary rozwoju należała do grupy obszarów o przeciętnym i niskim poziomie rozwoju. Sytuacja w Aglomeracji Opolskiej jest zbliżona do odnotowanej w obszarach funkcjonalnych o podobnej strukturze funkcjonalnej i randze gospodarczej miasta centralnego. Do grupy jednostek, które uzyskały zbliżone wartości miary rozwoju należą Subregion Centralny Województwa Śląskiego, Lubelski OF, Kielecki OF.

Na podstawie wyników grupowania przeprowadzonych dla całościowego ujęcia rozwoju społecznego i gospodarczego, można stwierdzić, że Aglomeracja Opolska należy do obszarów funkcjonalnych o niskim poziomie rozwoju na tle pozostałych obszarów funkcjonalnych. Poziom ten utrzymywał się niemal w całym okresie badawczym, tylko w 2012 r. był niższy, co spowodowało włączenie Aglomeracji Opolskiej do grupy jednostek o najniższym poziomie rozwoju.

Wykres 54. Wartości miary rozwoju Hellwiga w ujęciu całościowym
 Chart 54. Values of Hellwig's development measure in a holistic approach

Na uwagę zasługuje fakt przynależności Aglomeracji Opolskiej do najliczniejszej pod badanym względem grupy obszarów funkcjonalnych. Niemal w każdym roku badawczym do tej grupy należało 9 obszarów funkcjonalnych, co stanowiło 53,0% ogółu miejskich obszarów funkcjonalnych. Oznacza to, że poziom rozwoju społecznego i gospodarczego odnotowywany w Aglomeracji Opolskiej jest typowy (charakterystyczny) dla obszarów funkcjonalnych miast w Polsce. Sytuacja ta ma charakter trwały także w ujęciu czasowym. Do grupy jednostek o najwyższym poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego w całym badanym okresie należą Warszawski OF, Krakowski OF oraz Wrocławski OF i Rzeszowski OF

(w latach 2015–2016). Wydaje się, że różnica poziomów rozwoju społecznego i gospodarczego między Aglomeracją Opolską, a jednostkami o najwyższym poziomie jest na tyle duża, iż będzie miała charakter trwały.

Tablica 40. Grupy obszarów funkcjonalnych według syntetycznych mierników rozwoju społecznego i gospodarczego

Table 40. Groups of functional areas according to synthetic measures of social and economic development

Lata Years	Grupy jednostek o poziomie rozwoju Groups of units with a level of development			
	najniższym lowest	niskim low	wysokim high	najwyższym highest
2010	3	1, 2, 4, 6, 7, 9, 12, 14, 15	8, 10, 11, 13	5, 16, 17
2011	3, 7	1, 2, 4, 6, 8, 9, 12, 14, 15	10, 11, 13, 17	5, 16
2012	1, 3, 7, 14	2, 4, 6, 8, 12, 15	9, 10, 11, 13	5, 16, 17
2013	3, 7	1, 2, 4, 6, 8, 9, 12, 14, 15	5, 10, 11, 13, 17	16
2014	3, 7	1, 4, 6, 8, 9, 12, 14, 15	2, 10, 11, 17	5, 13, 16
2015	7	1, 3, 4, 6, 8, 9, 14, 15	2, 10, 11, 12, 17	5, 13, 16
2016	3, 7	1, 2, 4, 6, 8, 9, 11, 14, 15	10, 12, 13	5, 16, 17
2017	7	1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 11, 14, 15	10, 12, 13	5, 16, 17

1 – Aglomeracja Opolska
<i>Opole Agglomeration</i>	10 – Miejski Obszar Funkcjonalny Poznań
<i>Functional Urban Area of Poznań</i>
2 – Białostocki Obszar Funkcjonalny
<i>Białystok Functional Area</i>	11 – Miejski Obszar Funkcjonalny Zielonej Góry
<i>Functional Urban Area of Zielona Góra</i>
3 – Bydgosko-Toruński Obszar Funkcjonalny
<i>Bydgoszcz-Toruń Functional Area</i>	12 – Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot
<i>Metropolitan Area Gdańsk-Gdynia-Sopot</i>
4 – Kielecki Obszar Funkcjonalny
<i>Kielce Functional Area</i>	13 – Rzeszowski Obszar Funkcjonalny
<i>Rzeszów Functional Area</i>
5 – Krakowski Obszar Funkcjonalny
<i>Kraków Functional Area</i>	14 – Subregion Centralny Województwa Śląskiego
<i>Central Subregion of the Silesian Voivodship</i>
6 – Lubelski Obszar Funkcjonalny
<i>Lublin Functional Area</i>	15 – Szczeciński Obszar Metropolitalny
<i>Szczecin Metropolitan Area</i>
7 – Łódzki Obszar Metropolitalny
<i>Łódź Metropolitan Area</i>	16 – Warszawski Obszar Funkcjonalny
<i>Warsaw Functional Area</i>
8 – Miejski Obszar Funkcjonalny Gorzowa Wielkopolskiego
<i>Functional Urban Area of Gorzów Wielkopolski</i>	17 – Wrocławski Obszar Funkcjonalny
<i>Wrocław Functional Area</i>
9 – Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna
<i>Functional Urban Area of Olsztyn</i>	

3. Podsumowanie

3. *Summary*

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że:

- Aglomeracja Opolska w odniesieniu do wszystkich miejskich obszarów funkcjonalnych w Polsce charakteryzowała się niskim poziomem rozwoju społecznego i gospodarczego, jednakże osiągnięty poziom jest reprezentatywny dla większości obszarów funkcjonalnych;
- W ujęciu całościowym, jak też czterech kategoriach oceny rozwoju społecznego i gospodarczego Aglomeracji Opolskiej stwierdzono trend progresywny, co oznacza poprawę poziomu rozwoju;
- Najkorzystniejsza sytuacja w Aglomeracji Opolskiej wystąpiła w sferze dostępności do usług społecznych, a przeciętna pod względem poziomu rozwoju gospodarki i rynku pracy;
- Najniższy poziom rozwoju odnotowany w Aglomeracji Opolskiej dotyczył uwarunkowań demograficznych;
- Zróżnicowanie poziomu rozwoju społecznego i gospodarczego miejskich obszarów funkcjonalnych w Polsce ma charakter trwały, gdyż w całym okresie badawczym poszczególne obszary funkcjonalne należały do grup jednostek o takim samym poziomie rozwoju. Najwyższym i wysokim poziomem rozwoju charakteryzowały się obszary funkcjonalne miast metropolitalnych.

Zrównoważony rozwój Aglomeracji Opolskiej na tle wybranych miejskich obszarów funkcjonalnych

Sustainable development of Opole Agglomeration in comparison with selected functional urban areas

1. Cel, zakres i metodologia badania

1. *Aim, scope and methodology of survey*

Przeprowadzone badanie miało na celu pomiar i ocenę zrównoważonego rozwoju w Aglomeracji Opolskiej i wybranych miejskich obszarach funkcjonalnych. Zrównoważony rozwój (ZR) to termin zyskujący wciąż na popularności, od lat powszechnie stosowany w literaturze naukowej, aktach prawnych czy dokumentach strategicznych. Najpopularniejsza do dnia dzisiejszego definicja ZR wyjaśnia, że to taki sposób zaspokajania potrzeb współczesnego pokolenia, który nie ogranicza możliwości zaspokojenia ich przez przyszłe generacje (Raport Brundtland). ZR zajął kluczowe miejsce wśród priorytetów i celów polityk rozwojowych. Duże zaangażowanie w propagowaniu idei ZR wykazuje Unia Europejska, zatwierdzając m.in. w 2010 r. strategię „Europa 2020”, czyli strategię na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju, sprzyjającego włączeniu społecznemu. Zagwarantowanie zrównoważonego rozwoju jest także celem nadrzędnym przyjętej w Aglomeracji Opolskiej strategii rozwoju na lata 2014–2020.

Pomiaru zrównoważonego rozwoju dokonano w ramach czterech obszarów: społecznego, gospodarczego, środowiskowego i instytucjonalnego. Badaniem objęto Aglomerację Opolską oraz trzy wybrane miejskie obszary funkcjonalne (MOF): Białostocki Obszar Funkcjonalny, Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna i Rzeszowski Obszar Funkcjonalny. O wyborze tych trzech MOF zadecydowało w głównej mierze ich podobieństwo z Aglomeracją Opolską. Zakres czasowy dotyczył lat 2010–2017.

Do pomiaru zrównoważonego rozwoju wykorzystano jedną z metod taksonomicznych – miarę rozwoju Hellwiga, należącą do wzorcowych formuł agregacji zmiennych, w której obiektami były lata 2010–2017. Badanie polegało na przeprowadzeniu odrębnej analizy taksonomicznej w ramach poszczególnych obszarów i wyznaczeniu wskaźników syntetycznych (taksonomicznych mierników rozwoju). Kolejny etap polegał na obliczeniu wskaźnika syntetycznego dla rozwoju zrównoważonego, łączącego cząstkowe wskaźniki syntetyczne z obszaru społecznego, gospodarczego, środowiskowego i instytucjonalnego. Wskaźnik syntetyczny określono za pomocą średniej arytmetycznej cząstkowych wskaźników, którym poprzez stałą wagę nadano jednakowe znaczenie. Następnie za pomocą metody odchyłeń standardowych, zgodnie z poniższą zasadą⁸, określono poziom osiągniętego zrównoważonego rozwoju w badanym okresie:

- $z + Sz \leq WS$ – najwyższy poziom,
- $z \leq WS < z + Sz$ – wysoki poziom,
- $z - Sz \leq WS < z$ – niski poziom,
- $WS < z - Sz$ – najniższy poziom.

gdzie:

WS – wskaźnik syntetyczny,

z – średnia wartość wskaźnika syntetycznego,

Sz – odchylenie standardowe wskaźnika syntetycznego.

⁸ M. Podogrodzka, Analiza zjawisk społeczno-ekonomicznych z zastosowaniem metod taksonomicznych, „Wiadomości Statystyczne”, 2011, nr 11, s. 33-34.

Do budowy wskaźnika syntetycznego przyjęto wstępnie zbiór 40 zmiennych diagnostycznych, związanych z analizowanymi obszarami. Zmienne poddano weryfikacji ze względu na kryteria⁹:

- merytoryczne (najbardziej istotne, a nie marginalne własności analizowanych obszarów, jednoznacznie zdefiniowane oraz logicznie ze sobą powiązane),
- formalne (zmienne mierzalne, wiarygodne, kompletne oraz porównywalne w czasie),
- statystyczne (odpowiedni poziom współczynnika zmienności i korelacji).

W wyniku weryfikacji dokonano eliminacji zmiennych, dla których zdolność dyskryminacyjna wyrażona współczynnikiem zmienności była mniejsza od założonej wartości progowej (0,05), a pojemność informacyjna w postaci współczynnika korelacji przekraczała przyjętą wartość progową (0,75). W pojedynczych przypadkach przyjęto wyższość kryteriów merytorycznych nad statystycznymi i mimo większego od wartości progowej współczynnika korelacji zmienne pozostawiono w zbiorze. Do badania ostatecznie przyjęto zbiór 28 wskaźników.

Tablica 41. Wybrane zmienne diagnostyczne według obszarów zrównoważonego rozwoju

Table 41. Selected diagnostic variables by fields of sustainable development

Obszar <i>Field</i>	Zmienne diagnostyczne <i>Diagnostic variables</i>	Charakter zmiennych <i>Character of the variables</i>
Społeczny <i>Social</i>	Przyrost naturalny na 1000 ludności <i>Natural increase per 1000 population</i>	S
	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych <i>Infant deaths per 1000 live births</i>	D
	Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności <i>Net migration for permanent residence per 1000 population</i>	S
	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym <i>Post-working age population per 100 persons of working age</i>	D
	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem <i>Share of beneficiaries of community social welfare in the total population</i>	D
	Bezrobotni zarejestrowani na 100 osób w wieku produkcyjnym <i>Registered unemployed persons per 100 persons of working age</i>	D
	Przychodnie na 10 tys. ludności <i>Out-patient departments per 10 thous. population</i>	S
Gospodarczy <i>Economic</i>	Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym <i>Entities of the national economy newly registered in the REGON register per 10 thous. population of working age</i>	S
	Odsetek nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w przemyśle i budownictwie <i>Percentage of entities newly registered in the REGON register in industry and construction</i>	S
	Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w zł <i>Sold production of industry per capita in zł</i>	S
	Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym <i>Employed persons per 1000 population of working age</i>	S
	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem budżetów gmin <i>Share of own revenue in total revenues of gminas budgets</i>	S
	Wydatki budżetów gmin na transport i łączność na 1 mieszkańca w zł <i>Expenditure of gminas budgets on transport and communication per capita in zł</i>	S
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności <i>Dwellings completed per 10 thous. population</i>	S	

S – stymulanta, D – destymulanta

S – stimulant, D – destimulant

9 T. Panek, J. Zwierzchowski, Statystyczne metody wielowymiarowej analizy porównawczej. Teoria i zastosowanie, Oficyna Wydawnicza Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2013, s. 18-29.

Tablica 41. Wybrane zmienne diagnostyczne według obszarów zrównoważonego rozwoju (dok.)

Table 41. Selected diagnostic variables by fields of sustainable development (cont.)

Obszar Field	Zmienne diagnostyczne Diagnostic variables	Charakter zmiennych Character of the variables
Środowiskowy Environmental	Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca w kg <i>Mixed municipal waste collected during the year per capita in kg</i>	D
	Emisja dwutlenku węgla w t/km ² <i>Emission of carbon dioxide in t/km²</i>	D
	Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi na 1 mieszkańca w m ³ <i>Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground per capita in m³</i>	D
	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska na 1 mieszkańca w zł <i>Outlays on fixed assets for environmental protection per capita in zł</i>	S
	Wydatki budżetów gmin na gospodarkę odpadami na 1 mieszkańca w zł <i>Expenditure of gminas budgets on waste management per capita in zł</i>	S
	Wydatki budżetów gmin na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu na 1 mieszkańca w zł <i>Expenditure of gminas budgets on protection of air and climate per capita in zł</i>	S
Instytucjonalny Institutional	Wydatki budżetów gmin na gospodarkę ściekową i ochronę wód na 1 mieszkańca w zł <i>Expenditure of gminas budgets on wastewater management and water protection per capita in zł</i>	S
	Liczba zarejestrowanych w rejestrze REGON fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności <i>Foundations, associations and social organizations registered in the REGON register per 10 thous. population</i>	S
	Wpływy do budżetów gmin z tytułu opłat eksploatacyjnych na 1 mieszkańca w zł <i>Service charges revenue of gminas budgets per capita in zł</i>	D
	Wpływy do budżetów gmin z tytułu opłat skarbowych na 1 mieszkańca w zł <i>Stamp duty revenue of gminas budgets per capita in zł</i>	S
	Środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych pozyskane przez gminy na 1 mieszkańca w zł <i>European Union funds for the financing of EU programmes and projects raised by gminas per capita in zł</i>	S
	Wydatki budżetów gmin na obsługę długu publicznego na 1000 zł dochodów ogółem budżetów gmin <i>Expenditure of gminas budgets on public debt servicing per 1,000 zł of total revenue of gminas budgets</i>	D
	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetów gmin <i>Share of investment expenditures in total expenditure of gminas budgets</i>	S
	Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem <i>Share of area covered by the existing local land development plans in the total area</i>	S

S – stymulanta, D – destymulanta

S – stimulant, D – destimulant

Zbiór przyjętych zmiennych podzielono na dwa podzbiory:

- stymulanty, których wzrost wartości świadczy o pożądanym rozwoju badanego zjawiska,
- destymulanty, których wysokie wartości negatywnie wpływają na badane zjawisko.

Zmienne diagnostyczne doprowadzono do wzajemnej porównywalności, poddając je standaryzacji¹⁰. Następnym krokiem była zamiana wszystkich destymulant na stymulanty, polegająca na pomnożeniu przez (-1) zestandaryzowanych wartości destymulant. Finalnym wskaźnikom przypisano stałą wagę. W wyniku tego przyjęto założenie, że każda ze zmiennych oddziałuje na dane zjawisko z taką samą siłą.

Wzorcowa miara rozwoju polega na wyznaczeniu odległości (względem każdej z cech) poszczególnych obiektów od wzorca. Za wzorce przyjęto lata o najkorzystniejszych wartościach wybranych zmiennych diagnostycznych. Dalszy etap prac polegał na zsumowaniu zestandaryzowanych wartości wskaźników częściowych opisujących dany obszar i wyznaczeniu jednej miary agregatywnej w postaci syntetycznego wskaźnika o wartościach z przedziału [0,1]. Im wartości wskaźnika mniej różniły się od jedności, tym dany obiekt był bardziej rozwinięty ze względu na poziom wielocechowego zjawiska, czyli bardziej zbliżony do obiektu wzorcowego.

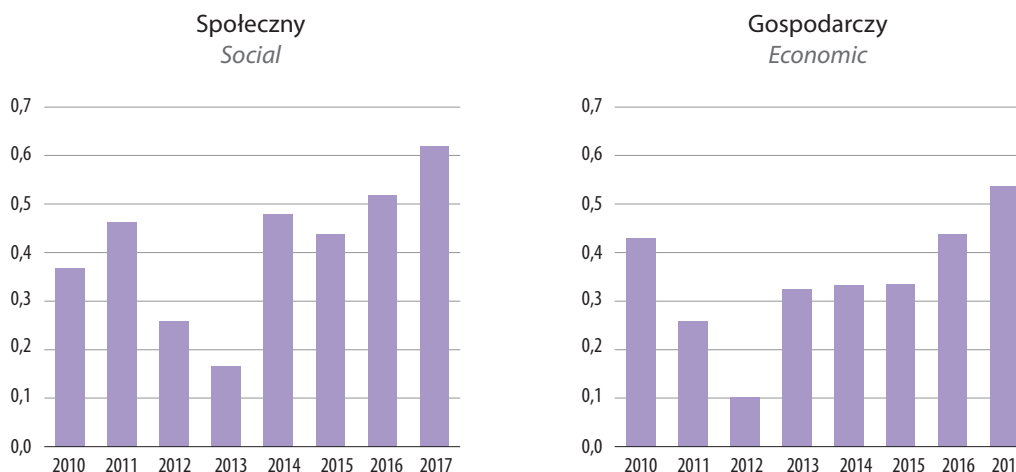
2. Wyniki badania

2. The survey results

Wyniki badania wskazują na dużą zmienność poziomu wskaźników syntetycznych w poszczególnych obszarach w Aglomeracji Opolskiej w latach 2010–2017. W ostatnich dwóch latach w obszarze społecznym i gospodarczym wskaźniki osiągały coraz wyższy poziom. W komponentie środowiskowym wskaźnik wzrastał do 2014 r., w kolejnych latach utrzymywał się natomiast na względnie stabilnym poziomie, a w instytucjonalnym obserwowano duże wahania i brak zauważalnej tendencji

Wykres 55. Wskaźniki syntetyczne w Aglomeracji Opolskiej w obszarze społecznym i gospodarczym

Chart 55. Synthetic indicators in Opole Agglomeration in social and economic field

¹⁰ E. Nowak, Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1990, s. 38-39.

W komponencie społecznym najwyższy wskaźnik syntetyczny notowano w 2017 r. Na wynik miała wpływ m.in. najkorzystniejsza w badanym okresie sytuacja materialna mieszkańców (najmniejszy odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej), ruch wędrowny (dodatnie saldo migracji na pobyt stały) oraz sytuacja na rynku pracy (najmniejsza względna liczba bezrobotnych zarejestrowanych), przy najniższej umieralności niemowląt.

Najmniej korzystny wynik w obszarze społecznym obserwowano w 2013 r., o którym zadecydowały przede wszystkim uwarunkowania demograficzne (najwyższy ujemny przyrost naturalny i najwyższe ujemne saldo migracji na pobyt stały) oraz sytuacja na rynku pracy (największa względna liczba bezrobotnych zarejestrowanych).

W 2017 r. w odniesieniu do 2010 r. poprawę notowano m.in. w zakresie liczby bezrobotnych zarejestrowanych i odsetka osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Niekorzystne zmiany wystąpiły w zakresie wskaźnika obciążenia demograficznego, wyrażonego relacją liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, co jest wynikiem obserwowanego procesu starzenia ludności.

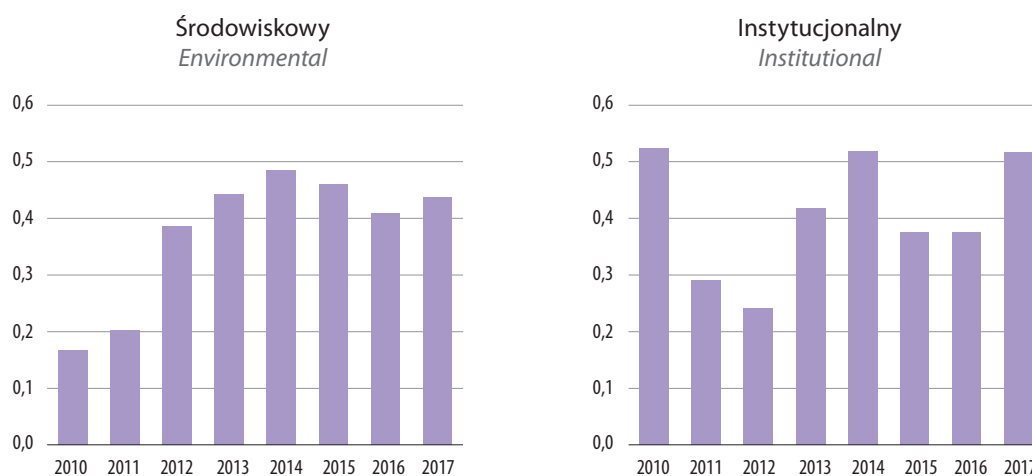
W obszarze gospodarczym, podobnie jak w społecznym, najkorzystniejszy wskaźnik syntetyczny notowano w 2017 r. O wyniku przesądziła głównie najwyższa produkcja sprzedana przemysłu i wydatki budżetów gmin na transport i łączność oraz największa względna liczba pracujących.

Najniższy wskaźnik w przedmiotowym obszarze notowano w 2012 r., na co wpływ miał m.in. najniższy poziom przedsiębiorczości, określony liczbą podmiotów gospodarki narodowej nowo zarejestrowanych, przypadających na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym, najniższy odsetek podmiotów nowo zarejestrowanych w przemyśle i budownictwie oraz niski poziom wydatków budżetów gmin na transport i łączność.

W 2017 r. w porównaniu z 2010 r. poprawę obserwowano głównie w zakresie liczby pracujących i produkcji sprzedanej przemysłu, a mniej korzystne wyniki dotyczyły m.in. liczby mieszkań oddanych do użytkowania.

Wykres 56. Wskaźniki syntetyczne w Aglomeracji Opolskiej w obszarze środowiskowym i instytucjonalnym

Chart 56. Synthetic indicators in Opole Agglomeration in environmental and institutional field

W obszarze środowiskowym wskaźnik syntetyczny stale wzrastał do 2014 r., kiedy to osiągnął najkorzystniejszy wynik, głównie za sprawą wysokich nakładów na środki trwałe służące ochronie

środowiska i wydatków budżetów gmin na gospodarkę odpadami oraz stosunkowo małej ilości ścieków komunalnych i przemysłowych wymagających oczyszczenia odprowadzonych do wód lub do ziemi. W kolejnych latach wskaźnik utrzymywał się na względnie stabilnym poziomie.

Najmniej korzystny poziom wskaźnika syntetycznego obserwowano w 2010 r., kiedy to przede wszystkim odprowadzono do wód lub do ziemi największą ilość ścieków komunalnych i przemysłowych wymagających oczyszczenia, a także przeznaczono w budżetach gmin najniższy poziom wydatków na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu oraz na gospodarkę odpadami.

W 2017 r. w odniesieniu do 2010 r. wyraźnie zmniejszyła się ilość ścieków komunalnych i przemysłowych, wymagających oczyszczenia, odprowadzonych do wód lub do ziemi, wzrosły wydatki budżetów gmin na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu oraz na gospodarkę odpadami, przy spadku wydatków budżetów gmin na gospodarkę ściekową i ochronę wód.

W obszarze instytucjonalnym obserwowano duże wahania wskaźnika syntetycznego, który na podobnym, wysokim poziomie kształtował się w latach: 2010, 2014 i 2017. W ostatnim roku notowano największe zaangażowanie społeczne, określone liczbą zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. ludności, największy odsetek powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz najniższy poziom wydatków związany z obsługą długu publicznego.

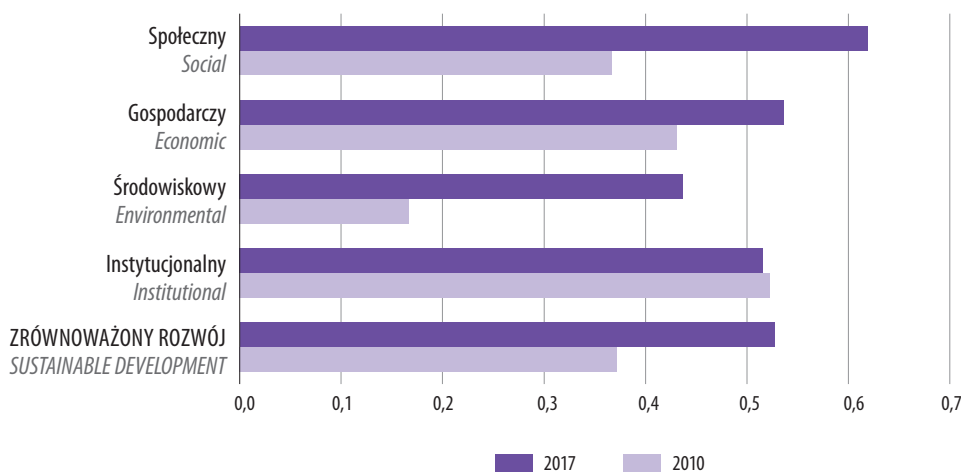
Na najniższy poziom wskaźnika syntetycznego w 2012 r. miał wpływ m.in. najniższy poziom środków z UE na finansowanie programów i projektów oraz najwyższy poziom wydatków przeznaczonych na obsługę długu publicznego.

W latach 2010–2017 obserwowano m.in. wzrost zaangażowania społecznego i obniżenie poziomu wydatków na obsługę długu publicznego, przy spadku odsetka wydatków inwestycyjnych w budżetach gmin.

Porównanie wskaźników z 2010 r. i 2017 r. wyznaczonych w ramach poszczególnych obszarów wykazało największy przyrost wskaźnika dla obszaru środowiskowego, co należy ocenić pozytywnie, gdyż wskaźnik ten w 2010 r. notował najniższy poziom. Przyrost wskaźnika obserwowano także w obszarze społecznym i gospodarczym, natomiast wskaźnik dla obszaru instytucjonalnego kształtował się na podobnym, ale stosunkowo wysokim poziomie.

Wykres 57. Wskaźniki syntetyczne w Aglomeracji Opolskiej

Chart 57. Synthetic indicators in Opole Agglomeration

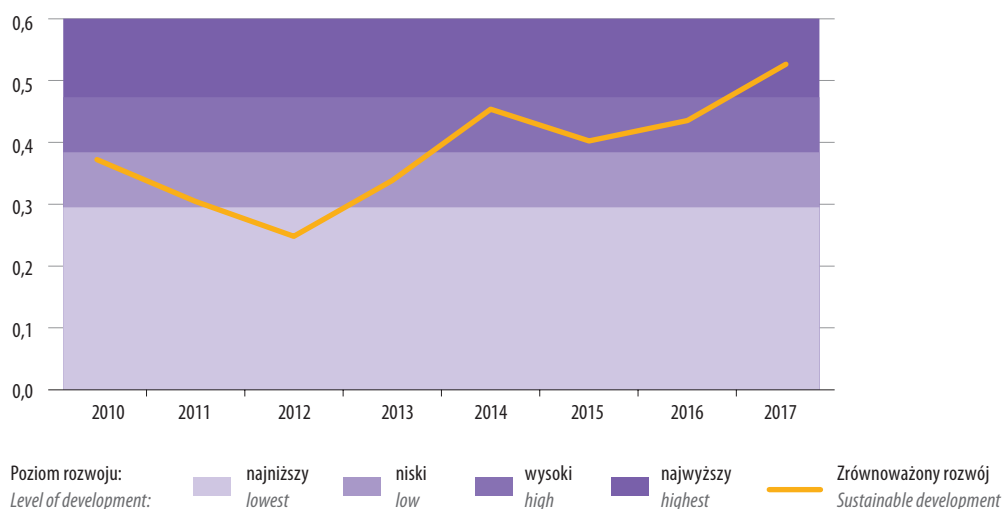

W kolejnym etapie badania wyznaczono wskaźnik syntetyczny dla rozwoju zrównoważonego, łączący cząstkowe wskaźniki syntetyczne z obszaru społecznego, gospodarczego, środowiskowego i instytucjonalnego. Następnie za pomocą metody odchyleń standardowych określono poziom osiągniętego rozwoju w badanym okresie.

W latach 2010–2017 wskaźnik zrównoważonego rozwoju wykazywał tendencję rosnącą. Najmniej korzystną sytuację (najniższy poziom rozwoju) notowano w 2012 r., na co wpływ miały wyniki głównie w sferze gospodarczej. W kolejnych latach sytuacja ulegała stałej poprawie i w 2017 r. zrównoważony rozwój osiągnął najwyższy poziom.

Wykres 58. Wskaźnik zrównoważonego rozwoju w Aglomeracji Opolskiej

Chart 58. Sustainable development indicator in Opole Agglomeration

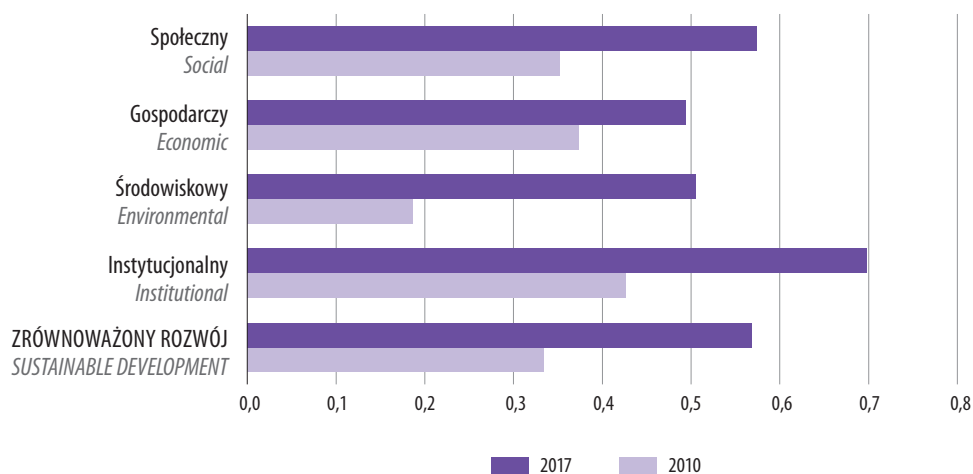

Podobną analizę przeprowadzono dla Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna.

Analiza wskaźników syntetycznych w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym w 2010 r. i 2017 r. wykazała przyrost wskaźników we wszystkich obszarach, w tym największy w środowiskowym, który w 2010 r. notował najniższy poziom. Uwagę zwraca zarówno w 2010 r., jak i w 2017 r. najwyższy poziom wskaźnika w ramach obszaru instytucjonalnego.

Wykres 59. Wskaźniki syntetyczne w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym

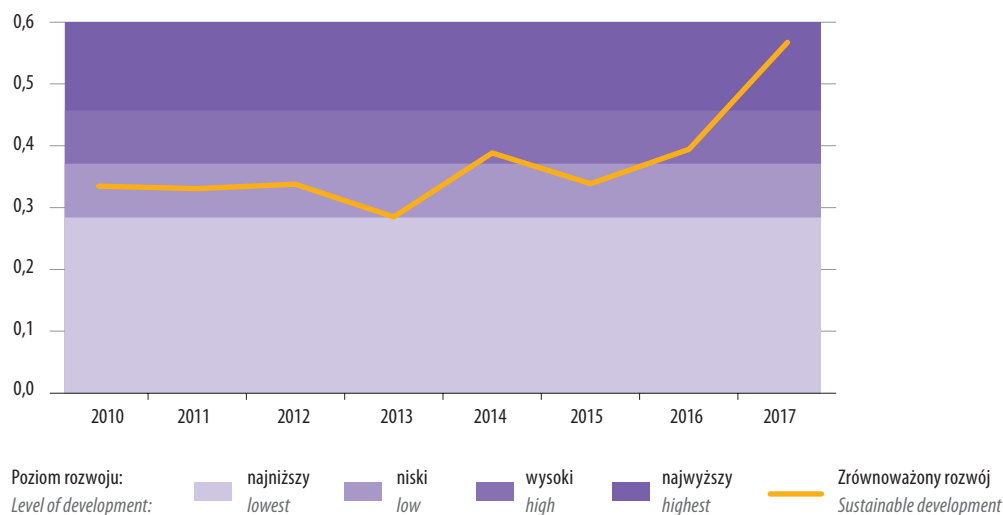
Chart 59. Synthetic indicators in Białystok Functional Area

W latach 2010–2012 wskaźnik rozwoju zrównoważonego dla Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego kształtował się na stabilnym poziomie. W 2013 r. wskaźnik osiągnął najniższy poziom. W kolejnych latach wykazywał tendencję rosnącą, uzyskując najwyższy poziom w 2017 r.

Wykres 60. Wskaźnik zrównoważonego rozwoju w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym

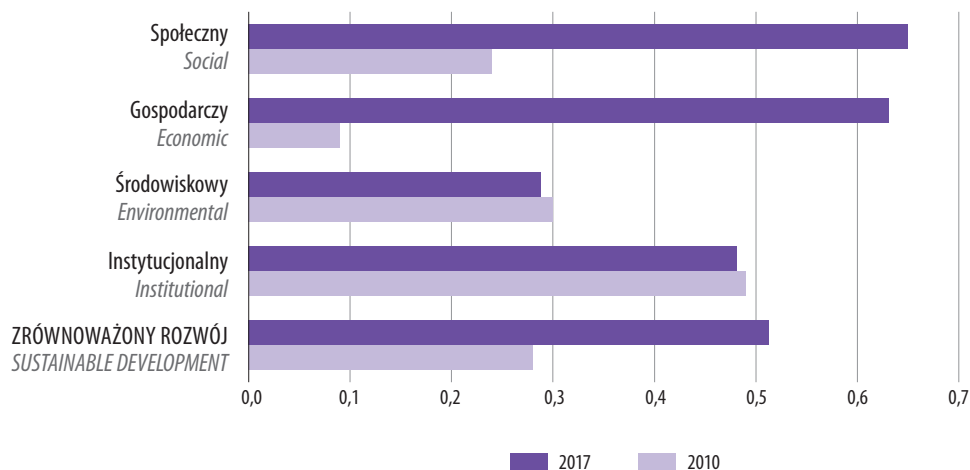
Chart 60. Sustainable development indicator in Białystok Functional Area

Analiza poziomu wskaźników w 2010 r. i 2017 r. w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym wskazała, że rozwój dotyczył głównie sfery społeczno-gospodarczej, podczas gdy wskaźniki w obszarze środowiskowym oraz instytucjonalnym utrzymały się na podobnym poziomie.

Wykres 61. Wskaźniki syntetyczne w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym

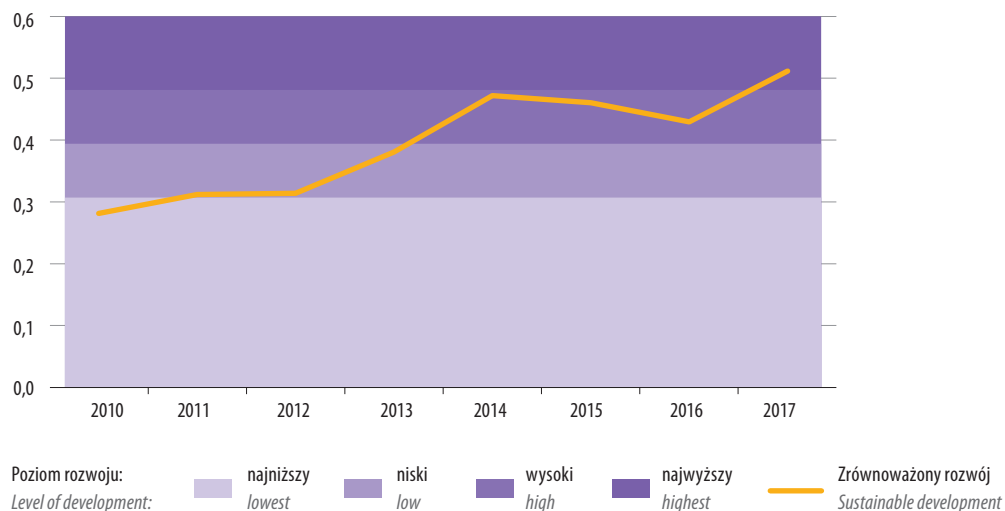
Chart 61. Synthetic indicators in Rzeszów Functional Area

W Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym w latach 2010–2017 obserwowano stały wzrost wskaźnika zrównoważonego rozwoju (poza 2016 r.), na co wpływ miały wyniki głównie z obszaru gospodarczego i społecznego.

Wykres 62. Wskaźnik zrównoważonego rozwoju w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym

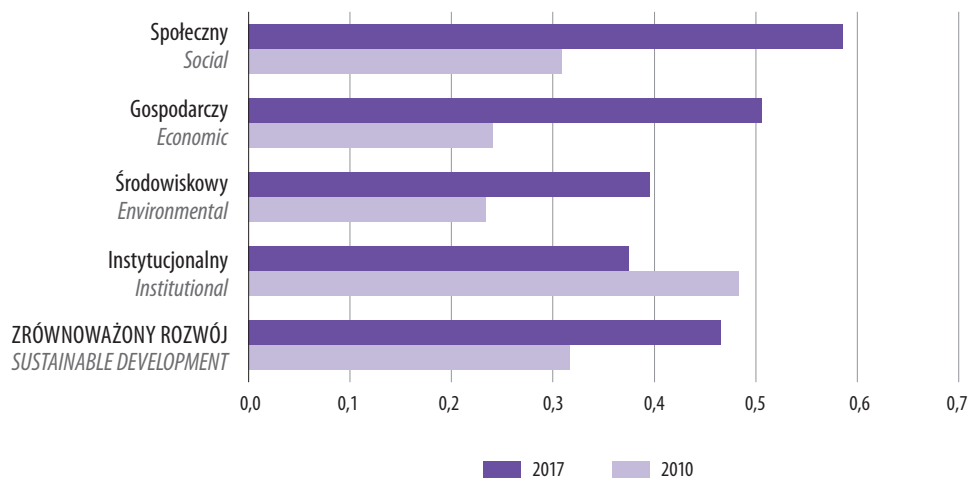
Chart 62. Sustainable development indicator in Rzeszów Functional Area

Z porównania poziomu wskaźników w 2010 r. i 2017 r. w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Olsztyna wynika, że największy przyrost wskaźnika obserwowano w ramach obszaru społecznego i gospodarczego, przy spadku wskaźnika dla obszaru instytucjonalnego.

Wykres 63. Wskaźniki syntetyczne w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Olsztyna

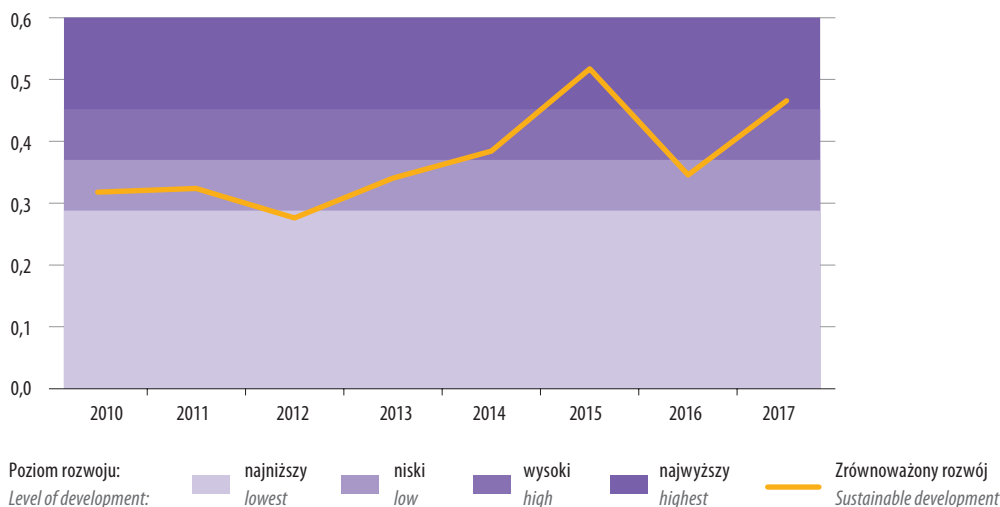
Chart 63. Synthetic indicators in Functional Urban Area of Olsztyn

W Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Olsztyna duże wahania wskaźnika zrównoważonego rozwoju notowano zwłaszcza w ostatnich 3 latach, kiedy to w 2015 r. osiągnął najwyższy poziom, rok później spadł do poziomu niskiego, by w 2017 r. ponownie istotnie wzrosnąć.

Wykres 64. Wskaźnik zrównoważonego rozwoju w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Olsztyna

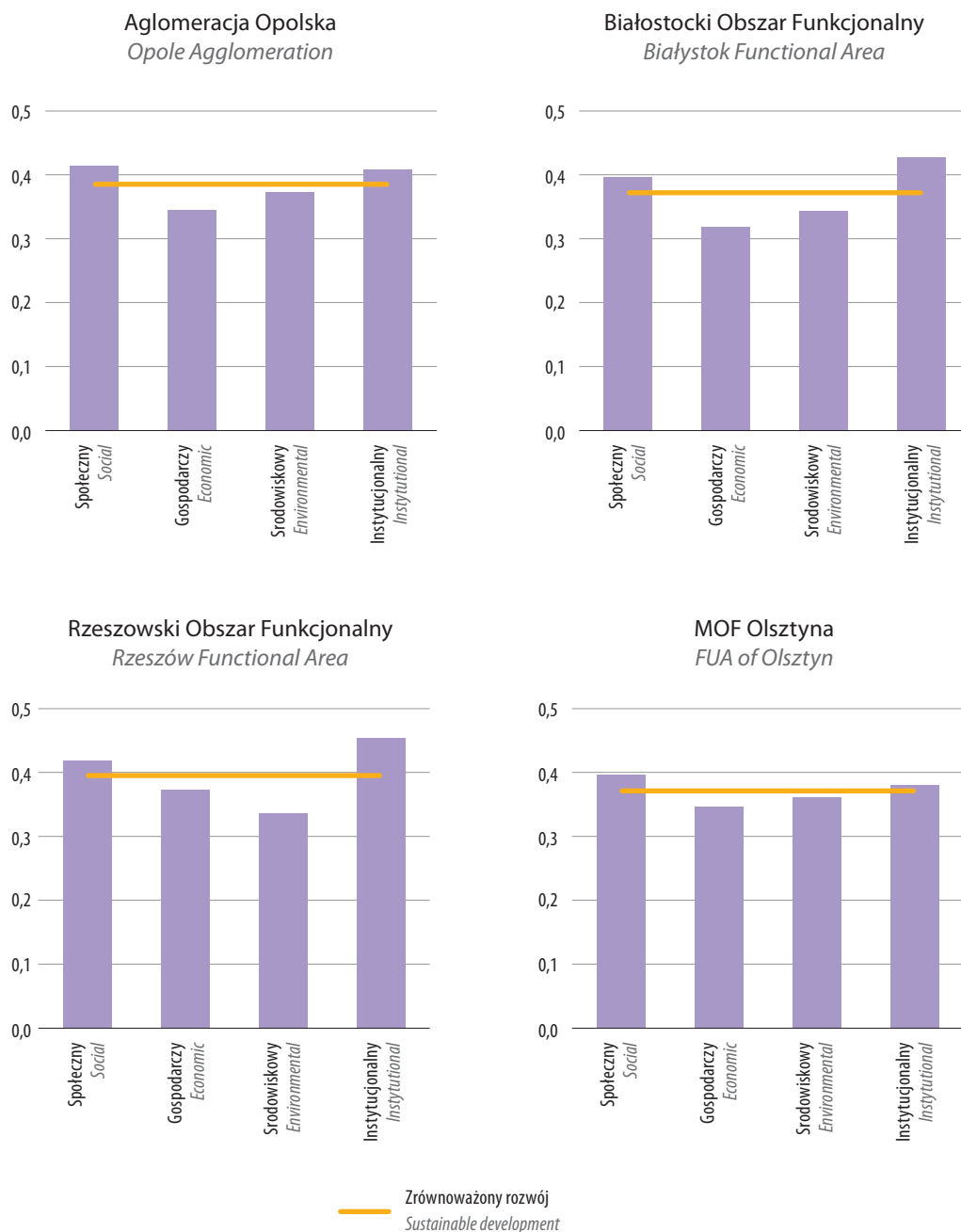
Chart 64. Sustainable development indicator in Functional Urban Area of Olsztyn

Wyliczenie średnich wskaźników syntetycznych za okres 2010–2017 wykazało, że we wszystkich badanych MOF-ach poziom powyżej średnich wskaźników zrównoważonego rozwoju osiągnęły wskaźniki opisujące obszar społeczny i instytucjonalny. Najbardziej wyrównany poziom średnich wskaźników syntetycznych obserwowano w MOF Olsztyna.

Wykres 65. Średnie wskaźniki syntetyczne w latach 2010–2017

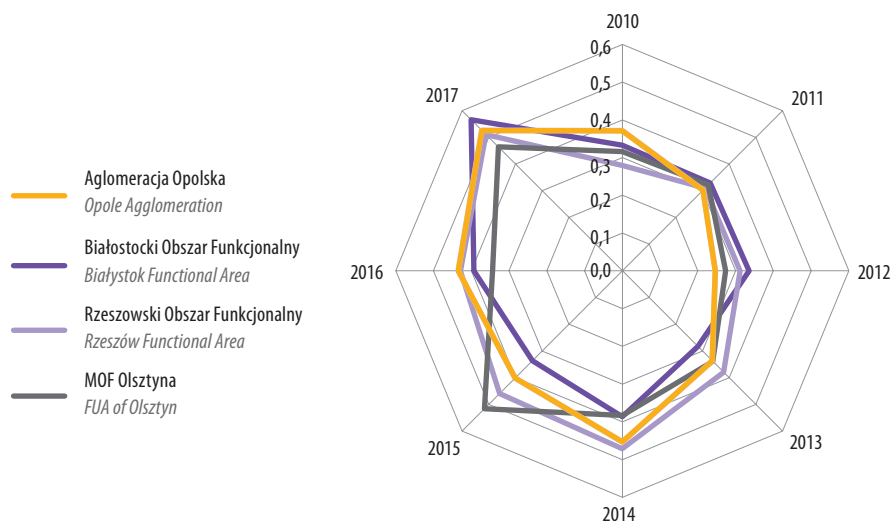
Chart 65. Average synthetic indicators in 2010–2017

Zestawienie wskaźników rozwoju zrównoważonego wykazało, że we wszystkich analizowanych miejskich obszarach funkcjonalnych w latach 2010–2017 notowano wzrost wskaźnika rozwoju zrównoważonego, szczególnie istotny w 2017 r. Najmniejsze wahania poziomu rozwoju obserwowano w Rzeszowskim i Białostockim Obszarze Funkcjonalnym.

Wykres 66. Wskaźnik zrównoważonego rozwoju

Chart 66. Sustainable development indicator

3. Podsumowanie

3. Summary

W badanym okresie wskaźnik zrównoważonego rozwoju w analizowanych miejskich obszarach funkcjonalnych miał tendencję rosnącą, osiągając w 2017 r. najwyższy poziom (z wyjątkiem MOF Olsztyna, który najlepszy wynik notował w 2015 r.).

Zestawienie wskaźników zrównoważonego rozwoju potwierdziło dużą zbieżność poziomu i tendencji rozwoju badanych miejskich obszarów funkcjonalnych.

Porównanie wskaźników z 2010 r. i 2017 r. z poszczególnych obszarów wykazało:

- w Aglomeracji Opolskiej poprawę wszystkich wskaźników opisujących poszczególne obszary (z wyjątkiem instytucjonalnego, który utrzymał się na podobnym, ale wysokim poziomie), a największą skalę zmian obserwowano w obszarze środowiskowym,
- w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym rozwój w ramach czterech obszarów, w tym największy w środowiskowym,
- w MOF Olsztyna rozwój sfery społecznej, gospodarczej i środowiskowej, przy spadku instytucjonalnej,
- w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym rozwój głównie w obszarze gospodarczym i społecznym, podczas gdy wskaźniki opisujące obszar środowiskowy i instytucjonalny utrzymały się na podobnym poziomie.

Nierównomierny przyrost wskaźników z poszczególnych obszarów spowodował, że w 2017 r. w analizowanych miejskich obszarach funkcjonalnych wskaźniki prezentowały bardziej wyrównany poziom niż w 2010 r., co wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju.

We wszystkich analizowanych miejskich obszarach funkcjonalnych poziom powyżej średnich wskaźników zrównoważonego rozwoju z lat 2010–2017 osiągnęły średnie wskaźniki z obszaru społecznego i instytucjonalnego.

Uwagi metodologiczne

1. Dane w publikacji prezentuje się w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz.1885) z późniejszymi zmianami.
2. W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „Przemysł” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.
3. Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
4. Migracje wewnętrzne ludności są to zmiany miejsca zamieszkania w kraju. Migracje zagraniczne ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania. Prezentowane dane dotyczą migracji na pobyt stały i zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin.
5. Wskaźnik starości to relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków, tj. liczby osób w wieku 65 lat i więcej przypadającej na 100 osób w wieku 0–14 lat.
6. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Do ludności w wieku poprodukcyjnym zalicza się mężczyzn w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.
7. Dane o bezrobotnych zarejestrowanych obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 1065, z późniejszymi zmianami) określone są jako bezrobotne.
8. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.
9. Prezentowane dane o podmiotach dotyczą podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON i obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.
10. Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysonowaniem. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące dochodów i wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego są określone w uchwale budżetowej przez właściwe organy stanowiące na rok kalendarzowy (budżetowy), w terminach i na zasadach określonych w ustawach ustrojowych oraz ustawie o finansach publicznych. Miasto na prawach powiatu realizuje równocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano w Głównym Urzędzie Statystycznym na podstawie sprawozdawczości budżetowej Ministerstwa Finansów.

11. Dane o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Do pracujących zalicza się:
 - osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
 - pracodawców i pracujących na własny rachunek;
 - osoby wykonujące pracę nakładczą;
 - agentów;
 - członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
 - duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.
12. Informacje o zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Nie obejmują one lokali zbiorowego zamieszkania (hoteli pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).
13. Dane o korzystających z wodociągu i kanalizacji obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci.
14. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (w tym również zużycie w gospodarstwach domowych prowadzących drobną działalność usługową) ustalono na podstawie zaliczkowego systemu opłat.
15. Informacje o emisji zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 12 X 2015 w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. 2015 poz. 1875). Dane o emisji gazów dotyczą: dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych.
16. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany. Informacje o ilości odpadów dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. ton odpadów lub nagromadziły 1 mln ton i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).
17. Jako ścieki wymagające oczyszczania przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.
18. Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place, aleje spacerowe, ławki itp. Zieleńce są to obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek. Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.
19. Dane o nakładach na środki trwałe służące ochronie środowiska prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Prezentowane dane dotyczą: osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (z wyłączeniem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie oraz osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą – prowadzących księgi przychodów i rozchodów) jednostek prowadzących działalność zaklasyfikowaną według PKD 2007 do sekcji „Administracja

publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne” a także spółek wodno-ściekowych bez względu na liczbę pracujących.

20. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych); formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody. Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.
21. Do przeliczeń na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku – według stanu w dniu 30 VI.
22. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
23. Ze względu na zaokrąglenia danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”, a w ujęciu odsetkowym od „100%”.
24. Od 1 stycznia 2017 r. – brak porównywalności danych z latami poprzednimi dla miasta Opole i gmin: Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Komprachcice, Prószków i Turawa ze względu na zmiany w podziale terytorialnym województwa.
25. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych, na stronie internetowej GUS <http://www.stat.gov.pl> oraz w serii „Metodologia badań statystycznych”.

W publikacji zastosowano skróty niektórych nazw sekcji PKD 2007; skrócone nazwy zostały oznaczone na wykresach znakiem „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

skrót	pełna nazwa
sekcje	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Methodological notes

1. Data in the publication are presented in accordance with the Polish Classification of Activities – PKD 2007, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 Jan 2008 by the decree of the Council of Ministers dated 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) with later amendments.
2. The item "Industry" was introduced, including NACE Rev. 2 sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" as well as "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities".
3. Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.
4. Internal migration of the population is understood as changes in the place of residence within the country. International migration of the population is understood as moves of the persons related to the change of country of residence. Presented data concern migration for permanent residence and are compiled on the basis of gmina documentation.
5. Ageing ratio is relationship of grandparents and grandchildren, i.e. the number of persons 65 years old per 100 persons 0–14.
6. The working age population refers to males, aged 18–64, and females, aged 18–59. The post-working age population includes males aged 65 and more, and females aged 60 and more.
7. Data regarding registered unemployed persons include persons who, in accordance with the Law dated 20 IV 2004 on Promoting Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 VI 2004 (uniform text Journal of Laws 2017, item 1065, with later amendments) are classified as unemployed.
8. The registered unemployment rate is calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e. excluding persons in active military service as well as employees of budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety.
9. Presented data on entities concern entities of the national economy recorded in the REGON register and include legal persons, organizational units without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.
10. Public finance include the processes connected with accumulation and allocation of public funds. The presented data include information regarding revenue and expenditure of local government units budgets. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are determined in the budgetary law passed by relevant councils for a period of one calendar year (a budgetary year) within the periods and in accordance with the principles set forth in statutory acts and in the Law on Public Finances. City with powiat status fulfils the tasks of a gmina as well as of a powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received by both the gmina and the powiat) as well as expenditure realized jointly by the gmina and the powiat. Information concerning budgets of local government units is compiled in Statistics Poland on the basis of the Ministry of Finance budgetary reporting.
11. Data regarding employment concern persons performing work providing earnings or income. Employed persons include:
 - employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation);
 - employers and own-account workers;
 - outworkers;
 - agents;

- members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farms' cooperatives);
 - clergy fulfilling priestly obligations.
12. Information regarding dwelling stocks and completed dwellings concerns dwellings and the useful floor area in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).
 13. Data regarding the users of water supply and sewage systems include the population living in residential buildings connected to a defined system.
 14. The consumption of electricity in households (including consumption in households conducting small-scale service activity) is established on the basis of an estimated system of payments.
 15. Information regarding emission of gas pollutants from plants of significant nuisance to air quality concerns organizational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 12 X 2015, regarding payments for use of the environment (Journal of Laws 2015 item 1875). Data regarding gas emission concern: carbon dioxide, sulphur dioxide, carbon oxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants.
 16. Waste means any substance or object which the holder discards or intends or is required to discard. Information regarding the quantity of waste concerns plants which generated over 1 thous. tonnes of waste in the course of the year or accumulated 1 mln tonnes of waste and more (excluding municipal waste).
 17. Wastewater requiring treatment is understood as water discharged by means of channel or open ditch systems directly into waters or into the ground or to sewage network from production entities (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.
 18. Strolling-recreational parks are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches etc. Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates. Green areas of the housing estates are located in residential areas and are used for the purposes of recreation, isolation and aesthetic visual appearance.
 19. Data regarding outlays on fixed assets for environmental protection are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the decree of the Council of Ministers, dated 2 III 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). The presented data refer to: legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity employing more than 9 persons (with the exception of private farms in agriculture as well as natural persons and civil law partnerships conducting economic activity – keeping the so-called revenues and expenses books), budgetary entities conducting economic activity classified according to NACE Rev. 2 to the section "Public administration and defence; compulsory social security" as well as water and sewage companies, regardless of the number of employees.
 20. Nature protection consists in maintaining, sustainable use and renovation of nature resources, objects and elements (among others, plants, animals and fungi originally existing in environment as well as subjected to species protection, wandering and migratory animals, habitats); forms of nature protection are: national parks, nature reserves, landscape parks, protected landscape areas, Natura 2000 areas, documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes, monuments of nature. Landscape parks are areas protected for natural, historical and cultural values, as well as for landscape features. The aim of landscape park's creation is preservation, popularisation and

dissemination of these values in conditions of sustainable development. Protected landscape areas include areas protected for the sake of distinguishing landscape characterised by various ecosystem types. These areas are to be valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.

21. For the purpose of computing data per capita (1000 population, etc.) as of the end of a year, the population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year – as of 30 VI.
22. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.
23. Due to the rounding of data in some cases sums of components may differ from the amount given in the item "total", and in terms of proportion from "100 %".
24. Since 1 January 2017 – lack of data comparability with the previous years for the city of Opole and gminas: Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Komprachcice, Prószków i Turawa, due to changes in the territorial division of the voivodship.
25. More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications, on the web page of the CSO <http://www.stat.gov.pl> as well as in the series "Statistical Research Methodology".

Some classification names of NACE Rev. 2 used in publication have been abbreviated; abbreviations are marked in the graphs with the sign "Δ". The list of abbreviations used and their full names are given below:

abbreviation	full name
sections	
Trade; repair of motor vehicles	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motor-cycles
Accommodation and catering	Accommodation and food service activities